

CEMAT KIINAN TALOUSNÄKYMÄT 1/2013

4.10.2013

Sisällys

Kiinan talouskasvu hitainta yli kymmeneen vuoteen.....	2
Teollisuustuotanto kasvaa etenkin sisämaassa	5
Vähittäiskaupan reaalikasvu hidastui 10 %:iin.....	8
Kiinteiden investointien kasvu kiihtyi hieman	11
Ostopäällikköindeksit enteilevät varovaista kasvua	13
Budjettitilanne heikkenee edelleen	15
Tulotaso nousi kaupungeissa mutta laski maaseudulla	18
Inflaatio tasoittunut reiluun 2 %:iin, asuntojen hinnat jälleen nousussa	21
Rahoitussektorin ongelmia Kiinan velkaantuminen ja varjopankkisektori.....	23
Yuanin kansainvälinen käyttö kasvussa	27
Kiinan ulkomaankauppa kasvaa edelleen.....	29
Ulkomaiset investoinnit Kiinaan kasvavat tasaisesti	33
Kiinalaisyriyten investoinnit kasvavat etenkin Euroopassa.....	36
Suomen ulkomaankauppa Kiinan kanssa hienoisessa kasvussa	39
Suomalaisyriykset investoivat sekä perinteisille että uusille aloille	43
Tulevaisuudennäkymät - Kiinan uusi johto suurten haasteiden edessä	45
Lähteet	47

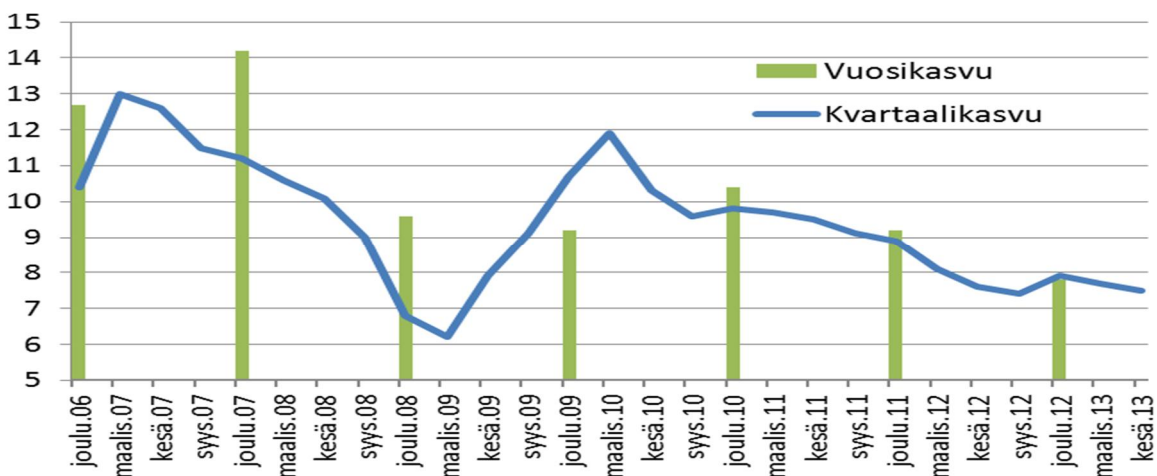

Kiinan talouskasvu hitainta yli kymmeneen vuoteen

- **BKT kasvoi 7,5 %; ennustelaitokset odottavat samaa loppuvuodelle**
- **Uusi johto jatkaa varovaista elvytystä ja talousuudistuksia**

Kiinan bruttokansantuotteen (BKT) kasvu on jatkunut jo yli 30 vuotta 10 %:n tuntumassa lukuun ottamatta 1990-luvun alun vaimeaa notkahdusta. Kasvu on perustunut poikkeuksellisen korkeaan investointiasteeseen, vientisektorin voimistumiseen sekä tuottavuuden nousuun urbanisaation myötä. Kiina nousikin maailman toiseksi suurimmaksi taloudeksi vuonna 2010, ja hiipuneesta maailmantaloudesta huolimatta sen BKT kasvoi viime vuonna 7,8 % ollen 51 930 mrd. yuania (noin 6400 mrd. euroa). Vaikka Kiinan talouskasvu on nostanut satoja miljoonia ihmisiä köyhyydestä, väestön elintaso on kuitenkin vielä kaukana maailman kärjestä. Asukasta kohden laskettu BKT on Kiinassa 6076 dollaria eli noin seitsemäsosa Suomen tasosta. Tällä mittarilla Kiina on maailmassa sijalla 87, kun esimerkiksi Venäjä on 48. sijalla (BKT/asukas 14 250 dollaria) (IMF 2013). Kiinan talouskasvua on osaltaan edistänyt Maailman kauppajärjestön jäsenyys vuodesta 2001, mutta vuosien 2008–2009 globaalin talouskriisin jälkeen vientiin ja investointeihin perustunut kasvumalli näyttää tulleen tiensä päähän. Vaikka Kiina sai taloutensa kasvuun massiivisen elvytyksen ansiosta, sen nettovienti ei ole enää juuri tuonut lisäystä BKT-kasvuun, koska kysyntä länsimaissa on heikkoa ja samalla Kiinan tuonti on kasvanut. Myös toinen kasvun moottori, kiinteät investoinnit, on alkanut hiipua: Kiinan velkaantuminen on kasvanut ja investointien kyky luoda uutta kasvua talouteen heikentynyt. *”Kymmeneen vuoteen rakenneuudistuksen puolella ei ole tehty paljon, koska talous on vetänyt muutenkin. Nyt nähdään se, että investointivetoinen kasvumalli ei enää toimi, täytyy tehdä muuta.”* Raporttia varten haastateltiin Kiinassa toimivia suomalaisyrityksiä ja -asiantuntijoita. Haastattelusitaatit on merkitty kursivilla. Viime vuoden BKT-kasvu (7,8 %) oli Kiinassa hitainta sitten 1990-luvun Aasian talouskriisin ja selvästi alle vuoden 2009 tason. Kasvu hidastui jälleen kuluvan vuoden alkupuoliskolla (Kuvio 1), yhtenä syynä vaimeahko investointikasvu.

Kuvio 1. Kiinan BKT:n kvartaali- ja vuosikasvu, %a

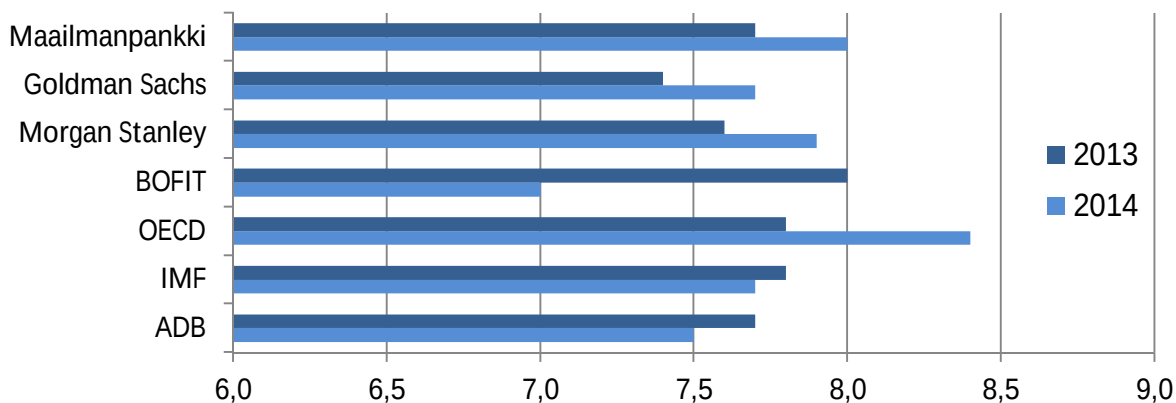
a. Huom. BKT-kasvuluvut päivitetään jälkikäteen; oheisessa kuviossa vuosikasvuluvut on päivitetty virallisten päivitysten perusteella, mutta neljännesvuosiluvut ovat alkuperäisten ilmoitusten mukaiset.

Lähteet: Bloomberg, BOFIT Kiina –tilastot, Kiinan tilastokeskus

Kiinan viranomaiset aloittivatkin jo keväällä 2012 maltillisen elvytyskierron, johon sisältyi investointiprojekteja, veronalennuksia sekä luotonannon helpottamista (China Daily 18.1.2013). Yhtenä syynä kasvun tukemiselle oli halu turvata sujuva vallanvaihto, joka on ollut käynnissä viime syksystä alkaen. Toteutettu ”minielvytys” ei silti riittänyt saamaan kasvusysäystä aikaiseksi, minkä lisäksi esimerkiksi ostopääallikköindeksien perusteella tilanne heikentyi aina elokuuhun asti. ”*Rakenteelliset tekijät hidastavat kasvua ja estävät talouskasvun syklisen kiihtymisen, joka muuten olisi ehkä voinut tulla tämän vuoden lopulla ja ensi vuonna.*” Tästä johtuen valtaosa ennustelaitoksista on alentanut BKT-kasvuennusteitaan (Kuvio 2). Yhtenä syynä kasvun heikentymiselle on Kiinan pyrkimys suitsia varjopankkisektoria, mikä kiristää rahoitussektorin toimintaa. Kun markkinat alkoivat huolestua talouskasvun hidastumisesta, Kiinan pääministeri Li ilmoitti hallituksen pysyvän 7,5 %:n kasvutavoitteessaan kuluvalle vuodelle sekä julkistavan uusia elvytystoimia kasvun tukemiseksi. Näitä ovat rautatierakentamisen kiihdyttäminen, verohelpotukset pienyrityksille sekä vientikustannusten alentaminen (Taloussanomat 25.7.2013).

Kuvio 2. Kiinan BKT:n kasvuennusteita, %, 2013–2014

Lähde: Eri ennustelaitokset

Näin ollen Kiinan uusi hallitus näyttäisi välttävän edellisen hallituksen virheitä ja keskittyvän pienimuotoisempaan ja tarkemmin kohdennettuun finanssielvytykseen pitäen samalla rahapolitiikan maltillisempaan. ”*En usko, että siellä tulee mitään isoa elvytyspakettia. Pikemminkin uusi hallintokin näyttää ajattelevan, että tämä on rakenteellinen muutos, ja ollaan siirrytty pysyvästi aiempaa alhaisemman kasvun kauteen.*” Näin hallitus haluaa estää rakenteellisten ongelmien pahenemista, mihin liittyy myös pyrkimys uudelleen järjestellä ylikapasiteetista kärsiviä toimialoja, kuten metalli- ja sementtiteollisuus. Hiljattain uutisoitiin myös mahdollisesti kuluvana syksynä esiteltävistä uudistuksista (WAtoday 13.5.2013), joihin lukeutuisivat:

- Korko- ja pääomamarkkinoiden säännöstelyn purkaminen
- Muutokset kulutus- ja kiinteistöverotukseen sekä keskushallinnon tulonsiirtoihin
- Muutokset maankäyttö- ja myyntisäädöksiin
- Kaupungistumisen tukeminen uudistamalla asumisoikeuttava säätelevä *hukou*-järjestelmää
- Tuloeroihin puuttuminen, byrokratian vähentäminen sekä siirtyminen markkinaperusteisiin energian- ja raaka-aineiden hintoihin.

Osa uudistuksista on jo käynnissä, mutta niiden läpivieminen Kiinan poliittisessa järjestelmässä on haasteellista. Joka tapauksessa maan uusi johto jatkaa siitä, mihin edellinen jäi. Tavoitteena on

maltillistaa talouskasvua, panostaa ”laadukkaampaan” kasvuun ja siirtyä investointi- ja vientivetoisuudesta kotimaiseen kulutuskysyntään perustuvaan kasvumalliin. *”Vaikka yksityinen kulutus kasvaisi nopeasti, sen osuus BKT:sta ei voi nousta hirveän nopeasti.”* Uusi hallitus onkin uskaltanut hieman pidemmälle kuin edeltäjänsä ja näyttäisi sietävän hitaampaa kasvua. Tarkoituksena on kaventaa elintasoeroja sosiaaliryhmien sekä sisämaan ja rannikon välillä (tai ainakin pysäyttää elintasoerojen kasvu), modernisoida teollisuuskantaa ja tarttua hanakammin ympäristöongelmiin. Joitain konkreettisia toimenpiteitä on aloitettu korruption ja byrokratian vähentämiseksi (Taloussanomat 3.3.2013). Syksy ja ensi vuoden alku näyttänevät riittääkö kasvu maan johtajille vai kiihdytetäänkö elvytystä yhä, sillä pääministerin mukaan 7 % on ehdoton lattia BKT-kasvulle (Forbes 18.8.2013).

Kiinan epäluotettavat tilastointikäytännöt hankaloittavat sen talouden analysointia. Esimerkiksi kevään vientilukemat olivat selvästi liioiteltuja valheellisen laskutuksen vuoksi (ks. Ulkomaankauppa -osio), kun maahan haluttiin siirtää pääomia yuanin vahvistumisodotusten takia. Lisäksi sähköntuotanto romahti vuoden alussa, mikä on ristiriidassa BKT-kasvulukemien kanssa (Zero Hedge 15.3.2013). Myös monikansallisten yhtiöiden arkikokemus Kiinan kasvuvauhdista on vain puolet siitä, mitä viralliset tilastot väittävät (Bloomberg 6.2.2013). *”Sitä headline-BKT-lukua vähän justeerataan molempiin suuntiin, että saadaan tasaisempi ura, mutta en usko, että siellä on mitään massiivista väärennyskampanjaa.”* Toisaalta Kiinan vanhentuneet tilastointimenetelmät saattavat painottaa liiaksi kiinteiden investointien osuutta talouskasvussa, mikä korostaisi kulutuksen ja investointien välistä epäsuhtaa (SCMP 15.2.2013).

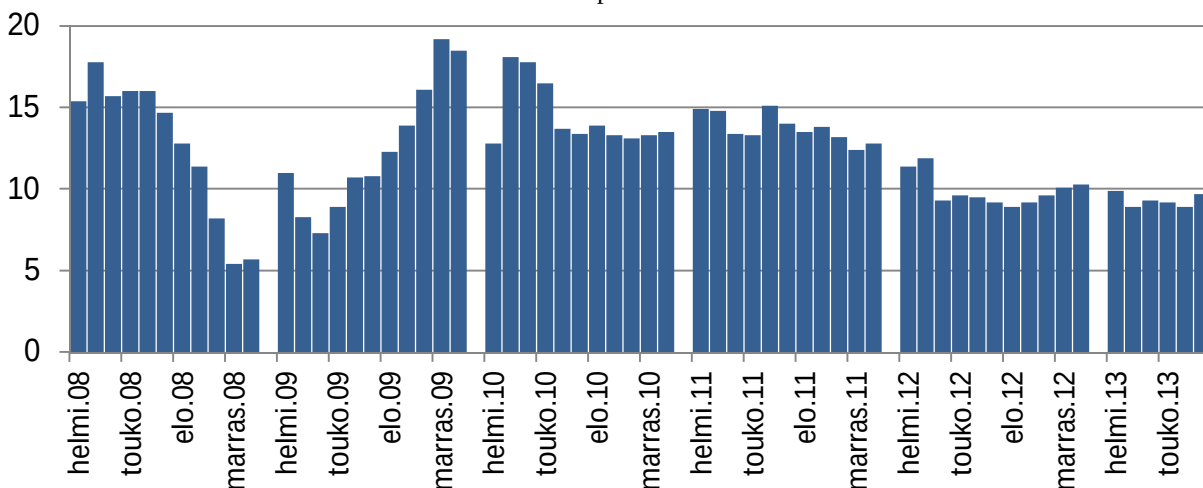
Kiinan kasvumallin muutostarve on silti kiistämätön, ja asian ratkaiseminen on keväällä valittujen uusien johtajien edessä. Samalla Kiinan tulisi pystyä vastaamaan haasteisiin, kuten demografian heikkenemiseen ja vakaviin ympäristöongelmiin. *”Ei ole itseisarvo, että taloutta pitäisi saada kasvatettua räjähdysmäisesti, vaan sinne tulee näitä arvoja kuten ympäristöasiat, laatu ja hyvä asuminen.”* Tässä mielessä kasvun hiipuminen ei välttämättä ole paha asia, jos se vain on poliittisesti mahdollista. Erään arvion mukaan BKT-kasvun tulisi Kiinassa olla noin vain 3-4 %, koska tätä nopeampi kasvu tukee olemassa olevia kestäättömiä rakenteita (BI 29.7.2013). Näyttäisi kuitenkin siltä, että Kiinan johto ei lähde näin radikaalille tielle, vaan pitää kiinni kasvutavoitteestaan elvyttämällä tarpeen mukaan. *”Kymmenen vuotta voidaan jatkaa vielä, mut sitten rupeaa Kiina muuttumaan tavalliseksi kuolevaiseksi valtioksi.”* Positiivista on se, että elvytystä haetaan nyt enemmän tukemalla kulutusta kuin rakentamisen kautta, vaikka vaikutus talouskasvuun saattaakin olla hitaampi.

Teollisuustuotanto kasvaa etenkin sisämaassa

- **Tuotannon kasvu hidasta rannikon suurkaupungeissa mutta nopeaa sisämaassa**
- **Suomalaisyrietykset mukana Kiinan kehittyvällä cleantech-alalla**

Kiina nousi maailman suurimmaksi teollisuustuottajaksi ohi Yhdysvaltojen vuonna 2011, ja sen teollisuussektori on huomattavasti suurempi kuin muiden kehittyvien talouksien. Viime vuonna Kiinan teollisuustuotannon arvo (ml. rakentaminen) kasvoi 8,1 % ollen 23 532 miljardia yuania (2 897 mrd. euroa) eli noin kuusinkertainen Venäjään (479 mrd. euroa) ja yli seitsenkertainen Intiaan (405 mrd. euroa) nähden. Kiinan nousu ”maailman tehtaaksi” alkoi jo 1970-luvun lopulla, jolloin se alkoi sallia ulkomaisia sijoituksia teollisuussektorilleen. Ns. avoimien ovien politiikan myötä Kiinan taloutta avattiin asteittain, ja alun perin matalaan kustannustasoon perustunut teollisuus poiki sittemmin myös korkean teknologian tuotantoa. Teollisuussektorin merkitys Kiinan taloudelle on kansainvälisesti katsoen poikkeuksellisen suuri ja sen osuus Kiinan BKT:sta on pysytellyt 1970-luvulta alkaen 40–48 %:n välillä ollen nykyäänkin 45 %. Myös palvelusektorin osuus on 45 %, kun maatalouden osuus on puolestaan supistunut 40 vuoden takaisesta 35 %:sta nykyiseen 10 %:iin. Esimerkiksi Venäjällä teollisuustuotannon osuus on noin 36 % maan BKT:sta, ja Intiassa vain reilun neljänneksen. (UNCTAD 2013) Kesään 2008 asti Kiinan teollisuustuotannon kuukausikasvu oli 15 %:n luokkaa, mutta romahti globaalin talouskriisin aikaan ja tasoittui sen jälkeen noin 13 %:iin. Keväästä 2012 alkaen kuukausikasvu hidastui reiluun 9 %:iin, ja kuluvan vuoden alkupuoliskolla kasvua oli 9,3 %. (Kuvio 3) ”Teollisuus on tämän vuoden helmimaaliskuulla lähtenyt taas kehittymään positiivisesti.”

Kuvio 3. Teollisuustuotannon^a %-kasvu vuotta aikaisempaan verrattuna

a. Kiinan tilastoviranomaiset eivät julkaise teollisuustuotannon kasvun tammikuun lukuja.

Lähteet: Bloomberg (2013) ja Kiinan tilastokeskus (2013)

Teollisuustuotannon hidastumista pidetään Kiinan talouden elpymisen merkittävimpanä esteenä (Xinhua 16.4.2013) sekä merkinä Kiinan nykyisen investointivetoisen kasvumallin kestättömyydestä (CER 15.4.2013). Silti teollisuustuotanto on Kiinassa kasvanut talouskriisin jälkeenkin merkittävästi, kun länsimaissa se on supistunut.¹ (Ross 16.4.2013) Myös loppuvuodesta

¹ Helmikuusta 2008 helmikuuhun 2013 Kiinan teollisuustuotanto kasvoi 76 %, kun samaan aikaan Yhdysvaltain teollisuustuotanto supistui 1,3 % ja EU:n 12,2 %.

Kiinan teollisuustuotannon arvioidaan kasvavan 8 % (CNBC 23.5.2013). Teollisuuden tärkein **toimiala** on koneiden ja laitteiden valmistus, jonka tuotannon arvo oli 25 325 mrd. yuania (2 812 mrd. euroa) eli 30 % koko teollisuudesta vuonna 2011. Muut merkittävät toimialat ovat metalliteollisuus (15 %), kemianteollisuus (14 %) sekä ajoneuvojen valmistus (7,5 %). Teollisuustuotanto on **alueellisesti** erittäin keskittynyt Kiinan rannikkoalueille. Yli puolet (59 %) vuoden 2011 teollisuustuotannon arvosta valmistettiin kuudessa Itä-Kiinan maakunnassa: Jiangsu (15 % teollisuustuotannosta), Shandong (13,6 %), Zhejiang (9,2 %), Henan (7,3 %), Guangdong (6,8 %), Liaoning (6,7 %).²

Myös **kasvuvauhti** vaihtelee alueittain merkittävästi ja on viime vuosina ollut suurissa kaupungeissa huomattavasti hitaampaa kuin muualla. Hitainta kasvu oli viime vuonna Shanghaissa (2,9 %),³ kun useimmissa hallituksen tukemissa Keski- ja Länsi-Kiinan maakunnissa kasvua oli edelleen yli 15 %. Tämän vuoden alussa kasvu kuitenkin piristyi hieman mm. Pekingissä ja Shanghaissa. Myös toimialoittain tuotannon kasvu vaihtelee selvästi: viime vuonna nopeimmin kasvoivat rautamalmin kaivaminen (21 %), muiden metallimalmien kaivaminen (15 %), kierrättäminen ja jätteenkäsittely (15 %) sekä lääketeollisuus (15 %). Hidastuvan kasvun aloja olivat mm. epämetallien kaivaminen (10 %) ja erikoiskoneiden valmistus (11 %). Kuluvin vuoden alussa eri toimialojen kasvuluvut laskivat edelleen hieman. (Kiinan tilastokeskus 2013) Kiinan kaivannaisteollisuudessa on silti nostetta: öljy-yhtiö Shell valmistautuu mittaviin investointeihin liuskeöljyvarantojen hyödyntämiseksi Sichuanin maakunnassa (T&T 13.3.2013). Myös voitot ovat kasvaneet nopeimmin energiantuotannossa (69 % vuonna 2012), kun esimerkiksi raudan sulatuksessa ja prosessoinnissa voitot ovat supistuneet (-37 %). Keskimäärin teollisuuden voitot kasvoivat 5,3 % viime vuonna. (Kiinan tilastokeskus 2013).

Suomalaisyritykset toimivat aktiivisesti Kiinan tärkeimmillä teollisuudenaloilla, koneiden ja laitteiden valmistuksessa sekä metalliteollisuudessa. Konepajayhtiöt ovatkin saaneet hyvin uusia tilauksia: esimerkiksi ABB aikoo aloittaa aurinkosähköinverttereiden valmistuksen Kiinassa paikallisille markkinoille, koska ala kasvaa nopeimmin Aasiassa. (KL 24.4.2013a) Samoin Metso hakee kasvua Kiinasta ja on perustanut yhteisyrityksen kiinalaisen kaivinkone- ja pyöräkuormaajavalmistajan kanssa saaden näin koko maan kattavan jakelupisteverkoston myynti- ja huoltotoimintaansa. Lisäksi yhtiö aikoo yritystonsa avulla laajentua kaivos-, ydinvoimala- ja patohankkeista myös maanrakennusprojektien toimittajaksi. (Metallitekniikka 4.4.2013) Sen sijaan Kiinan metalliteollisuus on murroksessa; metallien kysyntä on hiipumassa, ja esimerkiksi terästeollisuudessa elvytyksestä johtunut helppo lainansaanti on johtanut yli-investointeihin (CER 15.4.2013). ”*Vientikaupan romahdettua kapasiteetti on vajaakäytössä ja kotimarkkinan kasvussa on viivettä.*” Kiinassa on noin 2700 terästehdasta, pääosin pieniä ja vanhoja, ja hallituksen tavoitteena on kannustaa tuottajien yhdistymistä suuriksi ja tehokkaiksi yksiköiksi. Myös suomalainen teräsyhtiö Outokumpu kärsii halvan kiinalaisteräksen polkumyynnistä Eurooppaan. (HS 3.2.2013; 15.2.2013) Hiipunutkin kysyntä Kiinassa on silti valtavaa, koska maassa valmistetaan ja käytetään nykyään noin puolet maailman teräksestä. Teräksen tuotannon arvioidaan kasvavan vielä vuonna 2014. (T&T 22.2.2013a)

Ajoneuvojen valmistus kasvoi Kiinassa viime vuosikymmenellä nopeasti, mutta on sittemmin kärsinyt taantumasta. Silti autonvalmistuksen lisäarvo kasvoi viime vuonnakin 8 %, ja tänä vuonna

² Näistä ainoastaan Henan ei ole rannikkomaakunta.

³ Siten kasvu hidastui edelleen vuodesta 2011 (7,4 %), koska Shanghain alueelle on keskittynyt kolme talouskriisistä erityisesti kärsinyttä teollisuudenalaa: metalli- ja autoteollisuus sekä laivanrakennus.

autoja valmistetaan Kiinassa enemmän kuin EU-maissa, Venäjällä ja Turkissa yhteensä (FT 1.1.2013). Kiinalaiset autonvalmistajat kuten Qoros havittelevat Euroopan markkinoita, mutta eivät ole toistaiseksi onnistuneet täyttämään eurooppalaisia laatuvaatimuksia ja turvallisuusmääräyksiä (HS 9.3.2013). Kiinassakin kotimaisten merkkien markkinaosuus on laskenut 30 %:sta 26 %:iin vain kolmessa vuodessa (Yle 19.4.2013). Maan johto haluaa nostaa autoistumisasteen länsimaiselle tasolle, eli auto pitäisi olla joka toisella kansalaisella. Samalla halutaan siirtyä sähköautoihin ja kehittää akkuteollisuutta, mikä avaa valmistajille valtavia mahdollisuuksia. (KL 14.3.2013) Esimerkiksi saksalainen Volkswagen aikoo palkata Kiinassa yli 100 000 uutta työntekijää vuoteen 2018 mennessä, kun se laajentaa tuotantoaan seitsemällä uudella tehtaalla. Yhtiö aikoo aloittaa myös sähköautojen myynnin Kiinassa tänä tai ensi vuonna. (Taloussanomat 19.4.2013)

Kiinan teollisuuden aiheuttamat ympäristöongelmat ovat mittavia. Kiina esimerkiksi käytti yhtä paljon hiiltä kuin muu maailma yhteensä vuonna 2012, ja se päästää enemmän elohopeaa, hiilidioksidia ja muita saasteita kuin mikään muu maa (BI 4.3.2013). Yksityinen sektori on kuitenkin ottamassa askelia kohti ympäristöystävällisempää tuotantoa. Esimerkiksi kiinalaiset tuulivoiman valmistajat laajentavat toimintaansa (HS 8.3.2013), ja teräsyhtiö Shanxi Taihang Mining Co. Ltd. on hankkinut teknologiaa, jolla se voi valmistaa aiempaa puhtaampaa terästä vähemmän päästöin. (DBW 14.5.2013) Myös suomalaisyritykset pyrkivät hyödyntämään Kiinassa viriävää ympäristötietoisuutta. Esimerkiksi energiaa säästävien alipainejärjestelmien valmistaja Runtech on tehnyt ensimmäisen kauppansa kiinalaisen paperiyhtiön kanssa. (KL 22.4.2013) Samaten Effmag on kehittänyt energiaa säästävän teknologian alumiiniteollisuudelle ja aikoo myydä laitteita Kiinaan valmistamalla ne paikan päällä lisenssillä. (T&T 1.3.2013) Myös Oilon menestyy päästöteknologiallaan, kun suurten polttimoiden myynti on kasvanut Kiinassa merkittävästi (KL 4.2.2013), ja Kemiralle on avautunut liiketoimintamahdollisuuksia meriveden suolanpoistokemikaaleissa. Kiinan tavoitteena on lisätä meriveden osuutta rannikoilla sijaitsevien tehtaiden käyttövedestä yli 15 %:iin vuoteen 2015 mennessä. (T&T 22.2.2013b) Kannattaviin liiketoimintamalleihin pääseminen voi viedä kuitenkin aikaa. *"Kiinassa ympäristötietämys on pinnalla. Siitä puhutaan paljon, mutta missä vaiheessa se vaikuttaa ihmisten hankintapäätöksiin?"*.

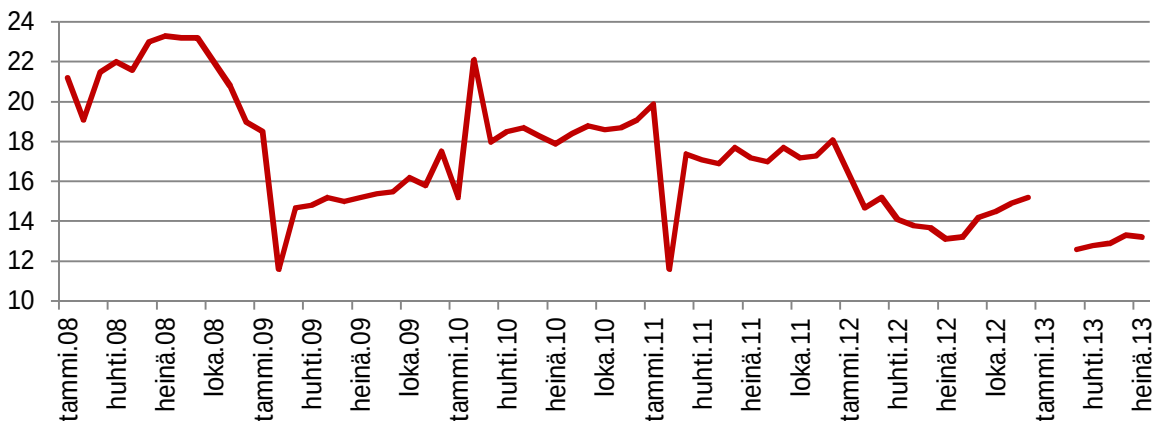

Vähittäiskaupan reaaliakasvu hidastui 10 %:iin

- Kiina nousi maailman suurimmaksi älypuhelinmarkkinaksi
- Verkkokauppa kasvaa nopeasti maailman suurimman toimijan Alibaban vetämänä

Kaupan alan merkitys Kiinan taloudelle on vielä suhteellisen pieni. Tukku- ja vähittäiskaupan yhteenlaskettu lisäarvo oli vuonna 2012 yhteensä 5025 mrd. yuania (noin 619 mrd. euroa) eli alle kymmenesosa (9,7 %) Kiinan BKT:sta. Esimerkiksi Venäjällä kaupan ala muodostaa lähes viidenneksen maan taloudesta (Venäjän talouskehitysministeriö 2013) ja Intiassakin 17 % (Intian rahoitusministeriö 2013).⁴ Myös Kiinan hallitus toivoo yksityisen kulutuksen nousevan talouden veturiksi, ja politbyroon pysyväiskomitea on painottanut, että talouskasvun kotoperäisyys on ”sementoitava” (Taloussanomien 26.4.2013). Kotimaista kulutusta heijastelevan vähittäiskaupan⁵ liikevaihto onkin kasvanut Kiinassa nopeasti, ollen viime vuonna 20 716 mrd. yuania (2 550 mrd. euroa) eli 14 % edellisvuotta korkeampi. ”Kuluttajamarkkinat ovat valtavat, ja kasvussa edelleenkin, kun kiinalaisten ostovoima kasvaa.” Sen sijaan vähittäiskaupan kuukausimyyntin nimellinen kasvu hidastui tämän vuoden alkupuoliskolla 13 %:iin. (Kuvio 4) Myyntin kasvu on siten hieman alle Kiinan hallituksen asettaman 15 %:n tavoitteen, ja selvästi hitaampaa kuin vuonna 2011 (17 %). ”Kauppakeskuksissa on noin 10 % vähemmän kävijöitä aikaisempaan verrattuna.” Inflaatio huomioon ottaen vähittäiskaupan reaaliakasvu oli viime vuonna 11,7 % eli sama kuin edellisenä vuonna, mutta hidastui kuluvan vuoden tammi-huhtikuussa 10,1 %:iin.

Kuvio 4. Vähittäiskaupan myynnin %-kasvu vuotta aikaisempaan verrattuna

Huom. Tammi-helmikuun 2013 tilastoja ei ole julkaistu.

Lähteet: Bloomberg (2013), Kiinan tilastokeskus (2013)

Kiinan vähittäiskauppa on alueellisesti erittäin keskittynyt: kuudesta suuresta itärannikon maakunnasta (Guangdong, Shandong, Jiangsu, Beijing, Zhejiang, Shanghai) kertyy jopa puolet (49,5 % vuonna 2011) koko vähittäiskaupan myynnistä. Tärkeimpiä myyntiartikkeleita ovat autot (26 % vähittäiskaupan tuloista vuonna 2012), polttoaineet (18 %), elintarvikkeet (13 %) sekä vaatteet ja jalkineet (11 %). Kuluttajien varovaisuutta heijastelee se, että aiemmin kaksinumeroista

⁴ Huom. maiden tilastoluokitukset kaupan osalta eroavat hieman, mutta pääpiirteissään luvut ovat vertailukelpoiset.

⁵ Kiinan vähittäiskaupan myyntilukuihin sisältyvät myös valtion hankinnat, joiden osuutta ei julkisteta. Siten tilastoissa ei erotella yksityisen kulutuskysynnän kehitystä.

tahtia kasvanut autojen vähittäismyynti kasvoi viime vuonna enää 7 % ja kuluvan vuoden tammi-heinäkuussa 9 %. Suurista tuoteryhmistä myös polttoaineiden myynti kasvoi 17 % ja elintarvikkeiden 18 % viime vuonna. Samalla ruoan hinta nousi hieman aiempaa maltillisemmin (4,8 %), ja ruoka olikin ainoa merkittävä tuoteryhmä, jossa hintojen nousu kasvatti myynnin arvoa. Silti myös ruokaskandaalit ovat jatkuneet, mistä ulkomaiset yhtiöt ja myymälät näyttävät hyötynneen. Kuluttajia epäilyttävät mm. paikallinen sianliha ja lisäaineet sekä pakkausten päiväysmerkinnät. (HS 10.5.2013)

Kaikkein nopeinta myynnin kasvu (28 %) oli viime vuonna **kommunikaatiolaitteissa**, joiden osuus vähittäiskaupasta on vielä pieni (1,7 % vuonna 2012). *”Kiinalaisilla ei ole niin hirveät tulot, mutta kyllä ne ostaa sitä kampeita ja kaikilla pitää olla uusi iPhone.”* Mobiilimarkkinat kasvavat vauhdilla, sillä lankalinjainfrastrukturi puuttuu monin paikoin, ja kuluttajilla on yhä enemmän aikaa käyttää matkapuhelinta mm. netissä surffailuun ja pelaamiseen. Älypuhelisten penetraatioaste onkin jo 22 %, ja Kiina on noussut maailman suurimmaksi älypuhelisten markkina-alueeksi. Kuitenkin esim. Nokian markkinaosuus on romahtanut Kiinassa (Tietoviikko 25.3.2013), ja muutkin globaalit toimijat ovat menettäneet etumatkansa, kun Kiinan valtio on tukenut ponnekkaasti paikallisia yrityksiä (Talouselämä 8.3.2013). Nokia aikookin sulkea Shanghaissa sijaitsevan maailman suurimman myymälänsä (Taloussanomat 4.4.2013), mutta Jolla on tuomassa puhelimensa myyntiin Kiinassa (Tietoviikko 6.4.2013). Myös edullisten hemmottelutuotteiden kauppa, ns. huulipunaefekti, näyttää levinneen Kiinaan. Keskihintaisen muodin markkinat kasvavat, ja ulkomaiset brändit laajentavat toimintaansa: Zara avasi viime vuonna Kiinassa 31 ja Uniqlo 71 uutta myymälää. Myös Marimekko aikoo avata maassa 15 myymälää vuoden 2016 loppuun mennessä (M&M 8.3.2013). Vähittäiskaupan liikevaihdon Kiinassa uskotaan kaksinkertaistuvan tämän vuoden aikana, vaikka sekä palkat että vuokrat ovat nousussa (China Daily 20.5.2013).

Myynnin kasvu on sen sijaan hidastunut **luksustuotteiden** (esim. kellojen, kosmetiikan ja korkealuokkaisten nahkatuotteiden) osalta 7 %:iin toissavuoden 30 %:sta. (China Daily 20.5.2013, Bain&Co 16.5.2013) *”Valtion virkamiehet eivät saa enää edustaa. Paremmat lahjat jäävät myymättä. Siellä ei mitään henkilökohtaista saa antaa tällä hetkellä.”* Eurooppalaiset luksusmerkit ovat hidastaneet Kiinaan etabloitumistahtiaan: mm. ranskalainen shampanjän ja konjakin valmistaja arvioi Kiinan-liiketoimintansa kasvun olevan nyt aiempaa hitaampaa, mutta pysyttelevän keskipitkällä aikavälillä 10 %:n tuntumassa. (Businessweek 28.5.2013) *”Monet kansainväliset huippumerkit, niillä on -20 % pudotus. Tämä on ensimmäinen vuosi, kun ei tulla kasvamaan.”* Samaten kullan, hopean ja jalokivien myynnin kasvu on hidastunut merkittävästi (42 %:sta 16 %:iin). Niiden osuus koko vähittäiskaupasta on pieni (2,3 % vuonna 2012), mutta kauppa kiihtyi, kun kansalaiset halusivat suojautua inflaatiolta. Kuluvan vuoden tammi-huhtikuussa jalometallien myynti ponkaisi taas 30 %:n kasvuun, ja huhtikuussa arvokorujen ostot kasvoivat 72 % kullan hinnan laskettua voimakkaasti. Kysymys ei kuitenkaan ollut niinkään kulutuksen kasvusta, vaan säästöjen sijoittamisesta kultaan. (BI 13.5.2013)

Kiinassa **verkkokaupat** ovat nosteessa, ja sähköisen kaupankäynnin arvioidaan kasvavan kuusinkertaiseksi vuoteen 2020 mennessä. *”[Kiinalaiset] ystävienkin sanoivat, että emme me enää nykyisin hirveästi käy kaupoissa, me tilataan netistä kaikki.”* Kiinassa on noin 242 miljoonaa verkkokauppojen käyttäjää ja markkinoita hallitsevat paikalliset toimijat, kuten maailman suurin verkkokauppa Alibaba, jonka myynti Kiinassa on kymmenkertaistunut viidessä vuodessa. Ulkomaiset yritykset eivät ole saaneet jalansijaa: esimerkiksi Googlen markkinaosuus on vain 4 %, vaikka sen matkapuhelinten suosio on kasvanut voimakkaasti (Bofitvko 2/2013). Voimansa yhdistämällä myös pienet yritykset voisivat kuitenkin löytää markkinarakoja (Finpro 15.3.2013).

”Varovaista kiinnostusta on, ja varmaan osittain myös Rovion menestys on rohkaissut yrityksiä.” Viime vuonna sähköinen kaupankäynti muodosti 6 % Kiinan taloudesta, mutta osuuden arvioidaan kasvavan 16 %:iin vuoteen 2020 mennessä, jolloin maan odotetaan nousevan maailman suurimmaksi verkkomarkkinaksi. Verkossa tapahtuvan vähittäiskaupan arvon arvioidaan Kiinassa nousevan 300 mrd. dollariin jo ensi vuonna. (EqiGroup 2013)

Kuluttajien tulevaisuudenodotukset olivat Kiinassa keväällä edelleen korkeammalla kuin esim. Yhdysvalloissa, Japanissa tai Euroopassa. Kuitenkin myös kiinalaiset ovat nyt varovaisempia kuin aiemmin: vain 27 % kuluttajakyselyyn vastanneista suunnitteli lisäävänsä kulutustaan tänä vuonna, kun viime vuonna osuus oli vielä 38 %. Sen sijaan 58 % vastanneista aikoi säästää lastensa ja vanhempiansa tukemiseksi. (BCG 26.6.2013) *”Ennen tätä kevättä meillä ei ollut näkyvissä mitään pudotuksia, oltiin keskiluokkaakin saatu asiakkaisiksi. Niin kyllä se elämäntilanne on heillä nyt haastava.”* Kiinalaiskuluttajien tunnelmat ovat muutenkin muuttuneet viime vuotta varovaisemmiksi. Enää reilu kolmannes (38 %) vastaajista uskoi, että Kiinan talouden tila paranee vuoden sisällä. (China Daily 25.6.2013)

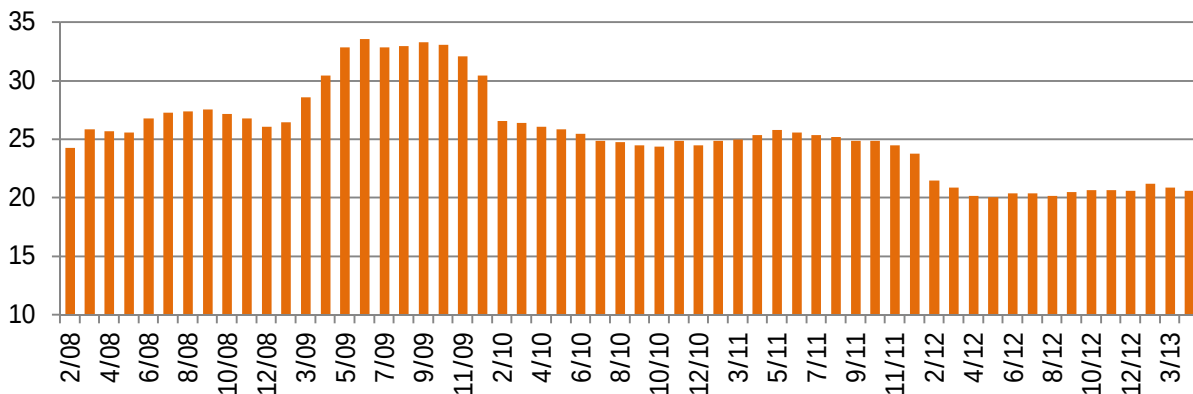

Kiinteiden investointien kasvu kiihtyi hieman

- Sisämaassa kiinteät investoinnit kasvavat, mutta ovat tuottamattomia
- Suomalaisyritykset hyötyvät Kiinan kiivaasta rakentamisesta

Kiinan pitkäaikainen talouskasvu on osaltaan nojannut massiivisiin kiinteisiin investointeihin, joilla on tuettu maan teollistumista. Investoinnit infrastruktuuriin ovat myös olleet Kiinan hallinnon käyttämä elvytyskeino mm. globaalien talouskriisien aikaan vuonna 2009. Kiinan kohdalla voidaan puhua yli-investoinneista, sillä kiinteiden investointien osuus BKT:stä eli investointiaste on peräti 48 % (Zero Hedge 16.3.2013), kun esimerkiksi Intiassa se on 35 % ja Venäjällä noin 20 %.⁶ Arvioiden mukaan Kiinan investointiaste voisi pienentyä 8 %-yksikköä talouskasvun tästä kärsimättä (AmCham 2013). ”Koska investointien osuus on niin iso, tulee olemaan hidas prosessi, että saadaan se edes alle 40 %:n. Se voi viedä 4-5 vuotta.” Viimeisen vuosikymmenen aikana kiinteät investoinnit Kiinassa ovat kasvaneet keskimäärin 26 %:n vuosivauhtia (China Daily 23.8.2012). Viime vuonna ne kasvoivat 21 % kokonaisarvon ollessa 36 484 mrd. yuania (4491 mrd. euroa). Kumulatiivinen kuukausikasvu hidastui 20 %:n tuntumaan, joskin vuoden toisella puoliskolla kasvu hieman kiihtyi Kiinan toteuttaman kevyehkön investointielvytyksen myötä. (Kuvio 5) Inflaatio huomioon ottaen kiinteiden investointien reaalikasvu oli 19,3 %. Kotimaiset kiinteät investoinnit kasvoivat keskimääräistä nopeammin, kun ulkomaisten yritysten osalta kasvu oli hitaampaa (14,5 %) ja Hongkongin, Macaon sekä Taiwanin kautta tulevien investointien kasvu vain 8 %. (Kiinan tilastokeskus 2013)

Kuvio 5. Kiinteiden investointien nimellinen kumulatiivinen kuukausikasvu (%) vuoden alusta vuotta aikaisempaan verrattuna^a

a. Kiinan tilastoviranomaiset eivät julkaise kiinteiden investointien tammikuun lukuja.

Lähde: Bloomberg 2013

Alueittain tarkasteltuna 47 % kiinteistä investoinneista kohdistuu Itä-Kiinaan (16 994 mrd. yuania vuonna 2012), kun taas keskinen alue vastaanotti noin 28 % (10 371 mrd. yuania) ja läntinen alue noin neljänneksen (8 615 mrd. yuania). Nopeinta kasvu oli keskisellä alueella (26 %) ja Länsi-Kiinassa (24 %), kun Itä-Kiinassa kasvua oli 18 %. Investointeja Kiinan sisämaassa pidetään

⁶ Venäjän investointiaste on samaa tasoa kuin kehittyneissä teollisuusmaissa, kuten Suomessa, ja on siten liian alhainen maan kehitystasoon ja infrastruktuuritarpeisiin nähden.

kuitenkin tehottomampina kuin rannikolla (Il, Murtaza ja Liu 2013). Tämän on arvioitu johtuvan siitä, että sisämaassa on alhaisempi työn tuottavuus ja heikompi sosiaalinen pääoma (mm. omistusoikeudet, oikeuslaitos, koulutus, sääntely-ympäristö, hallinnon mielivaltaisuus ja korruption yleisyys). Sisämaassa myös kulutuksen kasvu riippuu investointien kasvusta eikä päinvastoin. Näin ollen investointeja tulisi kohdistaa kulutusta kasvattaville toimialoille kuten maatalouteen ja palveluihin, eikä teollisuuteen ja rakentamiseen. (Pettis 2013)

Toimialoitain kuitenkin viime vuonna kiinteistä investoinneista 34 % (15 867 mrd. yuania) suuntautui Kiinassa teollisuuteen (etenkin valmistusteollisuuteen) ja 20 % kiinteistösektorille (toimitiloihin ja rakennuksiin). Kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa teollisuuden osuus oli noussut 35 %:iin ja kiinteistösektorin 26 %:iin. Kiinteistörakentamisen arvioidaan muodostavan 10–12 % Kiinan BKT:stä, joten toimialan hiipuminen näkyisi maan taloudessa (CNBC 14.4.2013). Toisaalta yli-investointeja rakentamiseen pidetään uhkana Kiinan taloudelle, mikäli asuntokupla puhkeaisi aiheuttaen sosiaalisia levottomuuksia. Kokonaisia kaupunkeja on rakennettu kerralla, mutta osa kohteista on jäänyt keskeneräisiksi rakentajien pääomien loputtua. Kansalaiset sijoittavat säästöjään asuntoihin kompensoidakseen heikkoa sosiaaliturvaa, ja toisaalta virkamiesten arvellaan sijoittaneen korruptionrahojaan luksuskiinteistöihin. (BI 3.3.2013; 25.2.2013) Hallitus onkin jatkanut toimia asuntomarkkinoiden spekulatiivisuuden ja ylikuumenemisen hillitsemiseksi: myyntivoittovero korotetaan 20 %:iin, käsirahan osuutta kasvatetaan ja kakkoskotien lainakorkoja nostetaan. Rakentamisen arvellaankin hidastuvan toimenpiteiden vuoksi. (CNBC 14.4.2013, WSJ 3.3.2013) Sääntelyn kiristymisestä huolimatta kiinalaisrakentajat suunnittelevat ostavansa lisää maata ja rakentavansa aiempaa enemmän. Vaikka asuntojen kysynnän arvioidaan olevan noin 10 miljoonaa uutta asuntoa vuodessa, tänä vuonna aiotaan rakentaa 17 miljoonaa uutta asuntoa. (BI 4.2.2013)

Myös suomalaisyritykset hyötyvät Kiinan kiivaasta rakentamisesta: Kone sai vastikään ison tilauksen Shanghaista (Taloussanomat 3.9.2013) ja nousi viime vuonna markkinajohtajaksi 17 %:n osuudellaan Kiinan hissi- ja liukuporrasmarkkinoista. Yhtiön myynti kasvaa kaksi kertaa nopeammin kuin Kiinan hissiala keskimäärin (KL 24.4.2013b) ja se on lisännyt tuotantokapasiteettia Kunshanin tehtaallaan, joka on Kiinan suurin ja yksi maailman suurimmista hissien ja liukuportaiden kokoonpanotehtaista (KL 16.4.2013). Kone arvioi nopean kasvun jatkuvan myös kuluvana vuonna, eikä Kiinan suunnitelma hidastaa rakentamisen kasvu 10 %:iin aiheuta sille riskejä (KL 24.4.2013). Myös maailman suurin hotelliketju Intercontinental aikoo kaksinkertaistaa hotelliensa määrän Kiinassa (Businessweek 27.5.2013).

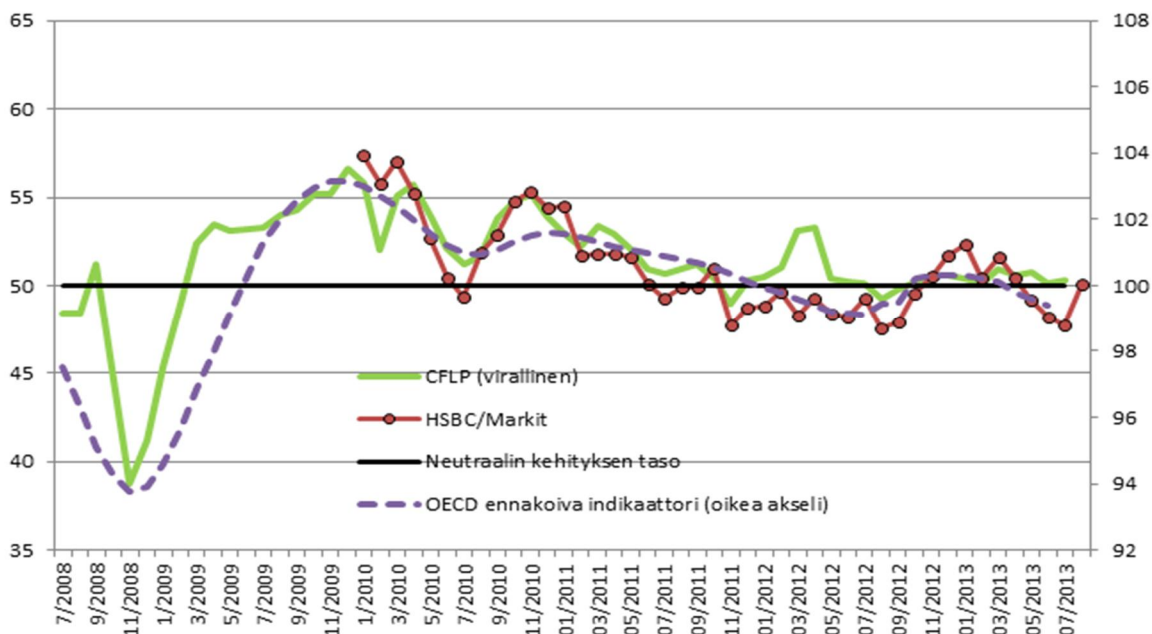
Pidemmällä aikavälillä rakentamisen näkymät ovat valoisat. Urbanisaatioasteen odotetaan nousevan edelleen, mikä lisää kaupunkiasuntojen kysyntää, samoin kuin se, että siirtotyöläisille annetaan *hukou*-järjestelmän muutoksilla mahdollisuus muuttaa asuntoloista oikeisiin asuntoihin. (BI 13.3.2013) *”Maaseudulla on 100–200 miljoonaa ihmistä, jotka tulevat muuttamaan kaupunkeihin. Se jatkuu vielä 10 tai 20 vuotta, että kyllä niitä asuntoja tarvitaan.”* Esimerkiksi rakennuskonemarkkinoiden on arvioitu kasvavan Kiinassa kaupungistumisen ja infrastruktuurin kehittymisen myötä 100 miljardiin dollariin vuoteen 2016 mennessä (T&T 25.3.2013). *”Kun kaupungistuminen etenee, niin tarvitaan infraa kaupungeissa ja sitten tarvitaan infraa yhdistämään niitä kaupunkeja. Rakennetaan nopeita rautatieyhteyksiä ja lentokenttiä ja niin edelleen. Se on business as usual.”*

Ostopäällikköindeksit enteilevät varovaista kasvua

Kiinassa sekä maan omat tilastoviranomaiset että kansainväliset pankit ja tutkimuslaitokset julkaisevat yritysten tulevaisuudenodotuksia kuvaavia ostopäällikköindeksejä, jotka perustuvat yrityksille suunnattuihin kuukausittaisiin kyselytutkimuksiin. Kuvioon 6 on koottu eri ostopäällikköindeksien kehitys Kiinassa heinäkuusta 2008 elokuuhun 2013. Kiinan virallisen, ns. teollisuuden ostopäällikköindeksin (CFLP⁷) raja-arvo on 50, jonka ylittävät arvot kertovat parantuneista näkymistä verrattuna kuukauden takaiseen tilanteeseen. Indeksi on pysytellyt positiivisena lokakuusta 2012 lähtien, ja oli heinäkuussa edelleen 50,3 kuvaten lievästi myönteisiä odotuksia. Sen sijaan HSBC-pankin ja Markit-tutkimuskeskuksen yhteinen ostopäällikköindeksi osoitti positiivisia näkymiä huhtikuulle 2013 saakka, heikkeni tämän jälkeen ollen alimmillaan heinäkuussa (47,7) ja kohosi jälleen elokuussa 50:een.

Kuvio 6: Teollisuuden kausitasoitettut ostopäällikköindeksit^a ja OECD:n ennakoiva indeksi Kiinalle^b

a. Kun indeksiarvo on alle 50, voidaan teollisuusaktiviteetin katsoa yleisesti heikentyneen edeltäneestä kuukaudesta.

b. OECD:n indeksi (oikea akseli) pyrkii ennakoimaan trendimuutokset taloudessa; lukuarvo 100 on pitkän aikavälin trendikasvu.

Lähteet: Li & Fung, HSBC/Markit, OECD

Myös OECD:n ennakoivan kehityksen indeksi⁸ on kehittynyt samansuuntaisesti HSBC/Markit -indeksin kanssa kertoen heikkenevistä näkymistä. Indeksien väliset erot saattavat johtua siitä, että

⁷ Kiinan virallinen teollisuuden ostopäällikköindeksi CFLP (China Federation of Logistics & Purchasing) perustuu yli 800 yrityksen haastatteluun 21 toimialalta ympäri maata. Pääindeksin painotus on: uudet tilaukset 30 %, tuotanto 25 %, työllisyys 20 %, alihankkijoiden toimitusajat 15 % (käänteisenä) ja tarkempien tuotantopanosten varastot 10 %. HSBC/Markit-indeksissä alaindeksien painot ovat samat ja haastateltavia yrityksiä on yli 400.

⁸ OECD:n indeksi kokoaa yhteen useita talouden indikaattoreita ja pyrkii näiden avulla ennakoimaan trendimuutoksia talouden yleisessä kehityksessä puoli vuotta etukäteen. Sen viitearvo on 100, joka pyrkii kuvaamaan pitkän aikavälin

kiinalaisessa CFLP-indeksissä painotetaan suuria kotimarkkinayrityksiä enemmän kuin HSBC:n ja Markitin indeksissä (Bofitvko 31/2013).

Vaikka CFLP-ideksi on ollut hieman yli raja-arvon, se kertoo Kiinan teollisuuden kasvuodotusten olevan heikkoja. Syynä heikentyneisiin näkymiin pidetään kysynnän laskua sekä Kiinan kotimarkkinoilla että vientimarkkinoilla Euroopassa, Kaakkois-Aasiassa ja Yhdysvalloissa (HSBC 2013a). Indeksit ovat linjassa myös viime kuukausien teollisuustuotannon kasvulukujen kanssa, jotka ovat kiinalaisittain alhaisella tasolla noin 8-9 %:ssa aiempien 13-15 %:n sijaan (ks. Teollisuustuotanto -kappale). Pitkällä tähtäimellä suomalaisyritykset kuitenkin uskovat Kiinan teollisuuden hyviin kasvunäkymiin: *"Nyt on laskusuhdannetta, mutta kyllä minä uskon, että Kiinan tulevaisuus on kuitenkin ihan valoisa. Se on ahkera kansa ja siellä on potentiaalia."* HSBC/Markitin indeksistä julkaistavan ennakoivan ns. flash-indeksin mukaan myös varsinainen indeksi olisi kohoamassa hieman heijastellen parantuneita kasvunäkymiä.

Kiinan palvelusektorilla sen sijaan myös ostopääällikköindeksit heijastelevat kasvuodotuksia. Palvelusektorin CFLP-indeksi oli heinäkuussa 54,1 ja HSBC:n ja Markitin indeksi 51,3. Tämä on puolestaan linjassa esimerkiksi vähittäiskaupan suhteellisen nopean kasvun (noin 13 %) kanssa. Kuitenkin myös palvelusektorilla kasvu on heikosta kysynnästä johtuen historiallisen heikkoa (HSBC 2013b). Esimerkiksi pankkialalla asiakasyritysten odotukset ovat Kiinassa tällä hetkellä vähintäänkin maltillisia: *"Kyllä se on näkynyt jo joskus viime vuoden loppupuolelta, että alkoi olla rauhallisempaa eikä ole ollenkaan sama kysyntä lainarahasta. [...] Ei ole tehty yhtä isoja investointeja."*

potentiaalista kasvua. Siten yli sadan lukemat ennustavat talouden kasvavan keskimääräistä nopeammin muutaman kuukauden päästä.

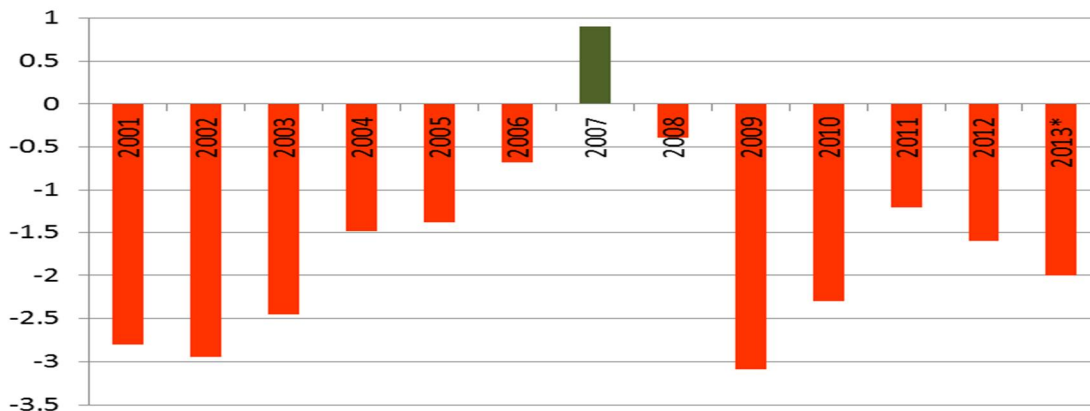

Budjettitilanne heikkenee edelleen

- **Budjetin alijäämä kasvaa kuluvana vuonna mm. terveys- ja sosiaalimenojen vuoksi**
- **Valtion rahoitustilanne virallisia lukuja selvästi heikempi**

Lähes koko talousuudistusten ajan Kiinan budjetti on ollut alijäämäinen, mikä on johtunut mm. vanhan talousjärjestelmän⁹ alasajosta, sosiaaliturvan, terveydenhuollon ja koulutusjärjestelmän kehittämisestä sekä valtion suurista infrastruktuuri-investoinneista. Alijäämät ovat kuitenkin olleet melko pieniä verrattuna moniin länsimaihin, ja niiden voidaan katsoa olleen hintansa väärttejä ottaen huomioon Kiinan talouden ja elintason valtavan kasvun viimeisen 30 vuoden aikana. Alijäämien suuruus on 2000-luvun ajan vaihdellut välillä 0,5-3,1 % BKT:stä, lukuun ottamatta nopean talouskasvun vuotta 2007, jolloin ylijäämää kertyi vajaa prosentti. Viime vuonna Kiinan budjetti toteutui noin 1,5 % BKT:stä alijäämäisenä. (Kuvio 7) Budjetin kokonaismenot olivat 12791 mrd. yuania (China.org 2013) eli noin 1550 mrd. euroa, kun esimerkiksi Yhdysvalloissa ne ovat noin 2900 mrd. euroa ja Suomessa 52 mrd. euroa.¹⁰ ”Valtion menot per BKT on aika alhaiset.” Kiinan ongelmana on kuitenkin velkaantuminen, joka on kiihtynyt nopeasti etenkin aluehallintojen tasolla vuosien 2008–2009 talouskriisiä seuranneen elvytyksen jälkeen. Virallisesti ilmoitettu julkinen velka-aste on noin neljännes BKT:stä, mutta IMF:n (2013) arvion mukaan Kiinan todellinen velka-aste – ottaen huomioon mm. budjetin ulkopuoliset velat, aluehallintojen rahoitusyhtiöiden velkaisuuden, valtionyhtiöiden velat sekä pankkisektorin huonot lainat – on noussut jo lähes 50 %:iin bruttokansantuotteesta. Saman logiikan mukaan budjettialijäämäkin olisi todellisuudessa noin 10 % BKT:stä ilmoitetun 1,5 %:n sijaan. ”Elvytyspaketti kerrytti niin paljon velkaa sinne aluetasolle. En usko, että halutaan tehdä enää samanlaista temppua.”

Kuvio 7: Kiinan valtionbudjetin ali-/yliäämä, %:a BKT:stä

* Budjetoitu arvio

Lähde: IMF

⁹ Aiemmin budjettitulot muodostuivat pitkälti valtionyritysten voittojen tuloutuksista.

¹⁰ Maiden BKT:hen suhteutettuna Kiinan ja Yhdysvaltojen budjettimenot ovat likipitään samansuuruisia. Sen sijaan Suomen budjettimenot ovat suhteessa huomattavasti suuremmat: Kiinan BKT on Suomeen nähden noin 50-kertainen, mutta budjettimenot noin 30-kertaiset.

Kiinan budjetin **tulopuolella** ALV-tulot jäivät viime vuonna hieman odotetuista, mitä kuitenkin paikkasivat budjetoitua suuremmat tulot yritysveroista, yksityishenkilöiden tuloveroista sekä tullimaksuista (Xinhua 19.3.2013). **Menopuolella** koulutusmenot kasvoivat ennakkoidusti, ja niiden osuus kaikista valtion menoista oli yli 17 %. Tämä oli noin 4 % BKT:stä, eli vähemmän kuin esimerkiksi Suomessa (noin 6 %) tai OECD-maissa keskimäärin (5,7 %) (OECD 2013). Kiina pyrkii parantamaan maaseudun väestön elinoloja mm. poistamalla koulutusmaksuja miljoonilta siirtotyöläisten lapsilta, kehittämällä terveydenhuoltoa ja laajentamalla maaseutuväestön eläkejärjestelmän kattavuutta. Terveydenhuoltomenoja asukasta kohden Kiina käyttää suunnilleen saman verran kuin muut Itä-Aasian vastaavan tulotason maat, mutta vain kymmenesosan OECD-maiden keskiarvosta (Bofitvko 48/2012). Hallituksen toimeenpanema ”mini-elvytys” näkyi kasvuna valtion tukemassa asuinrakentamisessa ja rautatieinvestoinneissa. Menot ympäristönsuojeluun ja luonnonkatastrofien (mm. tulvien ja maanvyörymien) jälkihoitoon kasvoivat yli viidenneksellä.

Kuluvana vuonna valtion menot nousevat noin 14000 mrd. yuaniin (1700 mrd. euroa). Sen myötä budjetin alijäämän odotetaan kasvavan jopa puolella viime vuodesta, mikä tarkoittaisi noin 2 % BKT:stä. Keskushallinnon menopuolelle odotetaan 10 %:n kasvua mm. puolustus-, koulutus-, tiede- ja teknologia- sekä kulttuuri- ja urheilumenojen osalta. Terveysmenot kasvavat jopa yli neljänneksellä, kun valtion tukea kansalaisten sairausvakuutusmaksuihin nostetaan ja perusterveydenhuollon saatavuutta parannetaan. Sairasvakuutusjärjestelmä kattaa jo noin 95 % kiinalaisista (Bofitvko 48/2012). Myös sosiaaliturvamenot kasvatetaan keskimääräistä enemmän. Sen sijaan valtion tukemaa asuinrakentamista leikataan, koska elvytystoimia ollaan tältä osin vähentämässä. Menojen kuljetussektorille (ml. rautatieinfrastruktuuri) on tarkoitus jäädä viime vuoden tasolle. Yksi selkeä motiivi alijäämän kasvattamiselle on Kiinan talouskasvun tukeminen: lisäämällä sosiaalimenot rakentamismenot sijaan pyritään siirtämään kasvun veturia investoinneista kulutuskysynnän suuntaan. Merkittävimpiä rakenteellisia budjettimuutoksia on liikevaihtoon perustuvan veron korvaaminen arvonlisäverolla joillakin palvelualoilla, mitä ollaan laajentamassa alueittain ja toimialoittain. (Xinhua 19.3.2013) *”Jos sitä [valtion tulorakennetta] verojärjestelynä uusisi ja järkevöittäisi, niin olisi helpompaa saada lisää resursseja esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmän uudistamiseen.”* Veromuutoksen odotetaan helpottavan pienyritysten verotaakkaa, kun kaksinkertainen verotus pienenee (Bofitvko 35/2013, Xinhua 21.10.2012).

Pääministeri Li on pyytänyt uutta selvitystä **aluehallintojen** rahoitusyhtiöiden veloista. Aiempi arvio vuoden 2010 lopulta oli noin 1400 mrd. euroa, mutta mm. entinen finanssiministeri Xiang on esittänyt, että lukema olisi nyt tuplasti enemmän. On myös arvioitu, että huonojen lainojen osuus rahoitusyhtiöiden veloista olisi 30 %, mikä vastaisi kuudesosaa Kiinan BKT:stä. Maakuntien tilannetta pahentaa se, että suuri osa velalla rahoitetuista jättimäisistä infrastruktuurihankkeista on kannattamattomia, ja kannattavienkin projektien tulovirta on hidasta, mutta lainojen takaisinmaksuajat melko lyhyitä. Ongelma on pysynyt kulissien takana, koska pankkisektoria hallitsevat valtion suurpankit pystyvät uudelleenrahoittamaan vanhoja lainoja ja pitkittämään laina-aikoja. Pankit ovatkin rahoittaneet uudelleen ainakin 2/3 paikallishallintojen veloista, jotka olisivat langenneet maksuun viime vuoden lopussa (CNBC 29.1.2013). Myös Kiinan yrityssektori on suhteellisesti jo maailman velkaisin. Koska reaalikorot ylittävät teollisuuden kasvuvauhdin, teollisuusyritysten lainanmaksukyky heikkenee jatkuvasti. (Zero Hedge 28.7.2013)

Kuitenkin esimerkiksi Fromlet (2013) esittää, että velkatilanne on Kiinassa parempi kuin muualla, koska valtio on pitkälti velkaa valtionpankeille, jolloin vastuut ovat lähinnä julkisen sektorin sisäisiä. Siten Kiinan julkinen velka ei ole juurikaan alisteinen kansainvälisille markkinoille eikä siihen kohdistu korkotason nopean nousun uhkaa (kuten mm. eurokriisimaissa), jolloin myös

laajamittaisen pankkikriisin riski on pienempi. Tilanne ei kuitenkaan ole ongelmaton, sillä pankkisektorin myöntämät lainat pohjautuvat joka tapauksessa talletuskantaan. Mikäli keskushallinto joutuisi pelastamaan aluehallinnot, pankit tai talletukset, jostain sen täytyisi nämä rahat ottaa. Viimeksi, kun Kiinan pankkisektori oli ongelmissa huonojen lainojen vuoksi reilut 10 vuotta sitten, hallitus ryhtyi sääntelemään talletus- ja lainakorkojen korkoeroa (asettamalla korkoeron noin 3,5 %:iin), mikä takasi pankeille huomattavan ja varman tulovirran tallettajien kustannuksella.¹¹

¹¹ Erään arvion mukaan tämä politiikka oli pitkälti huonojen lainojen osuuden dramaattisen laskun taustalla viimeisen vuosikymmenen aikana, mutta samalla syypää Kiinan vääristyneeseen kasvumalliin, jossa kuluttajien ostovoimaa on sääntelyn kautta siirretty pankeille ja edelleen (valtion) yrityksille halpoina lainoina (Pettis 21.1.2011).

Tulotaso nousi kaupungeissa mutta laski maaseudulla

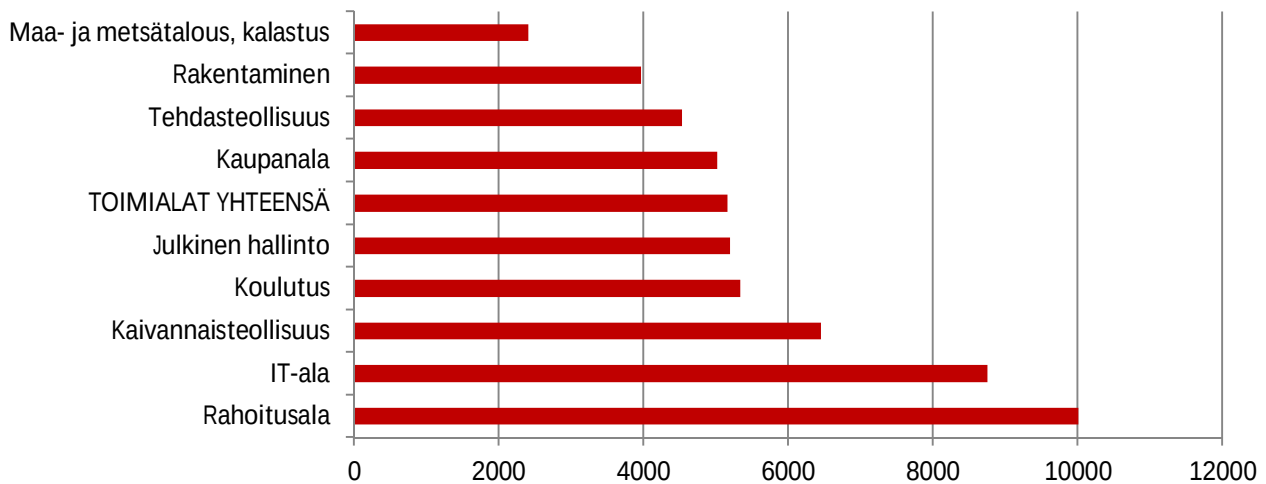
Kommunistisen Kiinan ns. *rautainen riisikulho* -järjestelmän aikaan valtio osoitti kaikille työpaikan, ja työttömyys oli käytännössä tuntematon käsite 1980-luvulle asti, jolloin järjestelmää alettiin vähitellen purkaa. Valtionyrittäjästä irtisanottiin huonon kannattavuuden takia lähes 28 miljoonaa työntekijää vuosina 1999–2004, eikä yksityinen sektori ole onnistunut työllistämään läheskään kaikkia työtä vaille jääneitä. Kiinan työmarkkinoille tulee vuosittain miljoonia uusia työnhakijoita, ja esimerkiksi vuonna 2011 työvoiman määrä lisääntyi 4 miljoonalla henkilöllä (Maailmanpankki 2013). Kiinan virallisen ilmoituksen mukaan maan työttömyysaste on vain noin 4 %, mutta maaseudun työttömyystilannetta tilannetta taas on vaikea arvioida.¹² Valtionyhtiöiden saneerausten ja maaseudun elinkeinomahdollisuuksien kaventumisen vuoksi maaseudun väestöstä jopa 20 – 30 %:n on arvioitu jääneen vaille työtä. Osa on jäänyt maanviljelijöiksi köyhälle maaseudulle ja osa on siirtynyt kasvukeskuksiin työnhakuun. Maataloudesta toimeentulonsa saavien osuus on laskenut jyrkästi: kun kulttuurivallankumouksen päättyessä lähes 80 % väestöstä oli maanviljelijöitä ja vuonna 1985 vielä yli 60 %, vuonna 2011 osuus oli 37 %. Teollisuustyöväen osuus on noin 29 %, ja palvelu- ja hallintoalan ammattitehtävien osuus on kasvanut tasaisesti noin 35 %:iin. (China Statistical Yearbook 2012)

Keskimääräinen kotitalouksien käytettävissä oleva **kuukausitulo** oli vuoden 2013 alkupuoliskolla kaupungeissa 2275 yuania (n. 283 euroa) ja maaseudulla 803 yuania (n. 100 euroa) (Bofit 2013). Siten kaupunkilaisten tulot kasvoivat edelleen (11 %), mutta maaseudun asukkaiden ennestäänkin alhaiset tulot laskivat (-1,6 %) viime vuoteen nähden. Vaikka tilanne saattaa muuttua syksyn aikana, tuloerot näyttäisivät olevan jälleen kasvussa, mikä on yksi Kiinan yhteiskunnan kipupisteitä. Toimialoittain korkeimmat palkat ovat rahoitusalla (10 000 euroa/vuosi) ja matalimmat maa- ja metsätaloudessa (noin 2400 euroa/vuosi). Tehdasteollisuuden palkkataso on nykyään noin 4500 euroa/vuosi (Kuvio 8). Nopean nousun uskotaan jatkuvan: ”*Tuotantotyöntekijöiden palkan nousu Shanghain alueella tulee lähitulevaisuudessa olemaan kaksinumeroinen luku ja toimihenkilöillä se on 5-10 %:n välillä per vuosi.*” Keskipalkat ovat yli kolminkertaistuneet viimeisen 10 vuoden aikana, ja palkkojen sivukulut ovat nousseet vuoden 2008 työsopimuslain myötä. Aasian kehityspankki pitää nopeasti nousevia palkkakustannuksia uhkana Kiinan kilpailukykyille ja kasvulle. (Bloomberg 9.4.2013)

¹² Kiinan työttömyys- ja tulotilastot ovat vaikeasti tulkittavia mm. tilastomääritelmien ja harmaan talouden vuoksi; tilastomääritelmän mukaan maaseudulla ei ole lainkaan työttömyyttä. Kiinalaisen Southwestern University of Finance and Economics –yliopiston selvityksen mukaan siirtotyöläisten työttömyyden huomioon ottaen Kiinan työttömyysaste on 8 % (China Labour Bulletin 22.6.2013).

Kuvio 8: Keskimääräinen vuosipalkka toimialoittain Kiinan kaupungeissa, EUR, 2011

Lähde: China Statistical Yearbook (2012)

Minimipalkkoista päättävät Kiinassa aluehallinnot, ja alueiden väliset erot ovat suuria. Toukokuussa 2013 korkein minimipalkka oli Shanghain 1620 yuania (n. 200 €) kuukaudessa ja matalin keskikiinalaisen Anhuin alueen 1010 yuania (n. 125 €). Minimipalkkojakin on korotettu, esimerkiksi vuosina 2010–2012 keskimäärin 22 %, mutta kohoavat elinkustannukset käytännössä estävät kaikkein pienipalkkaisimpien elintason nousun. (China Labour Bulletin 10.6.2013) Huomattava epäkohta on, että maaseudun keskimääräinen käytettävissä oleva kuukausitulo 803 yuania jää selvästi alle matalimmankin minimipalkan.

Kiinan hallitus julkisti vastikään tuloeroja mittaavan **GINI-kertoimen** 12 vuoden tauon jälkeen, ja ilmoitti viime vuoden arvoksi 0,474.¹³ Julkistusta pidetään merkinä siitä, että Kiinan johto haluaa panostaa tuloerojen tasoittamiseen. Kiinan jälkikäteen julkaisema arvo vuodelle 2008 on 0,491 eli hieman nyt ilmoitettua korkeampi. (Forbes 20.1.2013) Kiinan ilmoittamia lukuja on kuitenkin arvosteltu liian mataliksi. Esimerkiksi Chengdun talousyliopiston¹⁴ tutkimuksen mukaan Kiinan GINI-kerroin olisi vuonna 2010 ollut peräti 0,61. Kiinan viranomaiset ovat tähän saakka selittäneet kertoimen julkistamatta jättämistä sillä, että kaikkein suurituloisimpien tuloista on vaikea saada luotettavaa tietoa. Viranomaiset myöntävät, että kerroin ei välttämättä anna todellista kuvaa kiinalaisten varallisuuseroista, koska se ei huomioi korruption ja harmaan talouden kautta saatuja tuloja. (Want China Times 28.1.2013)

OECD:n mukaan tärkeimmät tekijät tuloerojen takana ovat maantieteellinen eriarvoisuus, harmaa talous, epätasa-arvo koulutukseen pääsyssä sekä joidenkin ryhmien, kuten **siirtotyöläisten**, kohtaamat ongelmat työllistymisessä ja urakehityksessä. Maaseudulta tulevien siirtotyöläisten asemaa heikentää asumisoikeuksia rajoittava *hukou*-järjestelmä, joka estää heidän pääsyänsä asuinkaupungin palveluiden, kuten terveydenhuollon ja lasten koulutuksen, piiriin. (Forbes

¹³ GINI-kerroin kuvaa suhteellisia tuloeroja ja sen raja-arvot ovat 0 ja 1, joista 0 kuvaa täydellisen tasaista tulonjakoa ja 1 tilannetta, jossa yksi tulonsaaja saa kaikki tulot. YK pitää arvoa 0,4 rajana, jonka ylittyessä tuloeroista johtuvien yhteiskunnallisten levottomuuksien riski kasvaa.

¹⁴ Southwestern University of Finance and Economics, Survey and Research Center for China Household Finance.

20.1.2013) Tämä vähentää ihmisten halukkuutta ja mahdollisuuksia muuttaa kaupunkeihin, mikä taas aiheuttaa työvoimapulaa ja nostaa työvoimakustannuksia. Kiina suunnittelee *hukou*-järjestelmän uudistamista kaupungistumisen edistämiseksi; asumisoikeusrajoitteet poistettaisiin kokonaan pienistä kaupungeista ja niitä lievennettäisiin asteittain suurissa kaupungeissa (Bofitvko 27/2013) Siirtotyöläisten heikosta yhteiskunnallisesta asemasta huolimatta työ kaupungeissa houkuttelee maaseudun nuoria. Uudet sukupolvet osaavat edeltäjiään paremmin puolustaa oikeuksiaan, ovat koulutetumpia ja käyttävät tottuneesti sosiaalista mediaa asiansa ajamiseen. Myös siirtotyöläisten palkat ovat viime vuosina nousseet. Nuoret odottavat elämältä vanhempiaan enemmän ja haluavat elää urbaania elämää älypuhelimineen ja muotivaatteineen. (Bloomberg 30.7.2013, China Labour Bulletin 10.6.2013) *”Ikäluokat pienevät koko ajan, ja nyt työmarkkinoille tulevat eivät halua tehdä pitkää päivää, jotain täysin yksinkertaista hommaa jossain tehtaassa, ainakaan niin pienellä palkalla kuin aikaisemmin.”*

Työvoimapulaa ja siten työvoimakulujen kasvua aiheuttaa myös Kiinan **työikäisten määrän väheneminen**. Kiinassa harkitaankin yhden lapsen politiikan lieventämistä jo ensi vuoden alussa niiden perheiden osalta, joissa kummatkin vanhemmat ovat ainoita lapsia. Myöhemmin säädökset saatetaan purkaa kaikkien perheiden osalta. IMF:n mukaan Kiinaa uhkaa vuoteen 2030 mennessä 140 miljoonan työläisen työvoimapula, ellei syntyvyyttä saada takaisin nousuun. (Taloussanomat 5.8.2013) Vaikka työvoimapula lyhyellä aikavälillä nostaa palkkoja ja inflaatiota, saattaa se pitkällä tähtäimellä kääntyä Kiinan eduksi. Työvoimapulan takia kiinalaisyriyten on pakko innovoida ja kehittää teknologioitaan, jolloin Kiina saattaa ottaa merkittävän askeleen kopioijasta innovoijaksi. (Forbes 21.1.2013). Palkkojen kasvu myös edistäisi siirtymistä kulutusvetoiseen kasvumalliin.

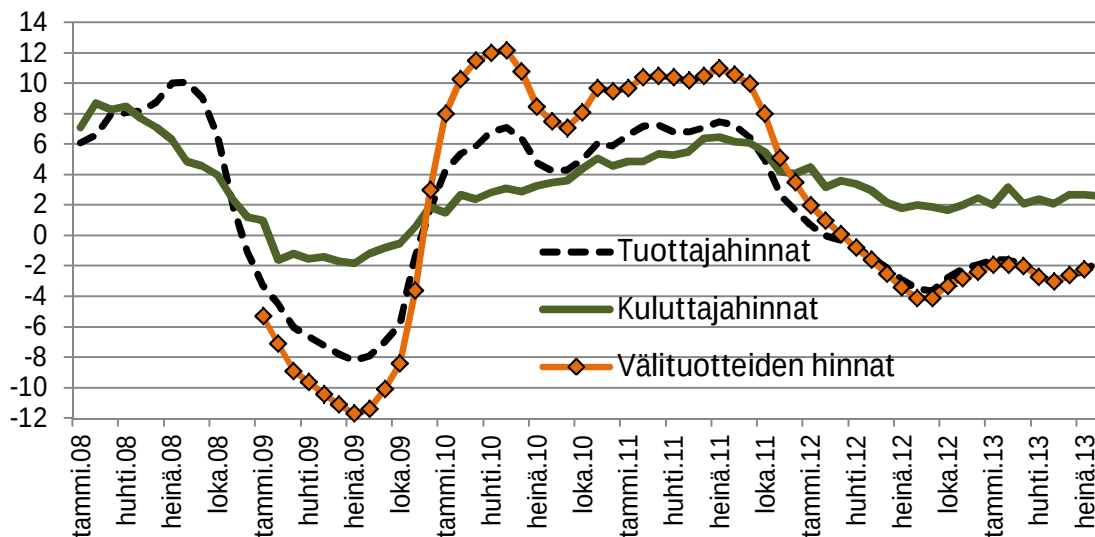

Inflaatio tasoittunut reiluun 2 %:iin, asuntojen hinnat jälleen nousussa

- Elintarvikkeet kallistuivat kylmän talven jälkeen; puhelimet halpenivat
- Asuntojen hintojen nousua pyritään hillitsemään verotuksella

Kiinan talouden avautuessa 1980-luvulla ja 1990-luvun alussa maan inflaatiotaso vaihteli muutamasta prosentista kiivaaseen noin 20 %:iin. Hintojen nousu kuitenkin vaimeni pariin prosenttiin ja negatiiviseksikin vuosina 1997–2003 mm. Aasian talouskriisin, maailmantalouden taantuman sekä Kiinan teollisuuden ylikapasiteetin vuoksi. (Kettunen ym. 2008) Viime vuosina Kiinan **kuluttajahintainflaatio** on vaihdellut 2-6 %:n välillä. Se on siten alhaisempi kuin esimerkiksi Venäjällä (4-10 %) tai Intiassa (yli 7 %), mutta lähellä Suomen tasoa (0-4 %) (Intian rahoitusministeriö 2013, Tilastokeskus 2013). Viime vuonna Kiinan inflaatio painui 2,6 %:iin ja kuluvan vuoden tammi-heinäkuussa edelleen 2,4 %:iin (Kuvio 9). Näin ollen inflaatio pysyi selvästi alle keskuspankin 4 %:n tavoitteen (Bofitvko 4/2013). Kuluvan vuoden inflaatiotavoitteeksi keskuspankki on asettanut 3,5 % (Bofitvko 12/2013).

Kuvio 9. Hintojen kehitys, %-muutos vuotta aikaisempaan ajankohtaan verrattuna

Lähteet: Bloomberg 2013a, b; Kiinan tilastokeskus 2013

Kuluttajahintoja nosti viime vuonna edelleen ruoan kallistuminen 4,8 % edellisvuodesta. Tämä johtui mm. ennätyskylmästä talvesta, jonka takia vihannesten hinnat nousivat lähes 15 % (BI 11.1.2013). Myös alkoholin hinnannousu (6,3 %) oli keskimääräistä nopeampaa, samoin kuin kotipalveluiden ja huoltotoiminnan (9,7 %). Toimialakohtaiset erot ovat suuria. ”Meidän hinnat nousevat paljon enemmän kuin 2 % vuodessa. Meidän hinnat saattaa nousta 10 % vuodessa.” Sen sijaan kestokulutushyödykkeiden hinnat pysyivät lähes ennallaan (0,4 %), ja asumiskulut kasvoivat alle keskiarvon, 2,1 %. Samaan aikaan kommunikaatiovälineiden hinnat jopa supistuivat 12,2 %. Kuluvan vuoden tammi-huhtikuussa sen sijaan naudanlihan hinta lähti jyrkkään nousuun (32 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden). Kevään inflaatioluvut vahvistivat odotuksia siitä, että inflaatiopaineet eivät ole kovat, jolloin talouspolitiikkaa voidaan keskittää kasvun tukemiseen (Bofitvko 16/2013). Hallitus onkin painottanut inflaation pitämistä kurissa ja talouskasvun saavuttamista markkinaehtoisin keinoin investointielvytyksen sijaan.

Tuottajahinnat (hinta, jonka tuottaja saa myydessään tuotteen tehtaalta) ovat edelleen laskussa: huhtikuussa tuottajahinnat olivat 2,6 % alhaisemmat kuin vuotta aiemmin. **Välituotteiden ostohinnat** (hinta, jonka teollisuustuottaja maksaa välituotteesta) ovat laskeneet lähes samaan tahtiin (Kuvio 9 yllä). Tämä on johtunut lähinnä raaka-aineiden (etenkin öljyn ja metallin) maailmanmarkkinahintojen laskusta, kun globaalitalouden kasvu on jatkunut vaisuna. *”Tietyissä komponenteissa on ollut positiivinen vaikutus siihen, mikä on meille sisäänostohinta.”* Kehitys on helpottanut kiinalaistuottajien asemaa verrattuna vuosien 2010–2011 tilanteeseen, jolloin välituotteiden hinnat nousivat selvästi tuottajahintoja nopeammin alentaen tuottajien voittomarginaaleja. On kuitenkin arvioitu, että raaka-aineiden hintojen pitäisi pudota vielä hieman, jotta Kiinan talouskasvu voisi jatkua entiseen tapaan (China Daily 22.5.2013). Tämä on perusteltu näkemys siinä mielessä, että esim. IMF:n hintaindeksin mukaan raaka-aineiden hinnat ovat yhä noin kolmanneksen korkeammalla kuin vuonna 2007.

Asuntojen hinnat Kiinan kaupungeissa kohosivat 2,5-kertaisiksi vuosina 2000–2010. Hintojen nousu kuitenkin hidastui ja kääntyi laskuun vuonna 2012 (Reuters 28.2.2012). Kuluvana vuonna uusien asuntojen hinnat ovat jälleen nousussa: maaliskuussa 2013 ne kohosivat 68:ssä tilastoiduista 70 kaupungista, kun viime vuonna nousua nähtiin huomattavasti harvemmissa kaupungeissa. *”Kaupungistuminen on se, mikä siellä nostattaa sitä kulua koko ajan.”* Asiantuntijoiden mukaan hallitus voisi hillitä hinnannousua asettamalla asuntojen omistamiselle veron, mitä kokeillaankin nyt Shanghaissa ja Chongqingissä. Asuntojen hintoja nostavaa kysyntää voitaisiin myös hillitä tarjolla olevan pääoman rajoituksilla, joita on kuitenkin vaikea kohdentaa vain asuntokauppoihin. (BI 26.3.2013) Vaikka hallitus aikoo rakennuttaa 36 miljoonaa edullista asuntoa vuoteen 2015 mennessä, ongelmaa pahentaa se, että Kiinasta puuttuvat yksityisen sektorin edullisten asuntojen markkinat. (Zero Hedge 13.5.2013)

Rahoitussektorin ongelmia Kiinan velkaantuminen ja varjopankkisektori

- Yksityinen ja julkinen velka yhteensä jo yli 200 % Kiinan BKT:stä
- Varjopankkitoiminta kasvaa edelleen rajusti

Kiinan rahoitussektori on edelleen vahvasti säännelty esimerkiksi Venäjään verrattuna, joskin sen 1990-luvulla alkanut vapauttaminen on viime vuosina edennyt selvästi. Rahoitusjärjestelmä on pitkälti valtion omistamien suurpankkien dominoima. *”Jos ajattelee, kuinka pieniä ulkomaiset pankit ovat – täällä on periaatteessa kaikki isot – niin ne ovat siltikin alle 2 % Kiinan pankkimarkkinasta.”* Noin puolet valtionpankkien lainoituksesta menee valtionyhtiöille, ja osake- sekä velkakirjamarkkinoiden rooli yritysrahoituksessa on vielä vähäinen (Fungáčová ja Korhonen 2011). Sääntelyn vuoksi pienten yritysten on vaikea saada lainoja, kansalaisten sijoitusmahdollisuudet ovat vähäiset ja pankkisektoria tukevat korkorajoitukset tarjoavat heikon tuoton säästöille. Markkinoiden epätyypilliset sääntelymekanismit ovat aiheuttaneet epätoivottuja sivuvaikutuksia, kuten ns. varjopankkisektorin kasvun sekä asuntojen hintojen nopean nousun, kun tuottomahdollisuuksia on etsitty asuntomarkkinoilta.

Vuonna 1990 uudelleen avattu Shanghai pörssi on noussut yhdeksi maailman suurimmista: vuonna 2011 se oli markkina-arvoltaan 5. suurin ja viime vuonna 7. suurin maailmassa. Manner-Kiinan toinen pörssi sijaitsee Shenzhenissä, joka sekin on maailman 16. suurin, kun esimerkiksi Mumbain pörssi on sijalla 11 ja Moskovan pörssi sijalla 19. Viime vuosina Shanghai pörssi on reagoinut voimakkaasti mm. globaalin talouskriisiin ja Euroopan velkakriisiin (Kuvio 10). Aivan viime vuoden lopulla pörssikurssit lähtivät reippaaseen nousuun: kasvunäkymät näyttivät piristyvän, kun valtion elvytystoimenpiteet alkoivat purra ja Kiinan laaja vallanvaihtoprosessi näytti etenevän ilman suuria ongelmia. Kesällä kuitenkin näytti siltä, että yli vuoden kestänyt ”kevytelvytys” ei riittänyt kasvun moottoriksi, ja alamäkeä kiihdyttivät lyhytaikainen likviditeettikriisi Kiinassa sekä talouskasvun vaikeus Euroopassa. Tammi-heinäkuussa Kiinan pörssi laski kymmenisen prosenttia, eli saman verran kuin Venäjällä, mutta selvästi vähemmän kuin raaka-aineiden hintakehityksestä riippuvassa Brasilian pörssissä, joissa laskua kertyi noin neljänneksen. Intian pörssi oli samaan aikaan 5 %:n laskussa. Syyskuussa Shanghai pörssin komposiitti-indeksi piristyi jälleen selvästi mutta oli yhä kymmenisen prosenttia helmikuun trendihuippua alempana.

Kuvio 10. Shanghain pörssin komposiitti-indeksi (tammikuu 2009 – syyskuu 2013), viikkonoteeraus

Lähde: *finance.yahoo.com*

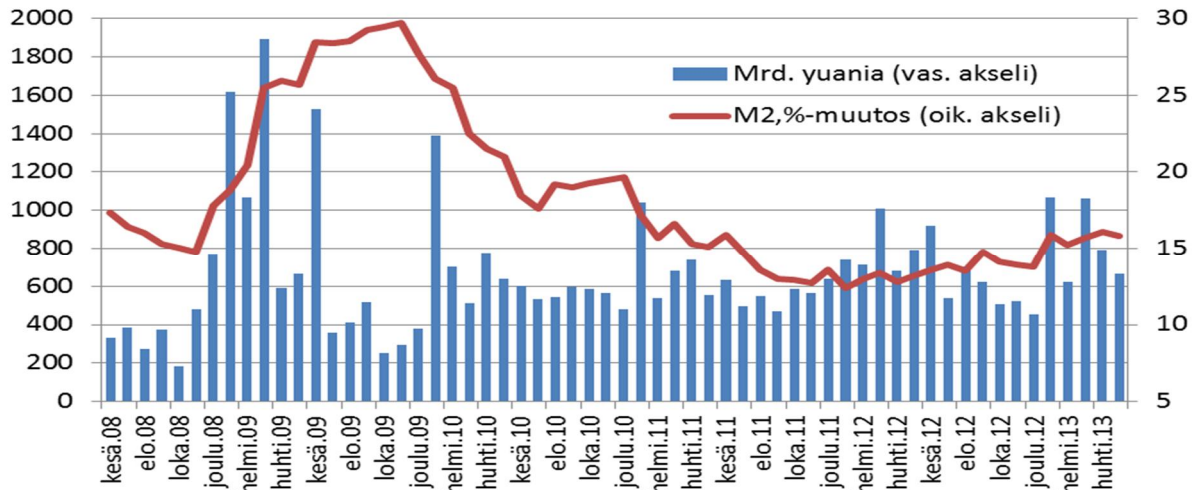
Sääntelyn ulottumattomissa oleva **varjopankkisektori** on kasvanut viime vuosina Kiinassa räjähdysmäisesti ja vastaa arviolta jo yli puolesta kaikesta uudesta lainoituksesta (Businessinsider 16.6.2013). Varjopankkitoimintaan kuuluu niin ammattimaisesti hoidettuja varainhoitopalveluita kuin hyvin epävirallisia paikallisia lainoitusrinkejä. ”Pankit ovat siinä mukana: ne välittävät rahoitusta tai toimivat ns. omaisuudenhoitotuotteiden hallinnoijina.” Toiminnan pelätään aiheuttavan merkittäviä riskejä Kiinan pankkisektorille, sillä uusien varainhoitotuotteiden mukana markkinoille on ilmestynyt arvopaperien paketoimista, mikä hämärtää sijoituskohteiden todellisia riskejä, kuten tapahtui Yhdysvaltain asuntokuplan puhkeamisen yhteydessä. ”On caseja, joissa tällaiset tuotteet on lainattu ja sitten se firma on mennyt konkurssiin. Säästäjät ovat menettäneet rahansa ja on tullut mellakkaa. Pankki on kohauttanut olkapäitään, mutta koska ihmiset on pankin kautta ostaneet sen tuotteen, niin on edelleen semmoista käsitystä, että se on pankkien vastuulla.” Lisäksi paikallisella tasolla on jo nähty esimerkkejä luottorinkien riskeistä, kuten Wenzhoun kaupungissa, jossa satoja yksityisiä lainavälittäjiä ajautui konkurssiin ja niitä vastaan nostettiin yli 10 000 haastetta viime vuonna (Businessinsider 13.9.2012). Kiinan varjopankkisektorin riskit taloudelle johtuvat sen sääntelyn puutteista, rajusta kasvusta, läpinäkymättömyydestä sekä yhteyksistä tavanomaiseen pankkitoimintaan, jolloin ongelmat voivat levitä nopeasti rahoitusmarkkinoille ja reaalityönteeseen. Esimerkiksi IMF:n (2013) mukaan Kiinan kaikesta uudesta nettolainauksesta jo 40 % tuli viime vuonna ”epätyypillisten” rahoitusjärjestelyjen kautta, mikä aiheuttaisi pankkitoiminnalle huomattavia riskejä markkinastressitilanteessa.

Ongelmana on myös **velkatilanteen** nopea pahentuminen. Kiinan kokonaisvelka (yksityinen ja julkinen yhteensä) on noussut vuoden 2008 tasosta (125 % BKT:stä) nykyisen yli 200 %:iin BKT:stä, mikä on selvästi enemmän kuin muilla kehittyvillä mailla ja myös enemmän kuin monella modernin rahoitussektorin omaavalla kehittyneellä maalla (Telegraph 14.6.2013). Suuruusluokaltaan tämä tarkoittaa sitä, että Kiina on kasvattanut rahoitusmarkkinoitaan viidessä vuodessa koko Yhdysvaltain liikepankkijärjestelmän verran (Businessinsider 16.6.2013). Näin ollen kiinalaisyriyten on maksettava noin 1000 mrd. dollaria pelkkiä korkomaksuja tänä vuonna (yli 10% Kiinan BKT:stä). Velkaantumisen tahti on myös selvästi nopeampaa kuin Yhdysvalloissa ennen vuoden 2008 rahoituskriisiä ja Japanissa ennen 1980-luvun lopun kriisiä (Forbes 11.5.2013).

Vaikka pankkilainojen määrä Kiinassa kasvoi reippaasti keväällä (Kuvio 11), niiden osuus on pienenemässä varjopankkiluototuksen räjähdysmäisen kasvun myötä. Lisäksi pankkiluottojen maturiteettirakenne on hieman tervehtynyt lyhytaikaisten luottojen kasvuvauhdin hidastuttua (Bofitvko 21/2013), mutta on hyvin mahdollista, että tämä on vain siirtynyt varjopankkisektorille.

Kuvio 11. Uusien luottojen määrä (mrd. yuania) ja rahamäärän (M2) %-vuosimuutos,

Lähde: Bloomberg (2013)

Huonojen lainojen vähäinen osuus luottokannasta saattaakin antaa liian ruusuisen kuvan todellisuudesta, mikäli maksukykyä on haettu varjopankkisektorilta. Lisäksi merkittävä osa varjopankkisektorin luototuksesta menee aluehallinnoille, joiden velkaantuminen on pahentunut merkittävästi. Luottoluokitusyhtiö Fitch alensikin Kiinan luottoluokitusta keuhäällä vedoten juuri velan erittäin nopeaan kasvuun vuoden 2008 jälkeen (CB 11.4.2013). Yksi tulkinta nykytilanteesta on, että nopea velkaperusteinen elvytys oli Kiinan valitsema keino ylläpitää talouskasvua, jolloin sen talousjärjestelmä tullut on yhä riippuvaisemmaksi velankasvusta.¹⁵ Velanoton aiempaa heikompi vaikutus talouskasvuun on todennäköisesti seurausta tehottomien investointien aiheuttamasta ylikapasiteetista ja siitä, että yhä suurempi osa uudesta velasta menee vanhojen velkojen maksamiseen (Société Générale 2013). ”Me emme voi antaa pitkäaikaisia lainoja, sanotaan yli vuoden, koska se aina riippuu, millaiset markkinat täällä on ja mistä sitä rahaa saa.”

Kesäkuussa Kiinan pankkienvälisten lainamarkkinoiden korot nousivat rajusti heijastellen pankkien tiukentunutta likviditeettitilannetta. Taustalla olivat juhlapyhien kasvattama käteisen tarve, verojen ja talletusten varantovelvoitemaksut sekä pankkien reipas luotonanto. Tilannetta todennäköisesti pahensi varjopankkitoiminnan raju kasvu, mikä kasvattaa pankkien välistä epäluottamusta. Kiinan keskuspankki halusi näpäyttää luottottajia holtittomasta luottojen myöntämisestä ja antoi tilanteen kärjistyä yllättävän pitkälle, ennen kuin tuli apuun likviditeettiruiskeineen. (Businessinsider 18.6.2013, Bofitvko 26/2013). ”Jos otto- ja antolainauksen korot vapautettaisiin selkeästi nykyistä enemmän tai jopa kokonaan, niin pankit joutuisivat aidosti kilpailemaan hyvistä asiakkaista ja miettimään, mitkä ovat aidosti ne lainanannon riskit, koska tällä hetkellä sitä ei tarvitse paljon miettiä.” Samantyyppinen pankkienvälisten lainamarkkinoiden hyytyminen oli avainasemassa, kun

¹⁵ Ennen globaalia talouskriisiä velanoton kasvu toi Kiinalle talouskasvua suunnilleen suhteessa 1:1, kun nykyään 1 %:n talouskasvu vaatii jo yli 3 %:n velankasvua, ja suhde heikkenee koko ajan.

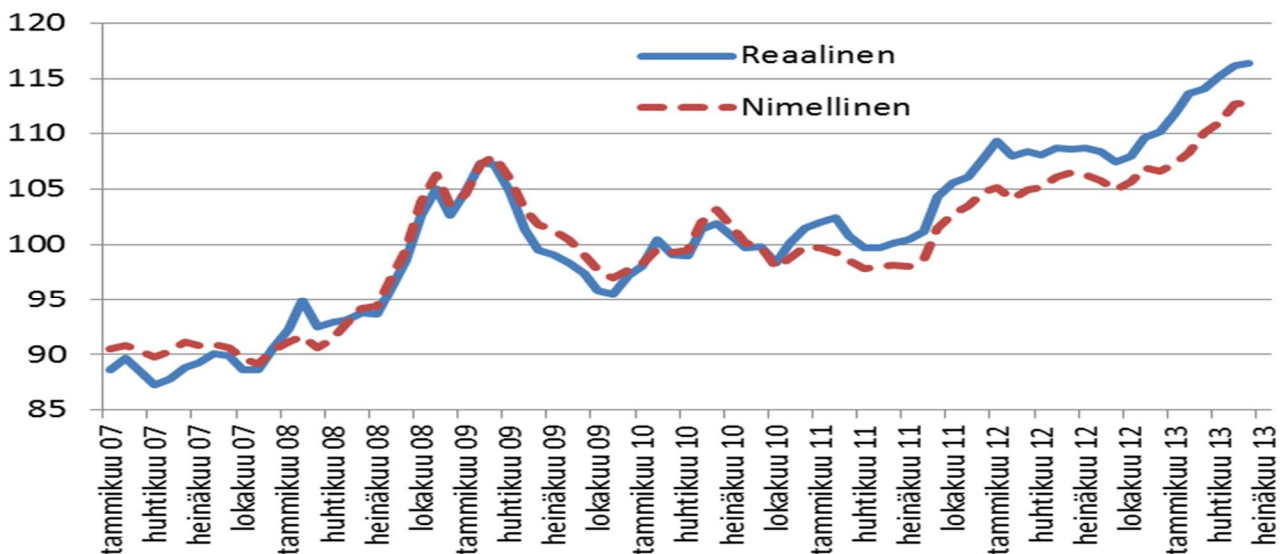
Yhdysvaltain asuntokuplan puhkeaminen levisi globaaliksi pankkikriisiksi viisi vuotta sitten. Ilman Kiinan keskuspankin väliintuloa kesäkuun minikriisi olisi saattanut kärjistyä täysimittaiseksi pankkikriisiksi, mikä viittaa Kiinan rahoitusmarkkinoilla piileviin ongelmiin. Joidenkin arvioiden mukaan Kiinan keskuspankki pelasti kesäkuun operaatioissaan useita pankkeja konkurssilta, mukaan lukien maan suurimman lainoittajan Industrial and Commercial Bank of China (Forbes 18.8.2013).

Yuanin kansainvälinen käyttö kasvussa

Kiinan valuutta yuan (*renminbi*) on ollut erittäin säännelty: 1980-luvun talousuudistuksiin asti se oli hyvin vaikeasti vaihdettava ja sen kurssi oli asetettu länsivaluuttoihin nähden epärealistiselle tasolle. Kiinan ulkomaankaupan avautuessa 1980-luvulla yuanin vaihtokurssia heikennettiin suhteessa Yhdysvaltain dollariin aina vuoden 1994 valuuttareformiin asti kiinalaisteollisuuden kilpailukyyn kasvattamiseksi. Vuodesta 2005 Kiina antoi yuanin kellua kapeassa vaihteluvälissä, jonka pohjana on valuuttakoriin perustuva kiinteä peruskurssi. Valuutan käyttö kansainvälisessä kaupassa oli kielletty ja kiinalaisyriyten kauppa ulkomaisten kanssa käytiin dollareissa. Globaalin talouskriisin kynnyksellä kesällä 2008 Kiina keskeytti valuuttansa vahvistumisen suojellakseen vientiyrityksiään ja piti kurssin kaksi vuotta käytännössä kiinteänä dollariin nähden. Kesällä 2010 Kiina päästi valuuttansa vahvistumaan maltillisesti, minkä jälkeen yuan on vahvistunut dollariin nähden noin kymmenyksen. Tämän myötä Kiinan vientiyritysten kilpailukyky on heikentynyt ja samaan aikaan Kiinan muita maita korkeampi inflaatio on pahentanut tilannetta edelleen, mikä tuntuu myös Kiinassa toimivissa suomalaisyrityksissä: ”*Se on kaikki tietysti meidän kilpailukyvystä pois.*” Valuutan vahvistumispaineet voidaan nähdä Kiinan kauppapainotetussa valuuttakurssissa (Kuvio 12), joka on noussut sekä nimellisesti että reaalisesti (huomioiden maiden väliset hintaerot) viime vuoden lopulta. Viime vuonna Kiinan yuan vahvistui nimellisesti noin prosentin dollariin nähden ja tämän vuoden tammi-heinäkuussa noin 1,8 %.

Kuvio 12. Yuanin kauppapainotettu valuuttakurssi (2010 = 100)^a

a. Huom.: yuan heikkenee ja Kiinan hintakilpailukyky paranee käyrän laskiessa. Kuviossa on esitetty laskennallinen valuuttakori, jossa Kiinan yuanin kurssi eri valuuttojen suhteen on painotettu kyseisten maiden osuuksilla Kiinan ulkomaankaupassa. Reaallinen kurssi ottaa lisäksi huomioon inflaatioerot maiden välillä.

Lähde: BIS

Vaikka Kiina edelleen kontrolloi valuuttakurssiaan, sääntelyä on vapautettu vuodesta 2009 mm. yuanin kansainvälisen käytettävyyden osalta. Nykyään yuan onkin maailman yhdeksänneksi vaihdetuin valuutta, mikä on huomattava nousu sijalta 17 vuonna 2010 (Want China Times 13.9.2013). Viime vuosina Kiina on solminut valuutanvaihtosopimuksia noin 20 maan keskuspankkien kanssa (Bofitvko 27/2013). Taustalla ovat olleet etenkin kauppaintressit: sopimuskumppanien valinnassa ovat vaikuttaneet mm. maan koko, etäisyys Kiinasta,

kauppavaihdon suuruus sekä vapaakauppasopimus Kiinan kanssa. Lisäksi vaikuttimena näyttäisivät olleen poliittisen jalansijan saaminen vaihtosopimuksissa esim. Valko-Venäjän, Uzbekistanin ja Pakistanin kanssa. (Garcia-Herrero ja Xia 2013) Pitkällä tähtäimellä Kiina pyrkii nostamaan yuanin kansainvälisen kaupan ns. reservivaluutaksi dollarin ja euron rinnalle. Tähän lieenee vielä matkaa, sillä rajoitteiden lopullisen poistamisen arvioidaan vievän jopa vuosikymmenen. Valuuttakurssin tiukan sääntelyn ongelmana on se, että markkinoiden odotukset kurssinoususta eivät pääse heijastumaan todellisiin kurssisiin, mikä houkuttelee maahan spekulatiivista pääomaa ja keskuspankin toteuttama inflaation hallinta vaikeutuu. Kiinan viranomaiset ovatkin kiihdyttämässä valuutan vapauttamista, ja arvioiden mukaan yuanista saattaisi tulla käytännössä vapaasti vaihdettava valuutta jo parin vuoden päästä (Bofitvko 19/2013, Reuters 19.5.2013). *”Me nähdään aika paljon muutoksia pankkialalla aivan päivittäin. He testaavat asioita etukäteen ja pikkuhiljaa aukaisevat sitä.”*

Yuanin vahvistumispaineet heijastuivat alkuvuodesta myös vientitilastoihin, kun yritykset manipuloivat vientihintojaan saadakseen tuotua Manner-Kiinaan lisää pääomaa, jonka arvon siten odotetaan vahvistuvan. Tämä on yksi monista tavoista kiertää Kiinan rajoituksia pääoman liikkumiselle. Ongelmana sääntelyn purkamisvaiheessa ovat myös kasvaneet mahdollisuudet korruptioon. Toisaalta valuutan vahvistumispaineet saattavat loppua nopeastikin: viime vuoden alkupuolella pääomavirrat kääntyivät Kiinasta pois päin, minkä seurauksena pääomatase oli viime vuonna negatiivinen.¹⁶ Arvioiden mukaan rahavirrat niin Kiinasta kuin muiltakin kehittyviltä markkinoilta (esim. Brasilia ja Indonesia) saattavat kääntyä nopeasti pois päin, jos Yhdysvaltain keskuspankki päättää vähentää rahapoliittista elvytystään, mikä nostaa odotuksia dollarin vahvistumisesta (FP 13.6.2013, Telegraph 16.6.2013). Tällä saattaa olla isojaakin negatiivisia vaikutuksia kehittyvien markkinoiden pörssikursseihin (ja muihin varallisuushintoihin), valuuttoihin sekä rahoitusmarkkinoiden likviditeettitilanteeseen, etenkin jos rahavirtojen suunta kääntyy nopeasti. Valuuttojen heikentyminen auttaisi maiden vientiyhtiöitä, mutta saattaisi samalla kasvattaa inflaatiopaineita, kun tuontituotteiden hinnat kallistuisivat. Hiljattain Yhdysvaltain keskuspankki kuitenkin päätti yleisten odotusten vastaisesti jatkaa rahapoliittista elvytystään, joten tältä osin tilanteessa nähdään tuskin äkillisiä muutoksia.

¹⁶ Positiivisen kauppataaseen ansiosta vaihtotase oli kuitenkin positiivinen ja pääomaa virtasi maahan nettomääräisesti enemmän, ja Kiinan valuuttavaranto jatkoi kasvuaan lähes 3,5 biljoonaan dollariin.

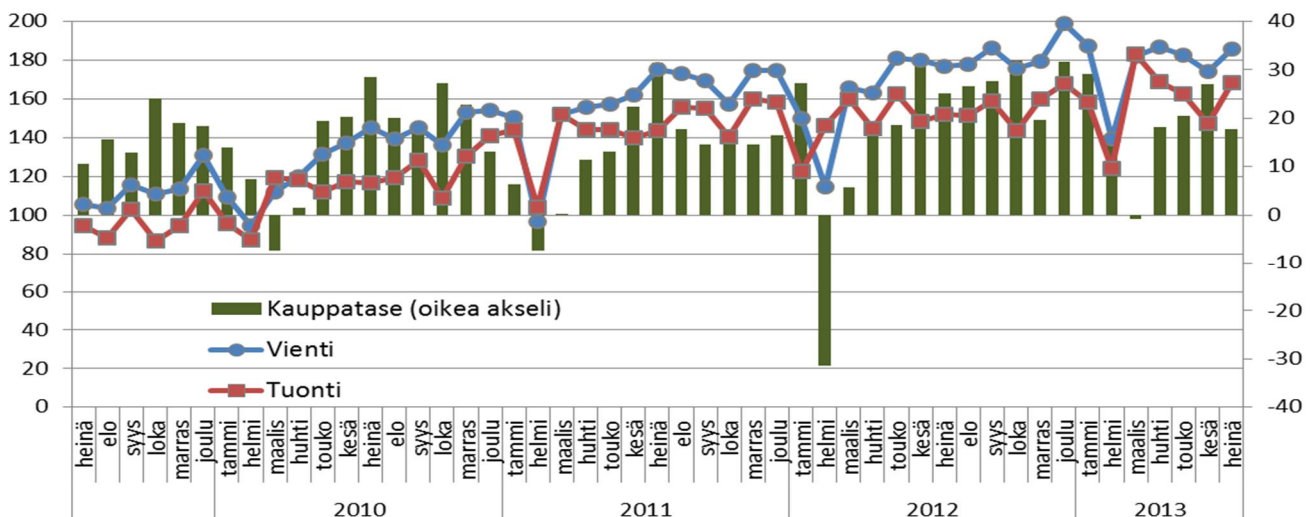

Kiinan ulkomaankauppa kasvaa edelleen

Kiinan vienti ja tuonti alkoivat kasvaa vähitellen 1980-luvulla kansainvälisten yritysten maahan etabloitumisen myötä. Ulkomaankaupan arvo nousi etenkin 1990-luvun talousuudistusten myötä ja kasvoi kymmenkertaiseksi noin 15 vuodessa. Alueellisesti Kiinan ulkomaankauppa on hyvin keskittynyt rannikkoalueille, etenkin Etelä-Kiinan Shenzheniin, jossa sijaitsee mm. maan vanhin erityistalousalue. Rakenteeltaan Kiinan ulkomaankauppa on muuttunut voimakkaasti teollistumisen myötä. Kun vuonna 1980 alkutuotteet muodostivat yli puolet viennin arvosta, niiden osuus laski 5 %:iin vuonna 2007 teollisuustuotteiden osuuden noustua 95 %:iin. Ulkomaisten yritysten osuus Kiinan ulkomaankaupasta on merkittävä, jopa yli 45 % (tammi-heinäkuussa 2013), kun kiinalaisten valtionyritysten osuus on noin 18 % ja yksityisten 36 % (Kiinan tullit 2013). Valtaosa näistä ulkomaista yrityksistä on kuitenkin Hongkongista.

Viime vuonna Kiinan ulkomaankaupan kokonaisarvo kasvoi 6,2 % ollen 3867 mrd. dollaria. Kiina on maailman suurin viejämaa ja toiseksi suurin tuojamaa, ja viime vuonna sen osuus koko maailmankaupan viennistä oli lähes 12 % ja tuonnistakin 10 %. Kiinan **vienti** lähestyy arvoltaan koko EU:n yhteenlaskettua vientiä (WTO 2013)¹⁷ ja oli tammi-kesäkuussa kymmenyksen (10,3 %) korkeampi kuin viime vuonna vastaavana aikana. Vaikka viennin kasvu näyttää hidastuvan mm. EU:n taantumien vuoksi, nykyisessä maailmantalouden tilanteessa kehitystä voi pitää hyvänä. Viennin jatkuva lisäys ei ole Kiinan johdon tavoitteenakaan. *”Kiina pyrkii edelleen jatkamaan vientiä, mutta toiveena on tasapuolisempi kehitys, ja nyt keskitytään korkeatasoisen kotimarkkinaympäristön luomiseen.”* Kuitenkin myös Yhdysvaltojen markkinat vetävät hyvin ja pitävät Kiinan vientiä kasvussa (WTO 2013). Myös Kiinan **tuonnin** arvo kasvoi vuoden 2013 alkupuoliskolla 6,7 % verrattuna vuoden 2012 vastaavaan ajanjaksoon. Maaliskuussa tuonti oli ennätyslukemissa, 183 mrd. dollaria. Tuontipiikkiin saattoi vaikuttaa lomakauden päättyminen, sillä kiinalainen uusi vuosi osui helmikuulle. (Kuvio 13)

Kuvio 13. Kiinan ulkomaankauppa kuukausittain, mrd USD

Lähde: Kiinan tullit

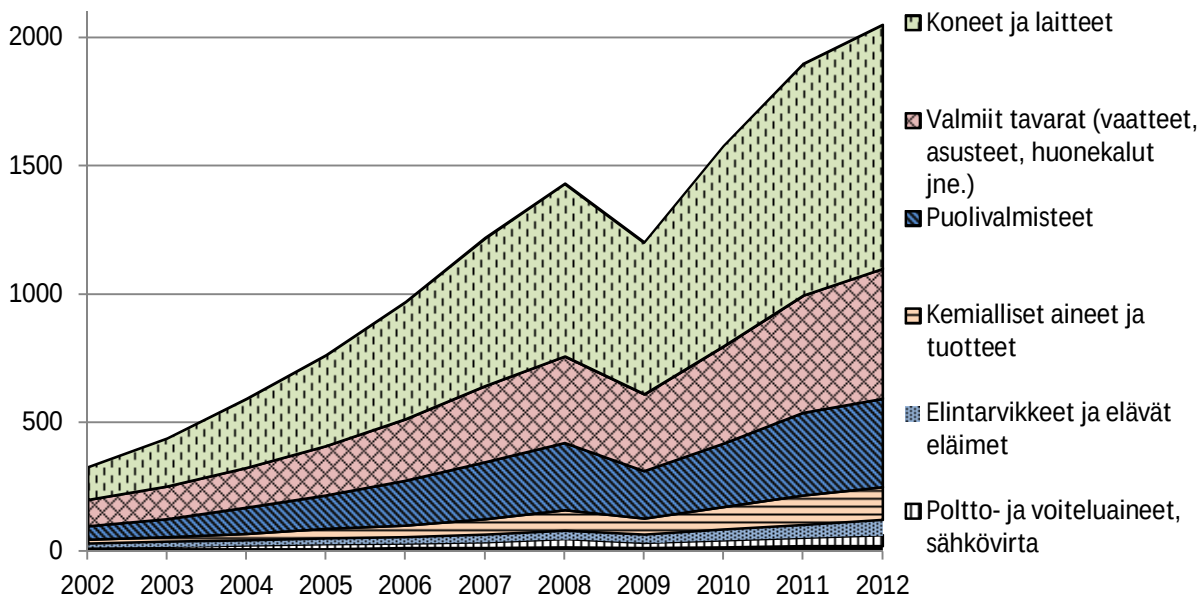
¹⁷ Kiinan kauppaministeriö on tyrmännyt Yhdysvaltojen ja omiinkin tilastoihinsa perustuvat uutiset Kiinan noususta maailman suurimmaksi kauppamahdiksi ja vetoaa WTO:n lukuihin, joiden mukaan Yhdysvaltojen kauppa oli 15,6 mrd. dollaria suurempi kuin Kiinan. (USA Today 23.2.2013)

Kauppataase on pysynyt selvästi ylijäämäisenä lukuun ottamatta maaliskuuta 2013, jolloin se oli aavistuksen (0,9 miljardia dollaria) alijäämäinen (Kuvio 13). Tuonnin kasvun uskotaan kuitenkin olevan jatkossa viennin kasvua nopeampaa (BOFIT 2013), ja Kiinan tuonti tukee maailmantalouden elpymistä kasvaessaan maailmankauppaa nopeammin. Kiinan viennin ja tuonnin kasvulukujen luotettavuutta on kuitenkin arvosteltu länsimaaisessa mediassa. Forbesin (13.1.2013) mukaan Kiinan tullin julkaisemat vuoden 2012 ulkomaankaupan kasvuluvut ylittivät kaikki odotukset, mutta eivät saa vahvistusta muista lähteistä, kuten rahtitilastoista. Samaten Business Insider (8.5.2013) epäili, että huhtikuussa esim. Hongkongiin suuntautuvan viennin kasvussa oli kyse ylläskutuksesta ja ulkomaisen pääoman tuomisesta Kiinaan. Touko- ja kesäkuussa nähtiinkin laskua vienti- ja tuontiluvuissa, ja pudotus saattaa ainakin osittain selittyä viejäyritysten raportoinnin tiukentumisella. Heinäkuussa Kiinan ulkomaankauppa kiihtyi jälleen huhtikuun lukemiin. Maailmantalouden piristymisestä kertonee se, että kauppa Yhdysvaltojen ja Euroopan kanssa osoitti vauhdittumisen merkkejä (Bofitvko 32/2013).

Kiinan **tavaraviennin** rakenteessa ei ole viime vuosina tapahtunut merkittäviä muutoksia, ja vienti on vuoden 2009 notkahdusta lukuun ottamatta kasvanut tasaisesti kaikissa tuoteryhmissä. Koneiden ja laitteiden osuus Kiinan viennistä on lähes puolet. (Kuvio 14) Vuonna 2012 osuus oli 46 %, kun se vuonna 2011 oli vieläkin suurempi, 48 %. Suurin osa (yli 70 %) vietävistä koneista ja laitteista on tietokoneita, puhelimia, radio- ja tv-vastaanottimia sekä muita sähkölaitteita. Teollisten tuotantolaitteiden ja kulkuneuvojen osuudet ovat huomattavasti pienempiä. (UNCTAD)

Kuvio 14. Kiinan viennin kehitys tuoteryhmittäin, 2002-2012, mrd. USD

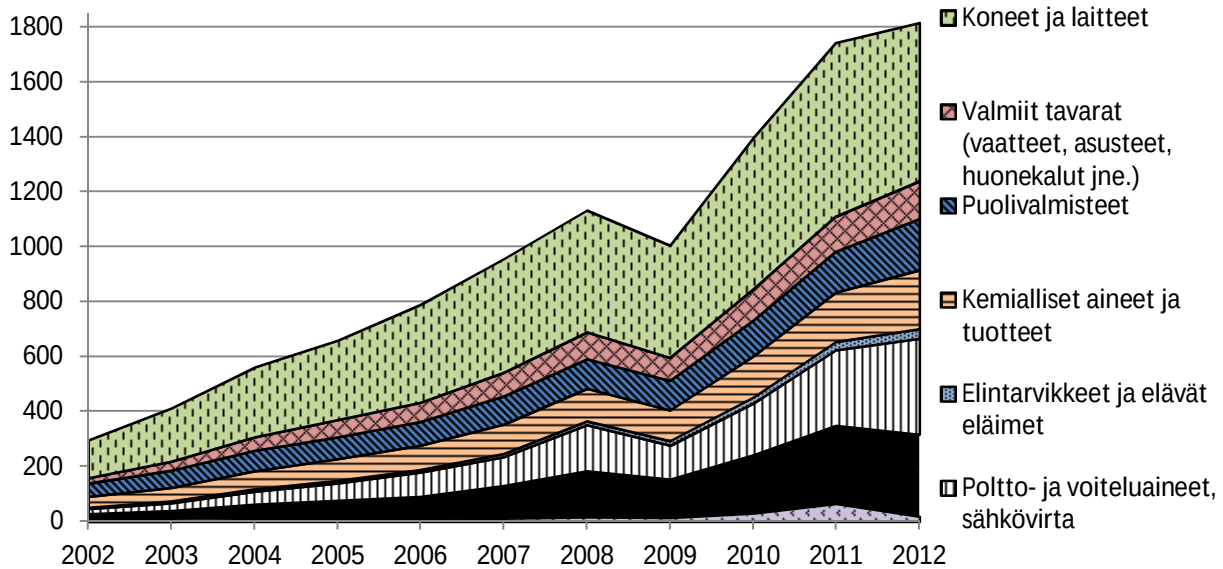
Lähde: UNCTAD 2013

Myös **tavaratuonnissa** koneet ja laitteet ovat suurin tuoteryhmä, mutta niiden osuus Kiinan tuonnista on laskenut 39 %:sta (vuonna 2010) viime vuoden 32 %:iin. Samaan aikaan raaka-aineiden sekä polttoaineiden ja sähkön yhteenlaskettu osuus tuonnista on kasvanut 29 %:sta 36 %:iin. (Kuvio 15). Merkittävänä tuojamaana Kiina on hyötynyt raaka-aineiden

maailmanmarkkinahintojen laskusta (Bofitvko 15/2013). Heinäkuussa 2013 raaka-aineiden tuonti kääntyi hiljaisemman alkuvuoden jälkeen jälleen kasvuun (Bofitvko 32/2013).

Kuvio 15. Kiinan tuonnin kehitys tuoteryhmittäin, 2002–2012, mrd. USD

Lähde: UNCTAD 2013

Palvelujen viennissä Kiina ei ole yhtä suuri maailmankaupan jättiläinen kuin tavaraviejänä. Sen palvelujen viennin arvo oli viime vuonna 190 mrd. dollaria eli 5. suurin maailmassa, kun suurimman eli Yhdysvaltojen palveluviennin arvo oli yli kolminkertainen (614 mrd. dollaria). Palveluiden tuojana Kiina oli viime vuonna maailman 3. suurin tuonnin arvolla ollessa 281 mrd. dollaria. (WTO 2013) Kiinan palveluvienti on kuitenkin lähes viisinkertaistunut ja palvelutuonti yli kuusinkertaistunut vuodesta 2002 (UNCTAD 2013). Onkin odotettavissa, että Kiinan merkitys myös palvelujen ulkomaankaupassa tulee kasvamaan. Kiinan palvelukaupan vaihtotase pysynee lähitulevaisuudessa selvästi alijäämäisenä.

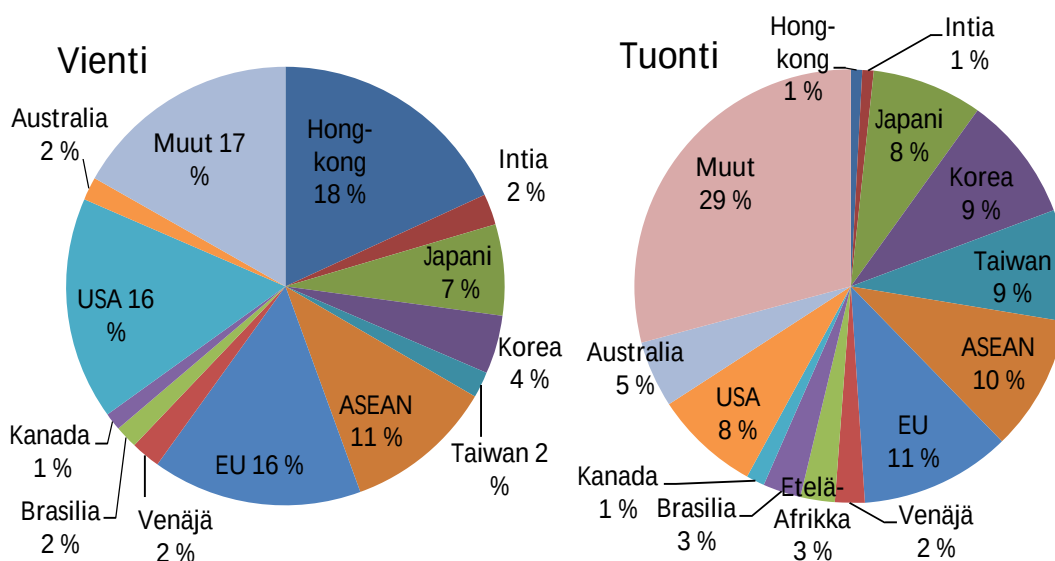
EU on pitkään ollut Kiinan **tärkein kauppakumppani**, mutta Yhdysvallat on nousemassa tasoihin. WTO:n (2013) mukaan Yhdysvallat ohitti EU:n vuonna 2012, mutta Kiinan tullin vienti- ja tuontilukujen mukaan EU on Kiinalle edelleen suurempi kauppakumppani (Kuvio 16). Kiinan kauppavaihto Hongkongin kanssa on kasvanut peräti 70 % ja Taiwanin lähes 50 %. Myös kauppa ASEAN-maiden kanssa on yli 15 %:n kasvussa. Kasvuluvuissa on selkeästi nähtävissä maailmankaupan painopisteen siirtyminen Aasiaan. Tuotantoketjujen pilkkoutuminen näkyy Aasian maiden välisen kaupan kasvuna – tuotteen osat saattavat siirtyä maasta toiseen useitakin kertoja ennen valmistamistaan loppukäyttäjälle (HS 5.8.2013). Esimerkiksi Kiinan ja Hongkongin välisen kauppavaihdon kasvu saattaa osittain johtua jo mainitusta yritysten virheellisestä raportoinnista.

Kiinan talous on erittäin riippuvainen ulkomaankaupasta, ja EU:ta onkin sanottu sen suurimmaksi taloushaasteeksi. ”Kuitenkin Kiinalle EU, Yhdysvallat, Japani on ne ylivoimaisesti tärkeimmät kauppakumppanit. Kehittyvät maat ovat edelleen hyvin pieni osa siitä.” Toisaalta Kiina luo mahdollisuuksia eurooppalaiselle teollisuudelle esimerkiksi autojen ja luksustuotteiden markkina-

alueena (China Daily 22.1.2013). Alueiden välistä kauppaa on kuitenkin varjostanut polkumyöntikiistä kiinalaisten aurinkopaneelien tuonnista, joka on arvoltaan yli 20 mrd. euroa ja kattaa 80 % alan markkinoista EU-alueella. (Taloussanomat 29.7.2013) Yhdysvaltojen ja Kiinan presidenttien tapaamisessa puolestaan maat sopivat aloittavansa neuvottelut kahdenvälisestä investointisopimuksesta, mitä pidetään Kiinan osalta merkittävänä päänavauksena ja signaalina siitä, että se on valmis avaamaan talouttaan huomattavasti (MarketWatch 11.7.2013). Japanin ja Kiinan välinen kauppa sen sijaan supistui edelleen heinäkuussa 2013, minkä arvellaan kertovan poliittisten suhteiden vaikutuksista kaupankäyntiin, kun maiden välinen kiista Itä-Kiinan merellä sijaitsevien saarten hallinnasta kärjistyi loppuvuodesta 2012 (Bofitvko 32/2013).

Kuvio 16. Kiinan tärkeimmät kauppakumppanit tammi-elokuussa 2013. %-osuus

Lähde: Kiinan tullit

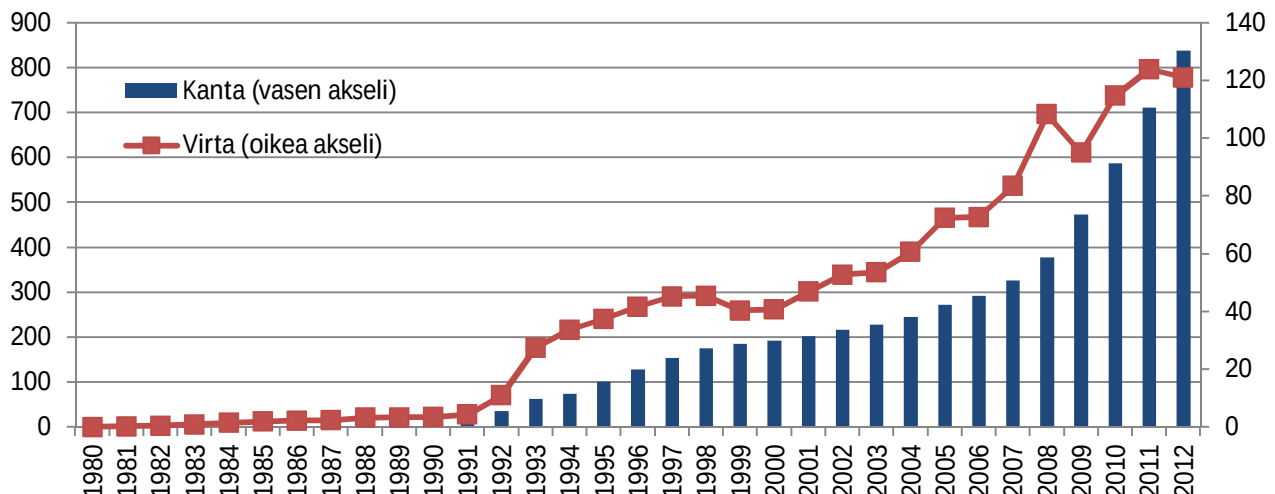

Ulkomaiset investoinnit Kiinaan kasvavat tasaisesti

- Valtaosa suuntautuu tehdasteollisuuteen ja kiinteistösektorille
- Eurooppalaisyritysten parhaat näkymät vähittäiskaupassa ja terveydenhuollossa

Ulkomaisten investointien pääsy Kiinaan alkoi vapautua 1980-luvulla, kun Kiina alkoi ns. avoimien ovien politiikkansa myötä purkaa niitä koskeneita rajoituksia. Ulkomaiset sijoitukset kasvoivat hiljalleen, mutta pysyttelivät parissa-kolmessa miljardissa dollarissa vuosittain. 1990-luvun alussa sijoitukset alkoivat kasvaa voimakkaasti, kun Kiina avasi talouttaan edelleen (siirtyen *sosialistiseen markkinatalouteen*) ja alkoi kannustaa yrittäjyyttä ja ulkomaisia investointeja. Ulkomaisille yrityksille myönnettiin veroetuksia erityistalousalueilla ja ulkomaisille pankeille sallittiin sivukonttorit Shanghaihin. Samaan aikaan kansainväliset yhtiöt etsivät edullisia tuotantopaikkoja maailmalta ja yhä useampi perusti tuotantotoimintaa Kiinaan, ja Aasian talouskriisin vuosina 1997–1998 Kiina vastaanotti suurimman osan Itä-Aasiaan suuntautuneista ulkomaisista investoinneista. ”Viimeisten 30 vuoden ajan länsimaiset yritykset ovat luoneet Kiinaan niin järjettömän kokoisen investointimassan, ettei mikään muu maailman maa pystyisi tätä tuotantoa ottamaan.” Investointien kasvu jatkui kiivaana myös IT-kuplan puhkeamisen aikaan 2000-luvun taitteessa. Ulkomaisilla investoinneilla on ollut suuri merkitys Kiinan talouskasvulle mm. viennin kasvun kautta. Viime vuosina ulkomaisten investointien kanta Kiinassa on kasvanut yli 20 % vuodessa (Kuvio 17), mikä on merkittävää kansainvälisesti vertaillen: Kiinan vastaanottamien ulkomaisten investointien kanta oli vuonna 2011 arvoltaan 1,5-kertainen Venäjään verrattuna ja 3,5-kertainen Intiaan nähden. (UNCTAD 2013). Ylivoimaisesti suurin osa investoinneista Kiinassa tehdään täysin ulkomaisomisteisiin yrityksiin.

Kuvio 17. Suorat ulkomaiset investoinnit Kiinaan, kanta ja virta, mrd. USD

Lähde: UNCTAD 2013

Vuoden 2012 alussa Kiinaan suuntautuneiden ulkomaisten investointien kanta oli 711,8 mrd. dollaria ja vuoden aikana maahan virtasi 111,7 mrd. dollarin arvosta uusia investointeja eli edellisvuotta hieman vähemmän (-3,7 %). Hidastuneen kasvun taustalla ovat sekä maailmantalouden vaimeus että kotimaiset tekijät; tuotantokustannusten nopea nousu vähentää sijoituksia erityisesti elektroniikka- ja tekstiiliteollisuuteen ja kiinteistökuplan uhka puolestaan

kiinteistösektorille (Bofitvko 7/2013). ”Kustannustaso nousee reippaasti, että kyllä se Kiinan vetovoima pienenee.” Tammi-huhtikuussa 2013 ulkomaisia investointeja virtasi Kiinaan 38,3 mrd. dollarin arvosta eli hieman enemmän (1,2 %) kuin edellisvuoden vastaavana ajankohtana. (Taulukko 1) Kuluvana vuonna investointien odotetaan taas kasvavan globaalin talouden elpessä (Bloomberg Businessweek 18.3.2013).

Taulukko 1. Suorat ulkomaiset investoinnit Kiinaan tyypeittäin (projektien lukumäärä ja toteutunut yhteisarvo)

Investointimuoto	Projektit (lukumäärä,%-muutos)						Toteutunut yhteisarvo (mrd. USD,%-muutos)					
	2011		2012		2013, 1-4kk		2011		2012		2013, 1-4kk	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	\$mrd.	%	\$mrd.	%	\$mrd.	%
Suorat ulkom. investoinnit	27406	1.1	24925	-10.1	6687	-4.7	116.01	9.7	111.7	-3.7	38.3	1.2
Pääomayhteisyritykset	5005	0.7	4355	-13.0	1324	8.3	21.4	-4.8	21.7	1.4	8.5	11.4
Sopimus-yhteisyritykset	284	-5.3	166	-41.6	35	-37.5	1.76	8.7	2.3	31.4	0.4	-46.0
Täysin ulkomaisomisteiset	22388	12.6	20352	-9.1	5319	-7.0	91.2	12.6	91.2	-5.6	28.5	-1.9
Muut	35	-31.4	52	48.6	9	-52.6	1.6	152.8	1.6	-3.9	0.8	165.2

Lähde: Kiinan kauppaministeriön ulkomaisten investointien osasto

Alkuperämaittain Hongkong oli edelleen viime vuonna suurin ulkomaisten sijoitusten lähde lähes kahden kolmasosan osuudellaan (Taulukko 2).¹⁸ Sen sijaan japanilaisyritykset ovat siirtäneet painopistettään pois Kiinasta, kun maiden välinen saarikiista on herättänyt japanilaisvastaisia tunnelmia Kiinassa. Alueellinen tilanne voi vaikuttaa myös muiden maiden sijoittajiin: poliittisten konfliktien kasvaessa esim. Pohjois-Korean ympärillä Kiinakin voi vaikuttaa yhä riskialttiimmalta investointikohteelta. (Forbes 14.4.2013) **Toimialoittain** ulkomaisista investoinneista noin 45 % tehtiin vuonna 2011 tehdasteollisuuteen ja 23 % kiinteistöalalle. Eurooppalaisilla autonvalmistajilla on kova usko Kiinan markkinoihin, ja esimerkiksi brittiläinen Jaguar Land Rover on rakentamassa uusia autotehtaita Shanghaihin (Taloussanomat 29.5.2013). Myös Mercedes-Benz uskoo kasvun jatkuvan vahvana ja aikoo avata lähivuosina 75 uutta myymälää sekä perustaa 3 mrd. euron investoinnilla kaikkien aikojen suurimman tehtaansa Kiinaan. (MTV3 23.4.2013)

Taulukko 2. Suorat ulkomaiset investoinnit Kiinaan lähtömaittain, 2012

Maa	Hong-kong	Japani	Singapore	Taiwan	USA	Etelä-Korea	Saksa	Hollanti	UK	Sveitsi
Mrd. USD	71,29	7,38	6,54	6,18	3,13	3,07	1,47	1,14	1,03	0,88
%-osuus	63,8	6,6	5,9	5,5	2,8	2,7	1,3	1,0	0,9	0,8

Lähde: Kiinan kauppaministeriön ulkomaisten investointien osasto

Vaikka **eurooppalaisyritysten** näkymät Kiinassa ovatkin heikentyneet talouskasvun hidastumisen, työvoimakustannusten nousun ja kiristyvän kilpailun myötä, Kiina on edelleen tärkeä 64 %:lle EU:n Kiinan-kauppakamarin kyselyn vastaajista. ”Jos tänne tullaan, niin se on enemmän ja enemmän tätä markkinaa varten. Kustannuksien puolesta on halvempi tehdä kotona se tavara.” Parhaat näkymät ovat vähittäiskaupassa, terveydenhuollossa ja konsultoinnissa, ja heikoimmat taas

¹⁸ Osa näistä on alun perin lähtöisin Kiinasta tai kolmansista maista ja ne on kierrätetty Hongkongin kautta esim. sen helpomman toimintaympäristön vuoksi tai ulkomaisen investointistatuksen saamiseksi Kiinassa (ns. round-tripping).

rahoituspalveluissa, logistiikassa sekä IT- ja telekommunikaatiosektorilla. Vajaa puolet (43 %) vastaajista lukee Kiinan kolmen houkuttelevimman investointimaan joukkoon, 86 % suunnittelee toimintojen laajentamista maassa, ja 41 % suunnittelee yritysostoa Kiinassa. Sisä-Kiina kiinnostaa eurooppalaisyrityksiä aiempaa enemmän, vaikka rannikkoalueet ovatkin niiden päämarkkina-aluetta edelleen. Lisäksi toimintojensa siirtämistä pois Kiinasta harkitsevien eurooppalaisyritysten osuus on pudonnut edellisvuoden 22 %:sta 10 %:iin, ja ne harkitsevat liikkuvansa markkinatilanteen mukaan pyrkien joko lähemmäksi asiakkaitaan tai kohti löytämiään liiketoimintamahdollisuuksia uusilla markkinoilla. Pienentääkseen kustannuksia osa myös harkitsee uudelleensijoittumista Aasiaan, etenkin ASEAN-maihin. (EUCCC 2013) ”Trendi on se, että mitä enemmän valmistuskapasiteettia tarvitaan maailmalla lisää, sitä enemmän investoidaan muualle kuin Kiinaan. Ulosmuutto Kiinasta käy sykleissä. Joka syklissä lähtee aiempaa vaativampaa tuotantoa.” SEB:n kyselyssä kaksi kolmesta pohjoiseurooppalaisesta vastaajayrityksestä suunnitteli lisäinvestointeja Kiinaan, ja 15 % merkittäviä investointeja. Tämä oli hieman enemmän kuin viime syksynä, joskin ylikapasiteetti vaivaa joitain tuotantoyrityksiä. (KL 6.3.2013)

Kiina pyrkii parantamaan ulkomaisten yritysten **toimintaympäristöä**, ja pääministeri Li Keqiangin mukaan poliittista puuttumista markkinatalouteen tulisi vähentää ja hallituksen tulisi keskittyä mm. tarjoamaan laadukkaita julkisia palveluja sekä edistämään tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Uusi hallitus onkin parissa kuukaudessa poistanut 133 hallinnollista hyväksymismenettelyä (BeijingIntl 14.5.2013, PWC 2012), ja vuoden 2001 jälkeen on poistettu tai vähennetty jopa 2400 investointiin ja tuotantoon liittyvää hallinnollista vaatimusta. Ulkomaisten investoijien kannalta kiinnostavaa voi olla myös liikevaihtoveron muuttaminen arvonlisäveroksi, yksityisen pääoman laajempi käyttö rautatieinvestoinneissa sekä yuanin vaihdettavuuden lisääminen. (China Daily 7.5.2013).

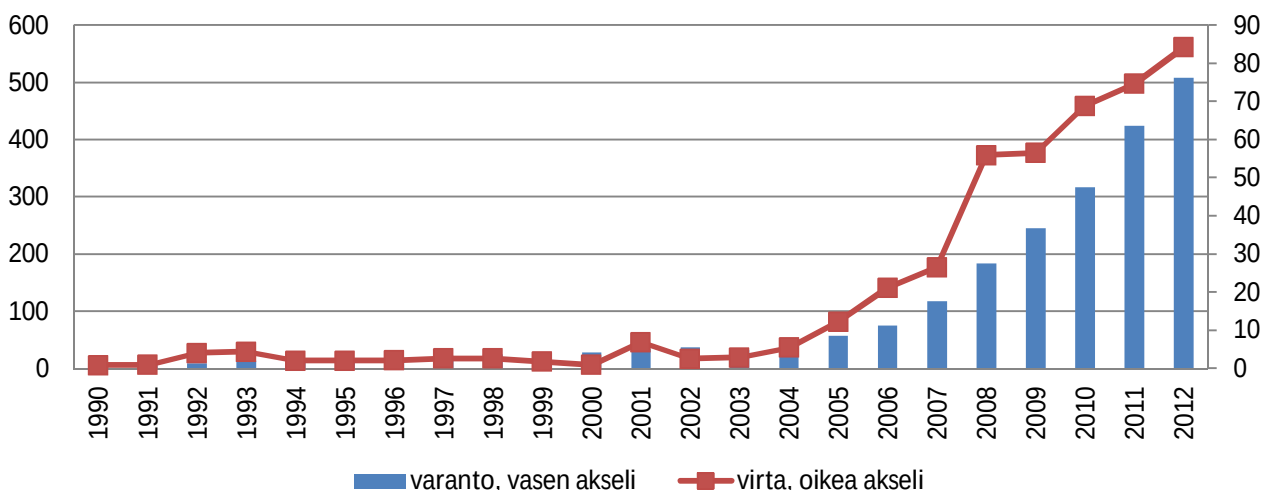

Kiinalaisyritysten investoinnit kasvavat etenkin Euroopassa

- Sijoitukset suuntautuvat Euroopassa teknologiaan, muualla luonnonvaroihin
- Kiinan valtio pönkittää investointeja kehittyvillä markkinoilla

Kiinalaisinvestoinnit ovat luonteeltaan pitkälti strategisia ja valtion ohjailemia. Kiinan hallitus alkoi 2000-luvun alussa kannustaa kiinalaisyritysten ulkomaisia sijoituksia myöntämällä niille halpoja investointiluoottoja *Go Global* -politiikkansa mukaisesti. Kiinalaisyritysten investoinnit ulkomailla lähtivät nopeaan kasvuun vuonna 2005, minkä jälkeen niiden kanta on noin seitsenkertaistunut. ”Niillä on kirjoittamaton sopimus, että firma A fokusoi kotimarkkinaan ja firma B ulkomarkkinaan. Ulkomarkkinaan fokusoida firma saa valtiolta tukea siihen ulkomaanvalloitukseen.” Viime vuoden lopussa investointikanta oli 509 mrd. dollaria eli 20 % suurempi edellisvuoteen nähden, vaikkakin kasvuvauhti puolittui muutaman vuoden takaisesta. (Kuvio 18) Verrattuna muihin nopeasti kehittyviin talouksiin Kiinan investointikanta ulkomailla on merkittävä, ollen viidenneksen suurempi kuin Venäjän ja peräti nelinkertainen Intiaan verrattuna. (UNCTAD 2013) Kiinalaisten investointien virta ulkomaille on kasvanut voimakkaasti Kiinan WTO-jäsenyyden jälkeen ja oli viime vuonna 84 mrd. dollaria.¹⁹

Kuvio 18. Kiinan suorat investoinnit ulkomaille, kanta (varanto) ja virta, mrd. USD

Lähde: UNCTAD 2013

Kohdealueittain kiinalaisinvestoinnit ovat melko keskittyneitä. Peräti 83 % investointivirroista vuonna 2011 suuntautui Hongkongiin ja erilaisiin veroparatiiseihin, tyypillisesti verojen kierto- tai minimointitarkoituksessa. Kokonaiskertymä eli kiinalaisinvestointien kanta Hongkongissa oli noin 316 mrd. dollaria (62 % kiinalaissijoitusten kannasta ulkomailla) ja Latinalaisessa Amerikassa noin 55 mrd. dollaria (13 %). Sen sijaan investointikanta oli selvästi pienempi Euroopassa, 24 mrd. dollaria (5 %), muualla Aasiassa (21 mrd. dollaria eli 4 %), Afrikassa (16 mrd. dollaria eli 3 %) sekä Pohjois-Amerikassa (13 mrd. dollaria eli 2,5 %) (Kiinan tilastovuosisikirja 2012).

¹⁹ Kiinan kauppaministeriön luvut ovat hieman pienempiä: sen mukaan kiinalaisyritykset (pl. rahoitusala) tekivät vuonna 2012 suoria investointeja ulkomaille 77,2 mrd. dollarin arvosta eli 29 % edellisvuotta enemmän. (Mofcom 24.1.2013) Kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa investointien arvo oli 45,6 mrd. dollaria (+29 %). (Mofcom 23.7.2013)

Latinalaisessa Amerikassa huomattava osa kiinalaisinvestoinneista suuntautuu veroparatiiseihin, mutta myös esimerkiksi Brasiliaan, minne on perustettu useita yhteisyrityksiä (KL 12.11.2012). Lisäksi kiinalainen valtionyhtiö Citic Group on päässyt vastikään Venezuelan hallituksen kanssa sopimukseen, jossa se saa kartoittaa maan mineraalivarat (Kepa 4.3.2013). Sen sijaan globaalin talouskriisin jälkeen **Euroopasta** on tullut kiinalaissijoitusten nopeimmin kasvava kohdealue, jonne niitä virtasi viime vuonna 12,6 mrd. dollaria eli viidenneksen edellisvuotta enemmän. Jopa 86 % investoinneista suuntautui teollisuuteen ja palveluihin (Arvopaperi 17.4.2013) kiinalaisten ollessa kiinnostuneita yrityksistä, joilla on korkeaa teknologiaa tai tunnettu brändi (KL 24.3.2013). Yritystojen tekeminen onkin kiinalaisille helpompaa Euroopassa kuin esim. Yhdysvalloissa, jossa ostoehdotukset torjutaan kansalliseen turvallisuuteen vedoten. Kiinan valtionrahasto on ostanut esimerkiksi osuuden Lontoon Heathrow'n lentokentästä sekä ranskalaisesta satelliittivalmistajasta. (T&T 16.4.2013) Myös jalansija Euroopan ja Venäjän markkinoiden tuntumassa kiinnostaa, ja Kiina aikoo rakentaa Valko-Venäjälle edullista tuotantotilaa tarjoavan jättimäisen teollisuuspuiston. Alueen energia tulee venäläisrahoitteisesta ydinvoimalasta, ja puiston ensimmäisen vaiheen kaavaillaan valmistuvan vuonna 2020. Kiina on luvannut hankkeelle matalakorkoista lainaa, jos vähintään puolet rahasta käytetään kiinalaisiin materiaaleihin, teknologiaan tai työvoimaan. (Bloomberg 26.5.2013) Vaikka yritysostot **Yhdysvalloissa** ovat vaikeita, maan liuskekaasubuumiin otettaneen myös kiinalaispääomaa: Kiinan suurimpiin yksityisiin yrityksiin kuuluva ENN Group aikoo perustaa Yhdysvaltoihin 50 kaasuaseman ketjun ja sen yhdysvaltalainen yhteistyökumppani kaavailee perustavansa jopa 500 asemaa, koska rekat käyttävät yhä enemmän kaasua tuontiöljyn sijaan. (Reuters 14.3.2013)

Myös **Afrikka** on alueena yhä tärkeämpi, vaikka sen osuus kiinalaisinvestoinneista on vielä pieni. Kaupankäynnin ja investointien myötä Kiina lisää läsnäoloaan ja vahvistaa poliittista asemaansa alueella (UM 17.12.2012) ja haluaa varmistaa mm. energiavarojen, metallien, puutavaran ja maataloustuotteiden saannin. Kiinan kommunistisen puolueen uusi puhemies Xi Jinping on alkanut sitouttaa Afrikkaa myös ideologisin tulkinnoin muuntaessaan uuden iskulauseen ”kiinalainen unelma” paikalliseen kontekstiin ”afrikkalaiseksi unelmaksi”, mitä pönkitetään Afrikan maille merkittävillä pääomavirroilla, joilla rakennetaan infrastruktuuria ja kiinteistöjä. (Zero hedge 2.4.2013). ”*Kiina on tehnyt ja kasvattanut relationshippiä Afrikan suuntaan. Ne ovat satsanneet sinne aika paljon. Poliittiset yhteistyöt ja kaikki ne kuviot, jotka Afrikkaan menee - kiinalaisethan ottaa sieltä tietysti markkinaa.*” Eräiden arvioiden mukaan kiinalaisten valmius käydä kauppaa Afrikan maiden kanssa kehittää niiden taloutta enemmän kuin länsimainen tapa pitää aluetta kehitysavun kohteena (China Daily 29.4.2013).

Muillakin kehittyvillä markkinoilla Kiina edistää sijoituksiaan poliittisin sopimuksin: esimerkiksi Afganistanissa kiinalaisyrietykset havittelevat pääsyä maan mineraalivaroihin ja Kiina on tarjoutunut varmistamaan alueiden turvallisuutta ja kouluttamaan afgaanipoliiseja, mitä myös maasta vetäytyvä Yhdysvallat tukee. (BI 28.1.2013) Raaka-ainesannin turvaaminen on edelleen merkittävä investointimotiivi, mikä koskee mm. Afrikan ja Venäjän öljyvarantoja: kiinalainen Sinopec on ostanut 1,5 mrd. dollarilla öljykenttiä Angolasta, ja vastikään maan suurin öljy-yhtiö CNPC osti osuuden projektista, jonka tarkoituksena on hyödyntää Siperian öljyvarantoja (Bofitvko 26/2013). Kaikki investointihankkeet eivät kuitenkaan onnistu; esim. Mongolia on alkanut jarruttaa kiinalaisia sijoituksia mineraalivaroihinsa ja sääti lain, jonka mukaan ulkomaiset investoinnit maan strategisille sektoreille kuten kaivostoimintaan on hyväksyttävä parlamentilla. Näin Kiinan suurin investointi Mongoliaan kaatui. Kyseessä oli Kiinan valtion omistaman kaivosyhtiö Chalcon sijoitus mongolialaiseen hiilikaivokseen. (Bofitvko 36/2012) Myös Sambiassa hallitus on ottanut haltuunsa

kiinalaisomisteisen hiilikaivoksen havaittuaan puutteita mm. turvallisuusvarusteissa ja ensihoitojärjestelmässä (BBC 20.2.2013).

Kiinalaisyrittäjillä on silti nyt erityisen otollinen aika investoida ulkomaille, sillä hallitus kannustaa niitä kansainvälistymään, Euroopan velkakriisi avaa houkuttelevia investointikohteita ja yuanin vahvistuminen lisää niiden ostovoimaa. Esimerkiksi Ruotsi on vastaanottanut huomattavia kiinalaisinvestointeja, kuten Huaweiin 400 työntekijän tutkimus- ja kehitysyksikön (KL 24.9.2013), mutta **Suomeen** sijoituksia on päätyntä vain vähän, vaikka korkea teknologia houkuttaakin. Erityisesti cleantech, innovaatiot sekä kaupungistumiseen liittyvä osaaminen ja teknologia kiinnostavat Kiinaa. Kuitenkin esim. Effmag Oy on niitä harvoja yrityksiä, jotka ovat onnistuneet saamaan kiinalaista pääomaa. Yhtiö lisensoi Kiinaan energiaa säästävän tuotantomenetelmänsä ja sai vastineeksi sijoituksen kumppaniltaan. (STT 8.4.2013) Samaten Uudessakaupungissa sijaitseva Fisker-tehdas on siirtynemässä kiinalaisomistukseen. Ruotsista Volvon ostanut Zhejiang Geely Holding Group on kiinnostunut tehtaasta, sillä Fisker-sähköautot olisivat yksi ratkaisu tarpeeseen vähentää liikenteen päästöjä Kiinassa. (T&T 19.2.2013) Finpro arvioi, että kiinalaisinvestointien määrä Suomeen kasvaa merkittävästi 5-10 vuoden kuluessa (Pohjoisranta 19.12.2012).

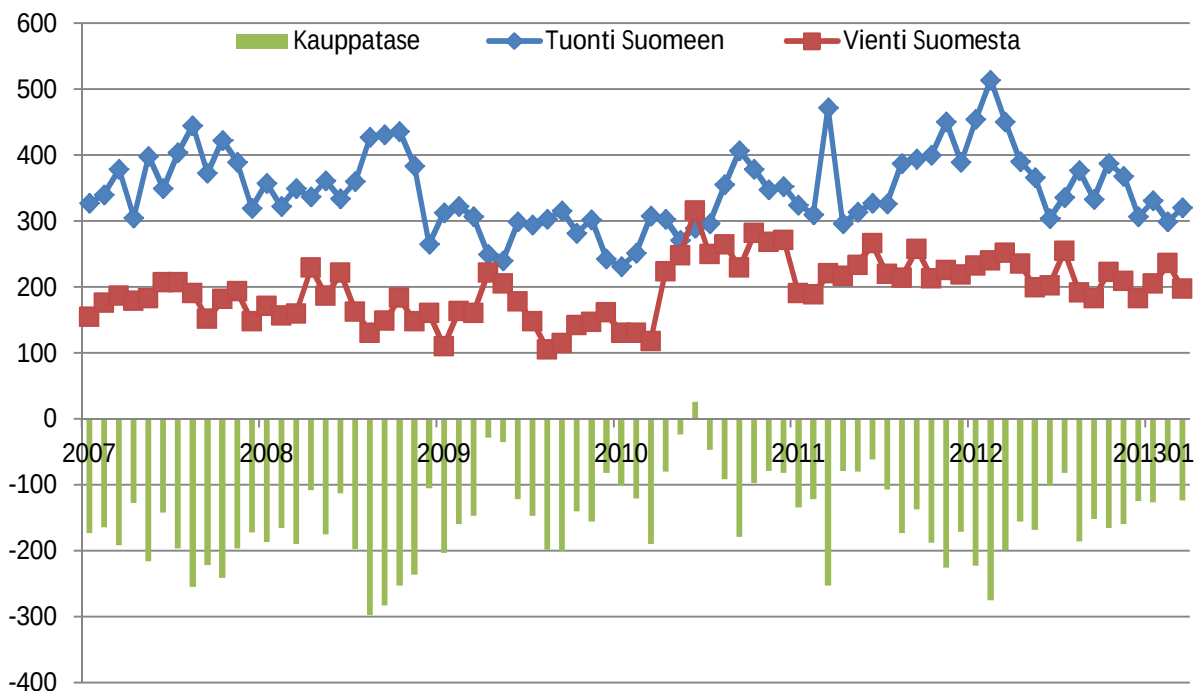

Suomen ulkomaankauppa Kiinan kanssa hienoisessa kasvussa

- Kone- ja laitevienti supistunut, mutta turkisten vienti kasvaa nopeasti
- Paikallinen kilpailu kovenee mm. tele- ja palveluviennissä

Suomen ja Kiinan välinen kauppa alkoi kasvaa nopeasti 1990-luvulla, ja viimeisen vuosikymmenen aikana Kiina on noussut yhdeksi Suomen suurimmista kauppakumppaneista. Valtaosa kaupasta on ollut suuryritysten harjoittamaa teollisuustuotteiden vientiä ja tuontia. Viime vuonna maiden välisen kokonaiskaupan arvo oli 7,2 mrd. euroa, ja Kiina oli Suomen neljänneksi suurin tuontimaa (8 %:n osuudella) ja seitsemänneksi suurin vientimaa (5 %). Suomen tavaratuonnin arvo Kiinasta oli 4,6 mrd. euroa eli 4,5 % edellisvuotta enemmän. Sen sijaan Suomen tavaravienti Kiinaan supistui hieman (-2 %) ollen 2,6 mrd. euroa. Kauppataseen vaje kasvoi siten edellisvuoden 1,7 milj. eurosta 2,0 milj. euroon eli lähes 15 %. Suomen arvioidaan menestyneen Kiinan-viennissä länsimaisia kilpakumppaneitaan heikommin lähinnä vientituotteiden kapea-alaisuuden vuoksi, koska investointihyödykkeiden ja välituotteiden osuus Suomen viennissä on selvästi muita korkeampi. (KL 4.8.2013) ”[Kuluttajatuotteisiin keskittyviä suomalaisyrityksiä on Kiinassa] ihan liian heikosti. Onhan siellä Marimekko ja Iittala, ne jollain tasolla siellä tahkoaa, ja Marja Kurki myy silkkihuiveja kiinalaisille.” Vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä Suomen vienti Kiinaan supistui edelleen 12 % viime vuoden vastaavasta ajasta (Kuvio 19). (Tullihallitus 2013)

Kuvio 19. Suomen kauppa Kiinan kanssa kuukausitasolla, milj. euroa

Lähde: Tullihallitus (2013)

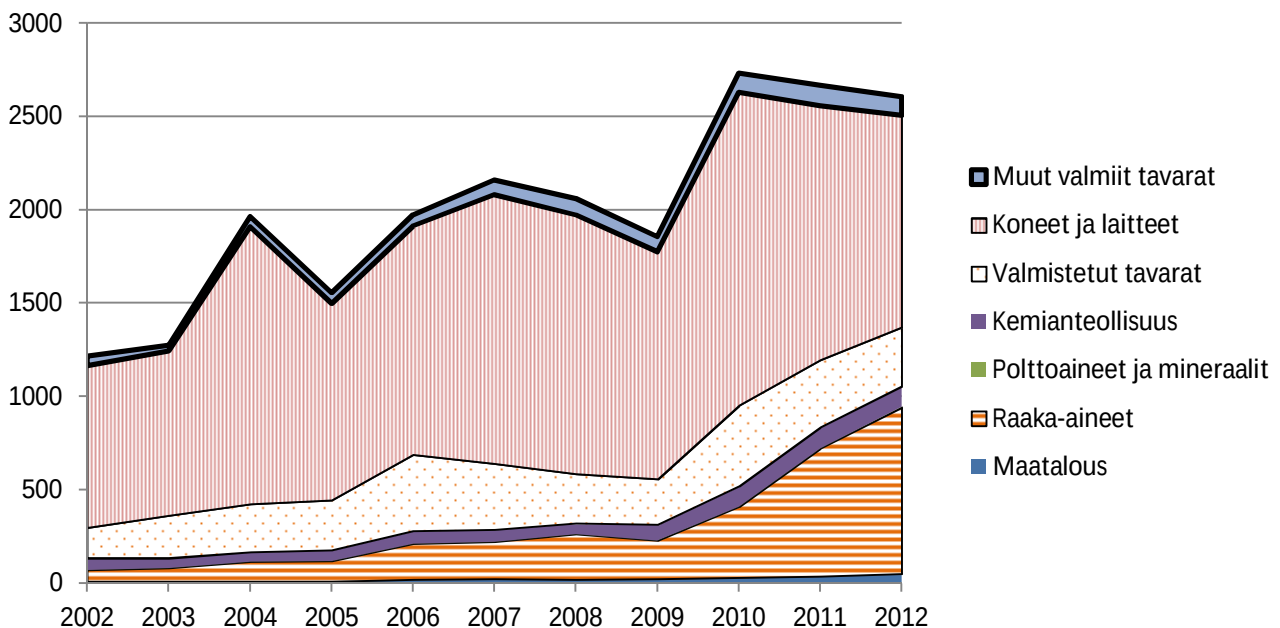
Rakenteeltaan **Suomen vienti** Kiinaan on muuttunut merkittävästi globaalin talouskriisin jälkeen (Kuvio 20). Koneiden osuus on supistunut lähes 70 %:sta vuonna 2008 selvästi alle puoleen (44 %) vuonna 2012, kun samalla raaka-aineiden osuus on kolminkertaistunut lähes 40 %:iin. Raaka-aineet ja vuodet ovat jo kolmanneksi merkittävin tavararyhmä (11 % kokonaisviennistä).

Valmiit tuotteet ovat koko tarkastelujakson olleet merkittävä tuoteryhmä vajaan viidenneksen osuudella; sen sijaan kemianteollisuuden tuotteiden osuus on pysynyt pienenä (4 % vuonna 2012). Viime vuonna suurimpia muutoksia nähtiin puhelinten, radioiden, tv- ym. laitteiden kohdalla, joiden viennin arvo kasvoi peräti 134 %, samaten kuin moottoriajoneuvojen (+91 %) sekä muokkaamattomien nahkojen ja turkisinahkojen (+64 %). Sen sijaan koneiden ja laitteiden vienti supistui 17 % edellisvuodesta ja valmiiden tuotteiden 11 %.

Ruokaskandaalien vaivaamassa Kiinassa ulkomaisten elintarvikkeiden kysyntä on lisääntynyt, ja samalla elintason nousu heijastuu kalliimman ulkomaisen ruoan kysyntään. Maataloustuotteiden osuus Suomen viennistä Kiinaan on vielä pieni (2 %), vajaat 50 milj. euroa, mutta kasvaa nopeasti (36 % vuonna 2012). Kuluvaan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kasvua oli edelleen 23 %. Suomalaisella elintarviketeollisuudella on potentiaalia Kiinassa, missä etenkin maitotuotteiden kulutus kasvaa rajusti ja meijerimarkkinoiden arvioidaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2016 mennessä. Myös suomalaisille kalatuotteille voi avautua Kiinasta merkittävä markkina-alue, kun Kiina ja Suomi pääsivät sopimukseen kalastustuotteiden terveystodistusmallista, joka mahdollistaa alan viennin Kiinaan (MMM:n tiedote 31.1.2013) Kiinan vaurastuva keskiluokka on mieltynyt kasvatettuun kalaan ja haluaa sitä koko ajan enemmän (HS 28.1.2013).

Kuvio 20. Suomen vienti Kiinaan tuoteryhmittäin, 2002–2012, milj. EUR

Luokittelu SITC-1. Kuvion luokka muut valmiit tavarat sisältää SITC-tuoteryhmät 8 Erinäiset valmiit tavarat ja 9 Muut tavarat. Kuvion luokka maatalous sisältää SITC-tuoteryhmät 0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet, 1 Juomat ja tupakka sekä 4 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat.

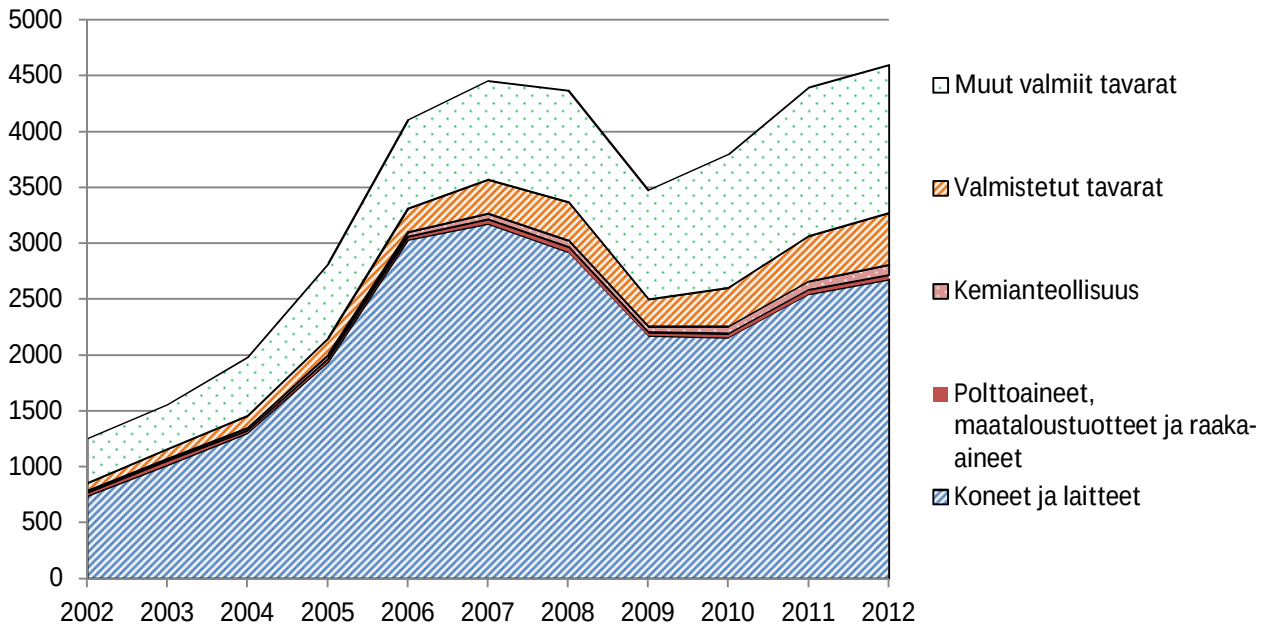
Lähde: Tullihallitus

Suomen tuonnin rakenne Kiinasta on viimeisen vuosikymmenen ajan pysynyt lähes ennallaan, vaikka tuonnin arvo on moninkertaistunut. (Kuvio 21) Koneiden ja laitteiden osuus on pysynyt vajaan 60 %:ssa lukuun ottamatta nopean talouskasvun aikaa ennen globaalia talouskriisiä, jolloin osuus nousi yli 70 %:iin. Kemianteollisuuden osuus on pieni (2 %), mutta on kaksinkertaistunut kymmenen vuoden aikana. Raaka-aineiden tuonti on pysynyt hyvin vähäisenä. Vuonna 2012 suurimmat muutokset nähtiin kuljetusvälineiden kohdalla, kun niiden tuonti kaksinkertaistui

edellisvuodesta, kun samaan aikaan puhelinten ja audiovisuaalisten tuotteiden tuonti supistui rajusti (-73 %). Sen sijaan valmiiden tuotteiden tuonti Kiinasta kasvoi hieman, samaten kuin koneiden ja laitteiden (+5 %) sekä kemianteollisuuden tuonti (+22 %).

Kuvio 21. Suomen tuonti Kiinasta tuoteryhmittäin 2002–2012, milj. EUR

Luokittelu SITC-1. Kuvion luokka muut valmiit tavarat sisältää SITC-tuoteryhmät 8 Erinäiset valmiit tavarat ja 9 Muut tavarat. Kuvion luokka maatalous sisältää SITC-tuoteryhmät 0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet, 1 Juomat ja tupakka sekä 4 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat.

Lähde: Tullihallitus

Markkinoilla on erilaisia **agenttipalveluita** jotka pyrkivät pienentämään suomalaisyritysten Kiinan-kaupan riskejä. Esimerkiksi energiansäästöön keskittynyt sellu- ja paperiteollisuuden laitetoimittaja Runtech Systems käyttää Kiinan-kaupoissaan välimiehenä sijoituspalveluyhtiö GreenStream Networkia, joka hoitaa sen puolesta neuvottelutyön ja sopimukset kiinalaisten asiakkaiden kanssa, toimii kiinalaisen paperiyhtiön kanssa tilaajana sekä rahoittaa kaupan. Vastikään Runtech sai merkittävän tilauksen Kiinasta: se toimittaa energiaa säästävän turbopuhaltimen paikalliselle metsäteollisuusyritykselle, ja neuvottelee Kiinassa parhaillaan yli kymmenestä uudesta kaupasta. (KL 22.4.2013; GNF 11.9.2013) Samaten Metso toimittaa paperintuotantolinjan kiinalaiselle paperi- ja sellutehtaalle sekä aaltopahvituotantolinjan toiselle kiinalaiselle asiakkaalleen. (Metso 29.5.2013; 26.4.2013) Myös suomalaisille sahoille on avautunut uusia markkinoita Kiinasta, ja Metlan mukaan Kiinan merkitys sahatavaran ja sellun vientimarkkina-alueena vahvistuu edelleen. (Yle 7.6.2013) Vastaavasti Oilon teki historiansa suurimman kaupan Kiinaan ja toimittaa 7000 megawatin edestä poltinteknologiaa ilmansaasteongelmista kärsivän Pekingin tarpeisiin. Polttimet valmistetaan Suomessa, mutta venttiilikeskukset ja poltinautomatiikka yhtiön Wuxin-tehtaalla Kiinassa. (GNF 19.4.2013) Niin ikään Wärtsilä toimittaa Kiinan valtion käyttämiin pelastusaluksiin moottori- ja potkurijärjestelmiä, jotka valmistetaan Suomessa (Yle 17.9.2013).

Suomalainen **insinööriosaaminen** on puolestaan joutunut paikallisen kilpailun puristuksiin. Nokian markkinaosuus Kiinan älypuhelinmarkkinoilla laski viime vuonna vain 3,7 %:iin edellisvuoden 30

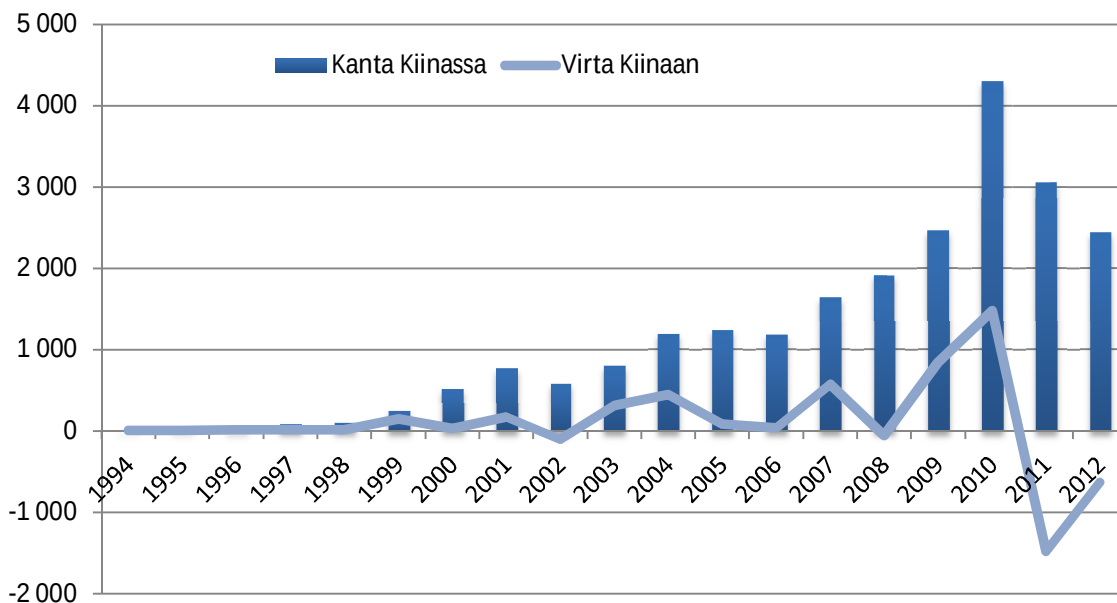
%, ja yhtiö on pudonnut Kiinan 7. suurimmaksi älypuhelinvalmistajaksi oltuaan edellisvuonna ykkönen. Yhtiön ongelmia ovat käyttöjärjestelmien lisäksi mm. jälleenmyyntikanavan murros sekä paikallisia suosiva teollisuuspolitiikka, mutta sen vahvuutena on sopimus maailman suurimman operaattorin China Mobilen kanssa. (Talouselämä 8.3.2013) Suomalaisyrityksille on tarjolla muitakin yhteistyömahdollisuuksia: *”Esimerkiksi Huawei on kolmanneksi isoin puhelinvalmistaja ja verkkoliiketoiminnassa taitaa olla jo maailman isoin. Että [...] sielläkin on osaamista ja high techia. Siellä on toisaalta suomalaisille mahdollisuuksia, että autetaan heitä...”* Nokia Siemens Networks avasikin Kiinaan jakelukeskuksen, joka tarjoaa ratkaisuja operaattorien liikkuvien laajakaistaverkkojen hallintaan ja toimii osaamiskeskuksena TD-LTE-mobiililaajakaistan kehittämisessä. (China Sourcing 13.5.2013) Myös suomalaiset insinööritoimistot menettävät urakoitaan Kiinassa, kun asiakkaat suosivat paikallisia suunnittelutoimistoja, jotka tekevät työn kymmenesosalla suomalaisten hinnoista. Hissiyhtiö Koneen mukaan tähän vaikuttavat myös Kiinan säädökset, jotka edellyttävät paikallisten suunnittelutoimistojen käyttöä. (3t 8.3.2013)

Suomalaisyrietykset investoivat sekä perinteisille että uusille aloille

Suomalaisyrietysten suorat sijoitukset Kiinassa alkoivat vähitellen ja laajenivat suhteellisen myöhään esimerkiksi ruotsalaisiin verrattuna. Vuonna 1994 Suomesta tehtyjen suorien investointien varanto (investointikanta eli kumulatiivinen investointivirta) Kiinassa oli vain noin kaksi miljoonaa euroa, mutta vuonna 2004 investointikanta oli noussut yli miljardin euron ja vuonna 2010 yli neljän miljardin euron (Kuvio 22.). Viime vuonna Suomesta tehtyjen suorien sijoitusten virta Kiinaan oli Suomen Pankin maksutasetilastojen mukaan noin 0,6 mrd. euroa negatiivinen, ja edellisvuonna peräti 1,5 mrd. euroa negatiivinen, mikä on saattanut johtua mm. voittojen kotiuttamisista tai tilastollisista arvonalennuksista. Siten Suomesta Kiinaan tehtyjen investointien kanta on huventunut vuoden 2009 tasolle 2,4 mrd. euroon.²⁰ Mikäli mukaan lasketaan myös Suomen ulkopuolelta (kolmansista maista) tehdyt suomalaisyrietysten suorat sijoitukset Kiinaan, niiden kumulatiivisen arvon arvioidaan nykyään olevan yli 10 mrd. euroa. Kaikkiaan Kiinaan on etabloitunut noin 300 suomalaisyrietystä, joista noin puolella on tuotannollista toimintaa ja muilla edustus- tai myyntikonttoreita. Yrietykset toimivat pääasiassa konepaja- ja elektroniikkateollisuudessa sekä informaatioteknologian ja telekommunikaation aloilla ja työllistävät Kiinassa yhteensä noin 60 000 henkeä. (EK 2013; Kauppapolitiikka 3.12.2012) ”Suomi on teknisesti kehittynyt, neutraali maa, joka on liian pieni ollakseen uhka Kiinalle. Kiinalaiset kyllä tykkää suomalaisista; niillä on erittäin positiivinen suhtautuminen Suomeen ja suomalaisiin yrietyksiin.”

Kuvio 22. Suomalaiset suorat investoinnit Kiinaan, virta ja kanta, milj. EUR

Lähde: Suomen Pankki, maksutasetilastot (2013)

²⁰ Suoria sijoituksia koskevat tilastot ovat kuitenkin ongelmallisia, sillä termin arkikäyttö (esim. tehtaiden rakentaminen tai yrietysosto) ei välttämättä vastaa tilastointia. Esim. suomalaisyrietyksen kiinalaisesta tytäryhtiöstään kotiuttamat voitot tilastoidaan negatiiviseksi sijoitusvirraksi Suomesta Kiinaan, vaikka itse alkuperäinen investointi (esim. yrietysosto) olisi täysin voimissaan. Lisäksi konsernien sisäiset lainat tilastoidaan suoriksi sijoituksiksi, ja kolmansissa maissa sijaitsevien tytäryhtiöiden kautta tehdyt sijoitukset tilastoituvat sijoituksiksi ao. maasta. Siten esim. vuosien 2011–2012 negatiivinen sijoitusvirta on saattanut syntyä siitä, että suomalaisyhtiöt ovat epävarmassa taloustilanteessa mieluummin kotiuttaneet voitot Kiinasta kuin sijoittaneet ne paikallisen liiketoiminnan kehittämiseen.

Silti muutamia esimerkkejä ns. **”käänteisestä Kiina-ilmioöstä”** eli suomalaisyritysten toimintojen palauttamisesta Suomeen on myös nähty. Led-valaisinjärjestelmiä toimittava Greenled Oy korvasi kiinalaiset alihankkijansa kotimaisilla, ja led-valoputkia valmistava Valtavalo Oy perusti oman tuotantolinjansa korvaamaan tuotteiden ostot Kiinasta. Tärkeimpiä syitä ilmiöön ovat käyttöpääoman kierron huomattava lyheneminen, laadun ja toimitusvarmuuden paraneminen, liiketoimintaprosessin nopeutuminen, logistiikkakustannusten pienentyminen sekä Kiinan kasvava kustannustaso. (KL 4.4.2013) *”Laatu on yksi, [...] mutta vähintäänkin yhtä tärkeä asia on kassavirran nopeus. [...] Kun tuote teetettiin Kiinassa, niin siihen kun otettiin rahat ja kaikki päälle, niin meidän piti sitoa meidän pääomaa kaksi kuukautta, ennen kuin me saatiin oman kassavirran kautta meidän asiakkailta se raha takaisin.”* Myös automaatio- ja komponenttivalmistaja Cencorp käynnisti aurinkosähkömoduulien kokoonpanon Suomessa ja sulki dekoraatiotehtaansa Kiinassa (KL 11.2.2013). Vetäytyminen Kiinasta on usein asteittaista, koska osa tuotteista kannattaa edelleen hankkia vanhoilta yhteistyökumppaneilta niiden erityisyyden tai edullisen hinnan vuoksi. Sen sijaan tehoelektronikka-tuotteita kehittävä Efore siirsi viime vuonna valmistuksensa Virossa Kiinaan, ja etsii sopivaa toimintamallia sähköautoalan toimijoiden kanssa mahdollistaakseen pääsyn Kiinan markkinoille. (Efore 13.12.2012)

Konepajateollisuuden hissiyhtiö Kone on nykyään suurimpia suomalaistoimijoita Kiinassa, jonka nousu maailman suurimmaksi hissien myyntialueeksi vauhditti yhtiön investointeja viime vuonna. Maailman suurin kokoonpanokeskus Kone Park kokoa hissejä ja liukuportaita 70 000 hissien kapasiteetilla Kunshanin yritysmaastossa. Kone on nykyään hissien maailmanmarkkinoiden kakkonen ja Kiinan ykkönen uusien laitteiden myyntimäärillä mitattuna, ja sen noin 40 %:n kasvuluvut uusien laitteiden tilauksissa ovat tuplasti alan keskimääräistä korkeammat. Hissien kysynnän odotetaan kasvavan tehdas- ja testaustorni-investointien laajetessa. (KL 16.4.2013; 24.4.2013) Myös Metso jatkaa investointejaan maailman toiseksi suurimmilla venttiilimarkkinoilla nostamalla venttiilien valmistuskapasiteettiaan uudelleenjärjestelyin (Metso 26.4.2013). Jo 80 vuotta Kiinassa toimineella Metsolla on maassa seitsemän omaa tehdasta, kolme huoltokeskusta ja kolme yhteisyritystä paikallisten kumppanien kanssa (T&T 25.3.2013).

Kiinan **terveydenhuolto-** ja hoiva-ala on avautumassa ulkomaisille toimijoille ja nähdään otollisena myös suomalaiselle osaamiselle, kun kiinalaisten tulotaso nousee ja maan terveydenhuoltosektoria uudistetaan (KL 3.5.2013). *”Ainoastaan paras länsimainen teknologia on tarpeeksi hyvää Kiinan kansantasavallan armeijan sairaaloissa, ja siellä on kovasti kiinnostusta, heistä on hirveän kiinnostavaa tietää, miten hommat Suomessa hoidetaan...”* Esim. sydäntautien diagnostiikkaa kehittävä bioteknologiayritys HyTest perusti Shanghaiin tytäryhtiön; sillä on osaamisetumatkaa kiinalaiskilpailijoihin nähden ja sen viennin kasvu on suurinta (+56 %) Kiinassa, joka on noussut yhtiön toiseksi tärkeimmäksi markkina-alueeksi (15 % myynnistä) Pohjois-Amerikan jälkeen. (Bioteknologia 8.1.2013; Manialehti, poimittu 29.6.2013) Niin ikään bioteknologiayritys Biohit on sopinut yhteisyrityksen perustamisesta tavoitteenaan valmistaa ja jälleenmyydä vatsan tutkimuksessa käytettävää verinäytetestiä Kiinan markkinoille. Biohitin immateriaalisijoitus yhteisyritykseen sisältää osaamista, tuotantotekniikkaa ja patenteja. (KL 26.6.2013) Myös hoiva-ala kasvanee nopeasti, koska Kiinassa on lähes 200 miljoonaa yli 60-vuotiasta. Alalla toimii jo hoivakodeille ja sairaaloille palveluja tarjoavia suomalaisyrityksiä, mutta Kiina suunnittelee avaavansa markkinat myös ulkomaisille kotihoivan tarjoajille. (Taloussanomat 5.9.2013)

Tulevaisuudennäkymät - Kiinan uusi johto suurten haasteiden edessä

Viime vuonna Kiinan BKT:n kasvu jäi hieman alle 8 %:n, joka oli hitainta yli kymmeneen vuoteen, joskin globaalissa mittakaavassa reipasta. Tämän vuoden alkupuoliskolla Kiinan talouskasvu hidastui yhä ja sai valtiovallan jälleen kiihdyttämään elvytystä. Globaalin talouskriisin jälkeisenä aikana elvytys onkin ollut Kiinassa lähes normaalitila, josta on vain otettu välillä hengähdystaukoja. Varsinaisena ongelmana näyttää olevan Kiinan investointi- ja vientivetoinen kasvumalli, joka on tulossa tiensä päähän. Kiinteiden investointien osuus on jopa puolet BKT:stä, mutta niiden tuottavuus on heikentynyt rajusti samalla kun vientimarkkinat länsimaissa ovat hiipuneet. Talouskasvu on saavutettu rajulla velkaantumisella; kokonaisvelka on noussut jo selvästi yli 200 %:iin BKT:stä, kun viisi vuotta sitten suhde oli Kiinan kehitysasteen mukaisesti huomattavasti maltillisempi 125 % BKT:stä. Siten velkaa on käytetty kiihtyvässä määrin tuottamattomiin investointeihin ja korkomaksuihin, mikä ei ole kestävää pitkällä tähtäimellä. Esimerkkinä ovat infrastruktuuri-investoinnit: vaikka nykyään jopa 70 % lentokentistä toimii tappiolla, niiden määrää aiotaan lisätä noin 70:llä vuoteen 2020 mennessä. Samaten kaupunkien päättäjät haluavat toteuttaa suurellisia metrorakentamisprojekteja, joiden kannattavuus on kyseenalainen. (Bloomberg 17.5.2013; BI 29.4.2013) ”Shanghailla on käsittämättömän iso elefanttitauti. Siellä on niin paljon rakennuksia [...] Eivät ne perustu tarpeeseen, vaan pullisteluun, että halutaan näyttää ulospäin, että täällä on!” Nykyisellään investointiasteen lisääminen ei myöskään enää vaikuta BKT:n kasvuun eivätkä infrastruktuuri-investoinnit ole juuri edistäneet kasvua muilla aloilla kuin kuluttajakaupassa ja teollisuustuotannossa. (ZeroHedge 16.3.2013; CNBC 14.4.2013)

Urbanisaatiota pidetään silti yhtenä Kiinan talouskasvun moottoreista, ja satojen miljoonien kiinalaisten odotetaan muuttavan kaupunkeihin seuraavien 15–20 vuoden aikana. Maalta muuttavilla on kuitenkin vaikeuksia löytää asuntoa huippukalliista suurkaupungeista. Lisäksi kaupunkien ilmanlaatu ja ympäristöongelmat ovat nousseet yhä suuremmiksi ongelmiksi. ”Jos on hyvät suhteet alueellisiin päättäjiin, niin edelleenkin voit siellä röyhyttää niitä saasteita ihan huoletta. Paikka paikoin niitä säädöksiä ei vaan noudateta.” Tilanteen parantaminen vaatisi kuitenkin rakenteellisen muutoksen maan taloudessa. Kiina onkin käynnistänyt toimia mm. päästökaupan kokeilemiseksi Shenzhenissä, autojen polttoaineiden puhdistamiseksi sekä vesien laatua koskevan lainsäädännön kiristämiseksi. ”Kyllähän Kiinassa ympäristötietämys ja siitä puhuminen, tällöinen green technology, on pinnalla.”

Odotukset olivat korkealla kun Kiinan uusi johtokaksikko astui virallisesti ruoriin maaliskuussa. Vallanvaihto sujui ilman näkyviä ongelmia ja uuden pääministerin Li Keqiangin talouspoliittinen linjaveto korosti elvytyksestä pidättäytymistä, velkaantumisen vähentämistä sekä rakenteellisia uudistuksia (esim. korkosäännöstelyn purkaminen). Alkukesästä tilanne näytti tavoitteiden osalta vielä lupaavalta, kun talouskasvun annettiin vaimeta ja rahoitusmarkkinoiden likviditeettitilanne päästettiin erittäin kireäksi. Kuitenkin elvytystä lisättiin kaikessa hiljaisuudessa mm. rahoittamalla aluehallintojen infrastruktuuriprojekteja valtion kontrolloimien pankkien kautta, ja lopulta keskuspankki pelasti pankit kesäkuun likviditeettiahdingossa (Forbes 18.8.2013). Ison investointiohjelman sijaan elvytystä ilmeisesti kokeillaan nyt ”pistemäisesti” tarkemmin valikoiduille alueille (SCMP 15.8.2013).

Vaikka Kiina ei ole lähtenyt massiivisen elvytyksen tielle, myöskään reformeja ei ole viety kovin pitkälle. Ilmoituksia rakenteellisista uudistuksista odotetaan lähinnä puolueen loppusyksyn suurkokouksesta, mutta jo nyt nähdyt elvytystoimet sotivat talousmallin uudistamista vastaan. Samaan aikaan varjopankkisektori paisuu, velkaantuminen kiihtyy, teollisuuden ylikapasiteetti

säilyy ja väestö vanhenee. Nämä kaikki tekijät luovat Kiinan taloudelle järjestelmätason paineita, joiden korjaaminen vaatisi syvälle meneviä uudistuksia (esim. yksityistäminen ja korkosäännöstelyn purkaminen). Uuden johtajakaksikon ensimmäisen vuosi tulee näyttämään, mihin suuntaan politiikkaa suunnataan. Tähänastisten toimien myötä näyttäisi siltä, että Kiinan rakenteellisista talousongelmista on tullut ”Too big to change”. Suomalaisyritykset pitävät silti Kiinan-näkymiään pääosin valoisina. Esimerkiksi Shanghain alueella toimivista suomalaisyrityksistä voittojensa kasvua odottavien osuus on suurempi kuin viime vuonna; samaten investointi-ilmapiiirin odotetaan paranevan selvästi (FBCS 2013).

Lähteet

AmCham (2013) State of American Business in China White paper. <http://www.amchamchina.org/whitepaper2013>

Arvopaperi 17.4.2013. Kiinan valtionyhtiöt kylvävät rahojaan Eurooppaan.

Bain&Co 16.5.2013. Worldwide luxury goods continues double-digit annual growth; global market now tops €200 billion, finds Bain & Company. <http://www.bain.com/about/press/press-releases/worldwide-luxury-goods-continues-double-digit-annual-growth.aspx>

BCG 26.6.2013 – Boston Consulting Group. A change of pace in Chinese consumer sentiment. https://www.bcgperspectives.com/content/articles/consumer_insight_consumer_products_change_pace_in_chinese_consumer_sentiment/

Beijing Intl 14.5.2013. Less political power urged in China economy. <http://www.ebeijing.gov.cn/BeijingInformation/BeijingNewsUpdate/t1309529.htm>

Bloomberg (2013). <http://www.bloomberg.com/>

Bloomberg 6.2.2013. Eaton CEO Says China GDP Report Overstates Growth Rate. <http://www.bloomberg.com/news/2013-02-05/eaton-ceo-says-china-gdp-report-overstates-growth-rate.html>

Bloomberg 17.5.2013. China Cuts Red Tape as Premier Li Shows Stimulus Reluctance. <http://www.bloomberg.com/news/2013-05-16/china-cuts-investment-red-tape-as-li-shows-stimulus-reluctance.html>

Bloomberg 26.5.2013. China Builds EU Beachhead With \$5 Billion City in Belarus. <http://www.bloomberg.com/news/2013-05-26/china-builds-eu-beachhead-with-5-billion-city-in-belarus.html>

Bloomberg Businessweek 18.3.2013. <http://www.businessweek.com/news/2013-03-18/china-s-foreign-investment-gains-for-first-time-in-nine-months>

Bloomberg Businessweek 9.4.2013. China Surging Wages Threaten Economy's Competitiveness, ADB Says.

Bloomberg Businessweek 30.7.2013. China's New Migrant Workers Want More. <http://www.businessweek.com/articles/2013-07-30/chinas-new-migrant-workers-want-more>

BBC 20.2.2013. Zambia seizes control of Chinese-owned mine amid safety fears. <http://www.bbc.co.uk/news/business-21520478>

BI 13.9.2012- BusinessInsider. China's Shadow Banking System Is Collapsing. <http://www.businessinsider.com/chinas-shadow-banks-collapsing-2012-9>

BI 11.1.2013– BusinessInsider. China's Inflation Accelerates as Chill Boosts Food Prices. <http://www.bloomberg.com/news/2013-01-11/china-dec-inflation-2-5-exceeding-economists-est-.html>

BI 28.1.2013 - BusinessInsider. China Is Set To Make A Killing On The Afghan War. <http://www.businessinsider.com/china-is-the-real-winner-in-afghanistan-2013-1>

BI 4.2.2013– BusinessInsider. China's Property Market Is Rebounding But Not Everyone Thinks It's Good News. <http://www.businessinsider.com/chinas-property-market-is-rebounding-2013-2>

BI 25.2.2013– BusinessInsider. China's 'Dubai' Has Turned Into A Deserted Island. <http://www.businessinsider.com/china-phoenix-island-deserted-2013-2>

BI 3.3.2013– BusinessInsider. This '60 Minutes' Video Of China's Ghost Cities Is More Surreal Than Anything We've Ever Seen. <http://www.businessinsider.com/60-minutes-chinas-ghost-cities-2013-3>

BI 4.3.2013– BusinessInsider. Pollution Is Costing China's Economy More than \$100 Billion A Year. <http://www.businessinsider.com/cost-of-china-smog-2013-3>

BI 13.3.2013– BusinessInsider. Everyone's Got The Chinese 'Ghost Towns' Story All Wrong. <http://www.businessinsider.com/chinese-ghost-town-story-is-overblown-2013-3>

BI 26.3.2013 – BusinessInsider. China Has Two 'Nuclear Weapons' To Slow Down Its Red Hot Housing Market. <http://www.businessinsider.com/how-china-can-cool-its-housing-market-2013-3>

BI 8.5.2013 - BusinessInsider. NOMURA: That Strong Chinese Trade Data Was Bunk. <http://www.businessinsider.com/nomura-that-strong-chinese-trade-data-was-bunk-2013-5>

BI 13.5.2013– BusinessInsider. Chinese Gold Jewelry Sales Went Ballistic In April. <http://www.businessinsider.com/chinese-gold-jewelry-sales-went-ballistic-in-april-2013-5>

BI 16.6.2013 - BusinessInsider.. Analyst Says China's Credit Bubble Is Unlike Anything In Modern History. <http://www.businessinsider.com/fitch-chinas-credit-bubble-is-a-record-2013-6>

BI 18.6.2013- BusinessInsider. China Shibor China's LIBOR Is Spiking, And The Central Bank Isn't Doing Anything About It. <http://www.businessinsider.com/pboc-no-relief-amid-credit-crunch-2013-6>

BI 29.7.2013 - BusinessInsider. Michael Pettis: Chinese GDP Has to Drop Even More. <http://www.businessinsider.com/michael-pettis-chinese-gdp-must-fall-2013-7>

Bioteknologia 8.1.2013: Mitä ihmettä: bioteknologiayritys, joka nakuttaa monopolitason tulosta

BIS - Bank for International Settlements <http://www.bis.org/statistics/eer/index.htm>

BOFIT (2013) Kiina-ennuste 2013–2015. 1/2013.

Bofit 2013 – Bofit Kiina-tilastot
<http://www.suomenpankki.fi/bofit/seuranta/kiinatilastot/Pages/default.aspx>

Bofitvko 2/2013 - BOFIT viikkokatsaus. Googlen kokemukset kertovat Kiinan markkinoiden mahdollisuuksista ja haasteista.

Bofitvko 4/2013– BOFIT Viikkokatsaus. Inflaatio kiihtyi joulukuussa; rahan määrän kasvu pysyi maltillisena.

Bofitvko 7/2013 - BOFIT viikkokatsaus. Kiinan talouden muutokset näkyvät suorien sijoitusten virrassa.

Bofitvko 12/2013– BOFIT Viikkokatsaus. Inflaatio kiihtyi 3,2 prosenttiin helmikuussa.

Bofitvko 15/2013 – BOFIT viikkokatsaus. Kiinan vienti kasvoi vauhdilla ensimmäisellä neljänneksellä.

Bofitvko 16/2013– BOFIT Viikkokatsaus. Kiinan inflaatio hidastui selvästi maaliskuussa.

Bofitvko 19/2013– BOFIT viikkokatsaus. Kiinan juanista pian vapaasti vaihdettava valuutta?

Bofitvko 21/2013– BOFIT viikkokatsaus. Kiinan lainakannan kehityksessä merkkejä muutoksesta parempaan.

Bofitvko 26/2013– BOFIT viikkokatsaus. Korkojen äkillinen nousu Kiinassa pelästytti.

Bofitvko 27/2013 - BOFIT viikkokatsaus Kiina suunnittelee uudistuksia hukou-järjestelmään kaupungistumisen edistämiseksi.

Bofitvko 31/2013 – Bofit viikkokatsaus 31/2013. Ostopääällikköindeksit antavat ristiriitaisen kuvan Kiinan taloustilanteesta heinäkuussa, mutta päättäjät uskovat kasvutavoitteisiinsa.

Bofitvko 32/2013 – BOFIT viikkokatsaus 32/2013. Kiinan vienti ja tuonti piristyivät heinäkuussa.

Bofitvko 35/2013. Kiina laajentaa palvelusektorin ALV-kokeilua.

Bofitvko 36/2012 - BOFIT viikkokatsaus. Mongolia jarruttaa kiinalaisia investointeja mineraalientililleen.

Bofitvko 48/2012. Terveystenhoitomenot kasvavat vauhdilla.

<http://www.suomenpankki.fi/bofit/seuranta/viikkokatsaus/Documents/v201248.pdf>

Businessweek 27.5.2013. InterContinental Expands in China Despite Economic Slowdown.

<http://www.businessweek.com/news/2013-05-27/intercontinental-expands-in-china-despite-economic-slowdown>

Businessweek 28.5.2013. Pernod Ricard Forecasts Slower China Growth on Weak Economy.

<http://www.businessweek.com/news/2013-05-28/pernod-ricard-forecasts-slower-china-growth-on-weaker-economy>

CB 11.4.2013– China Briefing. Fitch Downgrades China's Credit Rating.

<http://www.china-briefing.com/news/2013/04/11/fitch-downgrades-chinas-credit-rating.html>

CER – China Economic Review 15.4.2013. A failure to meet expectations.

<http://www.chinaeconomicreview.com/failure-meet-expectations>

China.org (2013). Exclusive release: Report on China's Central, Local Budgets.

http://www.china.org.cn/china/NPC_CPPCC_2013/2013-03/18/content_28278055.htm

China Daily 18.1.2013. China's GDP growth eases to 7.8% in 2012. http://www.chinadaily.com.cn/bizchina/2013-01/18/content_16137028.htm

China Daily 22.1.2013. EU remains a big external challenge to China's economy.

http://www.chinadaily.com.cn/world/2013davoswef/2013-01/22/content_16153106.htm

China Daily 29.4.2013. Economist: China is transforming Africa. http://www.chinadaily.com.cn/world/2013-04/29/content_16461620.htm

China Daily 7.5.2013. China plans to cut govt economic intervention.

http://www.chinadaily.com.cn/business/2013-05/07/content_16481198_2.htm

China Sourcing, 13.5.2013: Nokia Siemens Networks Opens Global Delivery Center Hub in China:

<http://www.chnsourcing.com/news-center/content/7674.html>

China Daily 20.5.2013. 'Lipstick effect' hits China as economy slows.

http://www.chinadaily.com.cn/business/2013-05/20/content_16510872_2.htm

China Daily 22.5.2013. Falling commodity prices needed for Chinese economic miracle.

http://www.chinadaily.com.cn/business/2013-05/22/content_16519989.htm

China Daily 25.6.2013. Consumer spending likely to ease in 2013.

http://usa.chinadaily.com.cn/business/2013-06/25/content_16656692.htm

China Daily 23.8.2012. China's fixed-assets investment booms over decade.

China Labour Bulletin 10.6.2013. Wages in China: <http://www.clb.org.hk/en/content/wages-china>

China Labour Bulletin 22.6.2013. Unemployment in China: <http://www.clb.org.hk/en/content/employment-china>

CNBC 29.1.2013. China Averts Local Government Defaults. <http://www.cnbc.com/id/100417881>

CNBC 14.4.2013. Can China Turn 'Economy on Steroids' to Real Growth? <http://www.cnbc.com/id/100632946>

CNBC 23.5.2013. Outlook for China's Economy Just Keeps Getting Worse.
<http://www.cnbc.com/id/100760159>

DBW 14.5.2013. China's metallurgical industry to become cleaner.
<http://english.dbw.cn/system/2013/05/14/000670672.shtml>

Efore-konsernin tilinpäätöstiedote 13.12.2012:
<http://news.cision.com/fi/efore-oyj-g/r/efore-konsernin-tilinpaatostiedote-1-11-2011---31-10-2012--12-kk-,e346501>

EK (2013) Yritysten kv. toiminta: Kiina. Elinkeinoelämän keskusliitto.
http://www.ek.fi/ek/fi/yritysten_kv_toiminta/ulkomaankauppa/Kiina.php

EqiGroup 2013. E-commerce China. <http://www.eqigroup.com/ecommerce.html>

EUCCC – European Union Chamber of Commerce in China 2013. European Business in China. Business Confidence Survey. <http://www.europeanchamber.com.cn/en/publications-business-confidence-survey>

FBCS (2013) Business Confidence Survey 2013. Finnish Business Council in Shanghai. <http://www.fbc.fi/>

Finance.yahoo.com. SSE Composite Index <http://finance.yahoo.com/q?s=000001.SS>

Finpro 15.3.2013. Digital B2B Marketing in China. FinNodeFuture Session –seminaari ja webcasting, Helsinki, Mikkeli, Pori, Tampere, Shanghai, Beijing ja Hong Kong 15.3.2013.

Forbes 13.1.2013. China's Market-Moving Trade Data Is Inaccurate.
<http://www.forbes.com/sites/gordonchang/2013/01/13/chinas-market-moving-trade-data-is-inaccurate/>

Forbes 20.1.2013. The China Miracle: A Rising Wealth Gap
<http://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2013/01/20/the-china-miracle-a-rising-wealth-gap/>

Forbes 21.1.2013. Why A Labor Shortage Is Good News For The Chinese Economy
<http://www.forbes.com/sites/panosmourdoukoutas/2013/01/21/why-a-labor-shortage-is-good-news-for-the-chinese-economy/>

Forbes 14.4.2013. The Biggest Threat To China's Economy.
<http://www.forbes.com/sites/gordonchang/2013/04/14/the-biggest-threat-to-chinas-economy>

Forbes 18.8.2013. China's New 'Secret Stimulus' Program: Likonomics Is Dead.
<http://www.forbes.com/sites/gordonchang/2013/08/18/chinas-new-secret-stimulus-program-likonomics-is-dead/>

FP 13.6.2013– Financial Post. Tapering has revealed emerging market bubble: SocGen.
<http://business.financialpost.com/2013/06/18/tapering-has-revealed-the-emerging-market-bubble-socgen/>

Fromlet, H. (2013). The Chinese Government Debt – What Do We Know and What Should Be Done?
<http://www.suomenpankki.fi/bofit/tutkimus/tutkimusjulkaisut/online/Documents/2013/bon0413.pdf>

FT – Financial Times 1.1.2013. China to outstrip Europe car production.
<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/591fb1c8-5119-11e2-b287-00144feab49a.html#axzz2U1dyCg2U>

Fungáčová ja Korhonen (2011). Like China, the Chinese banking sector is in a class of its own.
<http://www.suomenpankki.fi/bofit/tutkimus/tutkimusjulkaisut/dp/Documents/dp3211.pdf>

Garcia-Herrero ja Xia (2013). China's RMB bilateral swap agreements: What explains the choice of countries? BOFIT Discussion Papers 12/2013.
<http://www.suomenpankki.fi/bofit/tutkimus/tutkimusjulkaisut/dp/Documents/2013/dp1213.pdf>

GNF 19.4.2013 - Good News from Finland: Oilon teki suurimman kauppansa Kiinaan

GNF 11.9.2013. - Good News from Finland: GreenStream vie energiatehokasta teknologiaa Kiinaan.

<http://www.goodnewsfinland.fi/arkisto/uutiset/greenstream-toimittaa-energiatehokkuusteknologiaa-kiinaan/>

HS 28.1.2013- Helsingin Sanomat: Vaurastuva Kiina syö viljeltyä kalaa

<http://www.hs.fi/paivanlehti/#talous/Vaurastuva+Kiina+sy%C3%B6+viljelty%C3%A4+kalaa/a1359267443569?src=ha&ref=%23arkisto%2F>

HS 3.2.2013 - Helsingin Sanomat. Terästeollisuus näkee valoa ensi vuonna.

HS 15.2.2013 - Helsingin Sanomat. Hinnat heivasivat Outokummun kuoppaan.

HS 8.3.2013 - Helsingin Sanomat. Kiinalaiset valmistajat levittäytyvät.

HS 9.3.2013 - Helsingin Sanomat. Läpimurron kynnyksellä.

HS 10.5.2013 – Helsingin Sanomat. Ruokaskandaalien vaivaamassa Kiinassa luetaan tuoteselosteita tarkkaan

HS 5.8.2013– Helsingin Sanomat: Kiina ostaa yhä enemmän.

HSBC 2013a - HSBC China Manufacturing PMI Press release 1.8.2013.

<http://www.hsbc.com/news-and-insight/emerging-markets>

HSBC 2013b – HSBC China Services PMI Press Release 5.8.2013.

<http://www.hsbc.com/news-and-insight/emerging-markets>

HSBC PMI Press Releases (2013)

http://www.hsbc.com/news-and-insight/emerging-markets?WT.ac=HG HQ_f4.4_On

Il Houg Lee, Murtaza Syed, Liu Xueyan (2013): China's Path to Consumer-Based Growth: Reorienting Investment and Enhancing Efficiency. IMF Working paper 13/83.

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1383.pdf>

IMF April 2013. Global Financial Stability Report - Old Risks, New Challenges.

<http://www.imf.org/External/Pubs/FT/GFSR/2013/01/pdf/text.pdf>

IMF (2013). Transcript of IMF Press Conference at the Conclusion of the 2013 Article IV Consultation Discussions with China. <http://www.imf.org/external/np/tr/2013/tr052913.htm>

IMF WEO Database (2013). <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2013/01/weodata/index.aspx>

Intian rahoitusministeriö (2013) Economic survey 2012-2013. <http://indiabudget.nic.in/es2012-13/echap-04.pdf>

Kauppapolitiikka 3.12.2012. Tiimimme maailmalla.

Kepa 4.3.2013. Kiina kartoittaa Venezuelan kaivannaiset. <http://www.kepa.fi/uutiset/9769>

Kettunen, E., Lintunen, J., Lu, W. & Kosonen, R. (2008) Suomalaisyritysten strategiat Kiinan muuttuvassa toimintaympäristössä. Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja B-98, HSE Print.

Kiinan kauppaministeriön ulkomaisten investointien osasto. <http://www.fdi.gov.cn/pub/FDI/default.htm>

Kiinan tilastokeskus. www.stats.gov.cn/english/

Kiinan tilastovuosikirja (2012) <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2012/indexeh.htm>

Kiinan tulli (2013). <http://www.customs.gov.cn/>

KL 12.11.2012– Kauppalehti. Latinalainen Amerikka on mahdollisuuksien aarreaitta.

KL 4.2.2013– Kauppalehti. Konepajat yllättyvät viennin vauhdista.

KL 11.2.2013 – Kauppalehti: Cencorp alkaa valmistaa aurinkosähkömoduuleita

KL 6.3.2013 - Kauppalehti. MILTON: SEB:n Kiinan talousindeksi: pohjoiseurooppalaiset yritykset vahvistuvat.

KL 14.3.2013– Kauppalehti. Geneven tähdet.

KL 24.3.2013– Kauppalehti. Terveystodistuksesta kasvua Kiinassa

KL 4.4. 2013 – Kauppalehti: Led-yritykset palauttavat tuotannon Kiinasta Suomeen

KL 16.4. 2013 – Kauppalehti: Uusi hissitehdas vauhdittaa Konetta Kiinassa, sivu 1.

KL 22.4.2013 - Kauppalehti: Paperikoneiden viritys pitää Runtechin kovassa kasvussa

KL 24.4.2013a– Kauppalehti. ABB:n Power-One-kauppa vahvistaisi Suomen yhtiötä.

KL 24.4.2013b – Kauppalehti: Kone kiittää Kiinassa.

KL 3.5. 2013- Kauppalehti: Terveystodistuksesta kasvua Kiinassa

KL 26.6. 2013 – Kauppalehti: Biohit jalkautuu Aasiaan.

KL 24.9.2013. Huawei ankkuroituu Eurooppaan.

Li & Fung PMI Reports (2013)

http://www.funggroup.com/eng/knowledge/research.php?report=pmi_monthly&version=archive

Maailmanpankki (2013): <http://data.worldbank.org/country/china>

Manialehti, poimittu 29.6.2013: HyTestin liikevaihdon kasvu tasaantui alkuvuonna

<http://www.manialehti.fi/fi/content/view/1982/>

MarketWatch 11.7.2013. U.S. China see progress in economic dialogue. <http://www.marketwatch.com/story/us-china-see-progress-in-economic-dialogue-2013-07-11>

Metallitekniikka 4.4.2013. Metson palveluliiketoiminta sai puhtia Kiinasta.

Metso Corporation's press release 26.4.2013: Metso to supply containerboard line for Lee & Man in China

<http://www.marketwatch.com/story/metso-to-supply-containerboard-line-for-lee-man-in-china-2013-04-26>

Metso Corporation's press release on May 29, 2013:

<http://www.marketwatch.com/story/metso-to-supply-complete-tissue-line-for-yunnan-yun-jing-forestry-and-pulp-mill-in-china-2013-05-29>

MMM tiedote 31.1.2013 - Maa- ja metsätalousministeriön tiedote: Sopimus kalastustuotteiden terveystodistusmallista avaa vientinäkymiä Kiinaan

<http://www.epressi.com/tiedotteet/sopimus-kalastustuotteiden-terveystodistusmallista-avaa-vientinakymia-kiinaan.html>

Mofcom 24.1.2013. Brief Statistics on China Non-financial Direct Investment Overseas in 2012.

<http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/foreigntrade/cooperation/201301/20130100011531.shtml>

Mofcom 23.7.2013. Brief Statistics on China Non-financial Direct Investment Overseas in First Half of 2013.

<http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/foreigntrade/cooperation/201308/20130800246437.shtml>

MTV3 23.4.2013. Luksus loistaa Shanghain valtavassa autonäyttelyssä.

<http://www.mtv3.fi/uutiset/ulkomaat.shtml/2013/04/1741319/luksus-loistaa-shanghain-valtavassa-autonayttelyssa>

M&M 8.3.2013 – Markkinointi&Mainonta. Finnair hylkii Suomea.

OECD (2013). Education at glance 2013. [http://www.oecd.org/edu/eag2013%20\(eng\)--FINAL%2020%20June%202013.pdf](http://www.oecd.org/edu/eag2013%20(eng)--FINAL%2020%20June%202013.pdf)

OECD Composite Leading Indicators (MEI) - OECD Statistics. (2013)

http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=MEI_CLI

Pettis, Michael 21.1.2011. The Real Cost of Chinese NPLs.

<http://www.mpettis.com/2011/01/21/the-real-cost-of-chinese-npls>

Pettis, Michael 10.5.2013. Investment and consumption.

<http://www.mpettis.com/2013/05/10/investment-and-consumption/>

Pohjoisranta 19.12.2012. Kiinalainen pääoma hakeutuu Suomeen. <http://news.cision.com/fi/pohjoisranta-burson-marsteller-oy/r/kiinalainen-paaoma-hakeutuu-suomeen,c9350880>

PWC (2012) New leadership, new agenda for growth. http://www.pwccn.com/home/eng/cn_18th_nccpc_nov2012.html

Reuters 28.2.2012. China's "affordable housing" numbers don't quite add up.

<http://www.reuters.com/article/2012/02/29/us-china-housing-idUSTRE81S0BA20120229>

Reuters 14.3.2013. Exclusive: Chinese firm puts millions into U.S. natural gas stations.

<http://www.reuters.com/article/2013/03/14/us-enn-lng-usa-idUSBRE92D09Y20130314>

Reuters 19.5.2013. Insight: Despite curbs, China's vast hot money triangle flourishes.

<http://www.reuters.com/article/2013/05/19/us-china-laundering-triangle-insight-idUSBRE94I0CB20130519>

Ross 16.4.2013. China is winning the new global industrial contest.

http://www.china.org.cn/opinion/2013-04/16/content_28560613.htm

SCMP – South China Morning Post 15.2.2013. Province-sized hole in GDP figures from Beijing is likely to be hiding good news. <http://www.scmp.com/business/article/1150482/province-sized-hole-gdp-figures-beijing-likely-be-hiding-good-news>

SCMP – South China Morning Post 15.8.2013. China Development Bank loans point to stealthy economic stimulus.

<http://www.scmp.com/business/banking-finance/article/1296795/china-development-bank-triple-funding-boost-provinces>

Société Générale (2013). The Missing money. <http://www.zerohedge.com/news/2013-05-30/chinas-minsky-moment>

STT 8.4.2013. Tiedote/Effmag Oy: Effmag lanseeraa ennätysellisen energiatehokkaan induktiokuumentimen alumiinin pursotusteollisuuteen ja vastaanotti sijoituksen Kiinasta.

Talouselämä 8.3. 2013: Nokia katosi Kiinasta

Taloussanomat 4.4.2013. Nokia sulkee Shanghaissa suurmyymälänsä.

Taloussanomat 19.4.2013. Näin Kiinassa: Volkswagen palkkaa 100 000 työntekijää.

Taloussanomat 26.4.2013. Kiina varoitti taloutensa ongelmista.

Taloussanomat 29.5.2013: Jaguar Land Rover kiri ennätykseen.

Taloussanomat 25.7.2013. "Ensin pitää rakentaa rautateitä, että tulee rikkaaksi".

<http://www.taloussanomat.fi/kansantalous/2013/07/25/ensin-pitaa-rakentaa-rautateita-etta-tulee-rikkaaksi/201310338/12>

Taloussanomat 29.7.2013: EU ja Kiina sopivat kiistan aurinkopaneeleista.

Taloussanomat 5.8.2013. Loppuuko yhden lapsen politiikka? Kiina havahtuu ikävään seuraukseen.

<http://www.talouselama.fi/uutiset/loppuuko+yhden+lapsen+politiikka+kiina+havahtuu+ikavaan+seuraukseen/a2196851>

Taloussanomat 3.9.2013. Kone sai ison tilauksen Kiinasta.

Taloussanomat 5.9.2013. Kiinan vanhuksat ovat mahdollisuus Suomen yrittäjille

<http://www.taloussanomat.fi/yrittaja/2013/09/05/kiinan-vanhukset-ovat-mahdollisuus-suomen-yrittajille/201312178/137>

Telegraph 14.6.2013. China braces for capital flight and debt stress as Fed tightens.

<http://www.telegraph.co.uk/finance/china-business/10120716/China-braces-for-capital-flight-and-debt-stress-as-Fed-tightens.html>

Tietoviikko 25.3.2013. Nokian kanveesi taisi mennä Kiinassa ohi.

Tietoviikko 6.4.2013. Nyt se tuli: Jolla julkaisi Sailfish-käyttöjärjestelmänsä kehityspaketin OS X:lle ja Windowsille.

Tilastokeskus (2013) Hinnat ja kustannukset; Inflaatio. http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_hinnat.html#inflaatio

Tullihallitus (2013): <http://www.tulli.fi/fi/index.jsp>

T&T 19.2.2013– Tekniikka&Talous. Miten käy Uudenkaupungin – Kiinalaiset aikovat ostaa Fiskerin.

T&T 22.2.2013a – Tekniikka&Talous. Kiina voitti teräskisan.

T&T 22.2.2013b – Tekniikka&Talous. Nyt tehdään uusia jokia.

T&T 1.3.2013– Tekniikka&Talous. Effmag säästää energiaa Kiinan teollisuudessa.

T&T 13.3.2013–Tekniikka&Talous. Kiinan liuskekaasuun vauhtia yhteistyössä Shellin kanssa.

T&T 25.3.2013 - Tekniikka & Talous: Globaali murskaaja: Metso kasvaa palveluilla Aasiassa

<http://www.tekniikkatalous.fi/metalli/globaali+murskaaja+metso+kasvaa+palveluilla+aasiassa/a889605>

T&T 16.4.2013– Tekniikka&Talous. Kiinan valtionyhtiöt vyöryvät Eurooppaan.

UM 17.12.2012 – Ulkoasiainministeriö. Kiina Afrikassa – win-win-politiikkaa omilla ehdoilla. Suomen suurlähetystö, Peking. <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentId=265472&nodeId=15145&contentlan=1&culture=fi-FI>

UNCTAD (2013) UNCTADStat, <http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>

USA Today 23.2.2013. China denies it's world's biggest trader.

<http://www.usatoday.com/story/money/business/2013/02/23/china-denies-worlds-biggest-trader/1932977/>

Venäjän talouskehitysministeriö 2013. Monitoring obitogahsotsialno-ekonomitsjesko gorazvitija Rossijskoi Federatsii 2012 godu. http://www.economy.gov.ru/minac/activity/sections/macro/monitoring/doc20130206_004

Want China Times 28.1.2013. China's Gini index shows need for reforms on 'non-wage' income.

<http://www.wantchinatimes.com/news-subclass-cnt.aspx?id=20130128000015&cid=1102>

Want China Times 13.9.2013. Renminbi now world's 9th most traded currency: BIS survey.

<http://www.wantchinatimes.com/news-subclass-cnt.aspx?id=20130913000012&cid=1701>

WAtoday 13.5.2013. China plans revolution to head off fiscal crisis. <http://www.watoday.com.au/business/china/china-plans-revolution-to-head-off-fiscal-crisis-20130512-2jg5n.html>

WSJ 3.3.2013 . the Wall Street Journal. China's Move to Enforce Home Sale Profit Tax to Curb Speculation - China Orient Chief. <http://online.wsj.com/article/BT-CO-20130303-700576.html>

WTO (2013) Trade to remain subdued in 2013 after sluggish growth in 2012 as European economies continue to struggle. http://www.wto.org/english/news_e/pres13_e/pr688_e.pdf

Xinhua 21.10.2012. Chinese vice premier urges structural upgrades via taxation reforms.
http://news.xinhuanet.com/english/china/2012-10/21/c_131920263.htm

Xinhua 19.3.2013. Full text: Report on China's central, local budgets. http://news.xinhuanet.com/english/china/2013-03/19/c_132246270.htm

Xinhua 16.4.2013. First quarter "sound" despite slower growth.
http://news.xinhuanet.com/english/business/2013-04/16/c_132311559.htm

Yle 19.4.2013. Edes kiinalaiset eivät aja kiinalaisilla autoilla.
http://yle.fi/uutiset/edes_kiinalaiset_eivat_aja_kiinalaisilla_autoilla/6587526

Yle uutiset 7.6.2013: Kiina nielee Suomen sahauksen kasvun
http://yle.fi/uutiset/kiina_nielee_suomen_sahauksen_kasvun/6677010

Yle 17.9.2013. Wärtsilältä moottoreita Kiinaan. http://yle.fi/uutiset/wartsilalta_moottoreita_kiinaan/6835672

Zero hedge 16.3.2013. China: 'Airpocalypse' Now. <http://www.zerohedge.com/news/2013-03-16/china-airpocalypse-now>

Zero hedge 2.4.2013. Guest Post: Should China Keep Its 'Africa Dreams' To Itself?
<http://www.zerohedge.com/news/2013-04-02/guest-post-should-china-keep-its-africa-dreams-itself>

Zero hedge 15.3.2013. Is China's 'Real' Economy Crashing? <http://www.zerohedge.com/news/2013-03-15/chinas-real-economy-crashing>

Zero hedge 16.3.2013. China: 'Airpocalypse' Now.
<http://www.zerohedge.com/news/2013-03-16/china-airpocalypse-now>

Zero hedge 13.5.2013. Guest Post: China's Urban Dream Denied. <http://www.zerohedge.com/news/2013-05-13/guest-post-chinas-urban-dream-denied>

Zero hedge.com 28.7.2013. China To Kick Bad Debt Hornets' Nest. <http://www.zerohedge.com/news/2013-07-28/china-kick-hornets-nest-non-performing-loans-audit-government-debt>

3t 8.3.2013: Kiinalaiset nappaavat nämäkin työt
http://www.3t.fi/artikkeli/uutiset/talous/kiinalaiset_nappaavat_namakin_tyot

